वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन

(आर्थिक वर्ष २०८२/८३)

नेपाल सरकार

कृषि, वन तथा पर्यावरण मन्त्रालय

कृषि विभाग

राष्ट्रिय तरकारी बाली विकास केन्द्र

कीर्तिपुर, काठमाडौँ

२०८३

वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन

(आर्थिक वर्ष २०८२/८३)

प्रकाशक

नेपाल सरकार

कृषि, वन तथा पर्यावरण मन्त्रालय

कृषि विभाग

राष्ट्रिय तरकारी बाली विकास केन्द्र

कीर्तिपुर, काठमाडौं

२०८३

वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन (आर्थिक वर्ष २०८२/८३)

नेपाल सरकार

कृषि, वन तथा पर्यावरण मन्त्रालय

कृषि विभाग

राष्ट्रिय तरकारी बाली विकास केन्द्र

कीर्तिपुर, काठमाडौँ

२०८३

फोन : ०१-५५०७०१२, ५५०७०१३

इमेल : npvsckhumaltar@gmail.com, info.ncpvs@moafe.gov.np

वेबसाइट : www.ncpvs.gov.np

दुई शब्द

नेपाल कृषि प्रधान देश हो। राष्ट्रिय अर्थतन्त्रमा कृषि क्षेत्रले महत्त्वपूर्ण भूमिका खेलेको कुरा सर्वविदितै छ। राष्ट्रिय कृषि नीति २०८३, कृषि विकास रणनीति २०७२, सिड भिजन २०१५-२०२५, १६औं पञ्चवर्षीय योजना, राष्ट्रिय योजना आयोग, कृषि, वन तथा पर्यावरण मन्त्रालय र कृषि विभागबाट प्राप्त मार्गदर्शनहरू अनुरूप देशको भौगोलिक बनावट र हावापानी अनुसार ताजा तरकारी, मसलाबाली, आलु, कन्दमूल तथा तरकारी बीउ उत्पादनमा वृद्धि गरी उक्त बालीहरू तथा तरकारी बीउको आयात प्रतिस्थापन र निर्यात प्रवर्द्धन गर्ने तथा ताजा तरकारीको खपत बढाई देशको खाद्य तथा पोषण सुरक्षामा सुधार ल्याउने, रोजगारीको अवसर सृजना गराई आम्दानी वृद्धि गर्ने तथा गरिबी न्यूनीकारण गर्न सहयोग पुर्याउने उद्देश्य अनुसार यस केन्द्रबाट आलु, तरकारी तथा मसलाबाली विकासका कार्यक्रमहरू सञ्चालन भइरहेका छन्। विगत केही वर्षदेखि ताजा तरकारी तथा तरकारी बीउको उत्पादन र विकासमा निजी क्षेत्रको संलग्नता बढ्दै गइरहेको छ। स्थानीय तहदेखि जिल्ला, प्रदेश र केन्द्रसम्म करार र साझेदारीमा तरकारी विकास कार्यक्रमहरू प्रभावकारी रूपले सञ्चालन भइइरहेका छन्। यसलाई अझ बढी सुदृढ गरी सरकारी निकाय र निजी क्षेत्रबीच समन्वय र सूचना आदान प्रदानको राम्रो व्यवस्था हुनु आवश्यक देखिन्छ। यसको साथै नेपाल विश्व व्यापार सङ्गठनको सदस्य भइसकेको अवस्थामा कृषि अनुसन्धान तथा प्रसार क्षेत्रको समन्वय बढाई निर्यातमुखी तरकारी बालीको गुणस्तर र अन्तर्राष्ट्रिय माग अनुसारको प्रतिस्पर्धी उत्पादनमा पनि जोड दिँदै जानु पर्ने टड्कारो आवश्यकता देखिन्छ। यस वार्षिक प्रगति विवरण पुस्तिकामा आर्थिक वर्ष २०८२/८३ मा यस केन्द्र र मातहतका फार्महरूको लक्षित कार्यक्रमहरू र प्रगति विवरणहरू छोटकरीमा प्रस्तुत गर्न खोजिएको छ। साथै आलु, तरकारी र मसलाबालीहरूको जिल्लागत/प्रदेशगत विवरणसमेत समावेश गरिएको छ। यस प्रकाशनले तरकारी, आलु र मसलाबालीको विकाससँग सम्बन्धित सङ्घ संस्था, योजनाकार, कृषक, कृषि उद्यमी, कृषि विद्यार्थी र अनुसन्धानकर्तासमेत सबैलाई सहयोग पुर्याउने छ भन्ने आशा लिएको छु।

यस पुस्तकका लागि आवश्यक विवरण तथा तथ्याङ्क सङ्कलन गरी स्वरूप तयार गर्न सहयोग गर्नुहुने केन्द्रका सम्पूर्ण कर्मचारीहरू एवम् विवरण तथा तथ्याङ्क उपलब्ध गराउने आम कृषक, कृषि शाखा, कृषि ज्ञान केन्द्र/कृषि विकास कार्यालय, कृषि विकास निर्देशनालय र सम्बन्धित फार्म केन्द्रहरूलाई धन्यवाद दिन चाहन्छु। साथै आगामी प्रकाशनका लागि यस पुस्तिकालाई अझ उपयोगी बनाउनका लागि सकारात्मक सुझावको अपेक्षा गर्दछु।

पदम प्रसाद अधिकारी
प्रमुख

क्र.स.	विषय सूची		पेज न.
	भाग-१		
परिचय			
१.१	पृष्ठभूमि		१
१.२	उद्देश्य		२
१.३	नीति		२
१.४	रणनीति		२
१.५	राष्ट्रिय आलु, तरकारी तथा मसलाबाली विकास केन्द्रको काम, कर्तव्य र अधिकार		३
१.६	कृषि ज्ञान केन्द्र/कृषि विकास कार्यालयहरूसँगको सम्बन्ध		३
१.७	राष्ट्रिय आलु, तरकारी तथा मसलाबाली विकास केन्द्रको तथा मातहतका कार्यालयहरूको मुख्य मुख्य कार्यक्रमहरू		४
१.८	राष्ट्रिय आलु, तरकारी तथा मसलाबाली विकास केन्द्र तथा सम्बन्धित निकायहरूको सङ्गठनात्मक तालिका		५
१.९	निकायमा रहने कर्मचारी सङ्ख्या र कार्य विवरण		६
१.१०	राष्ट्रिय आलु, तरकारी तथा मसलाबाली विकास केन्द्र, कीर्तिपुरमा हाल कार्यरत कर्मचारीहरूको विवरण		६
१.११	साविक तरकारी विकास निर्देशनालय तथा हाल राष्ट्रिय आलु तरकारी तथा मसलाबाली विकास केन्द, कीर्तिपुर स्थापनाकालदेखि हालसम्मका प्रमुखहरू		७
१.१२	राष्ट्रिय आलु तरकारी तथा मसलाबाली विकास केन्द, कीर्तिपुर अन्तर्गत फार्म केन्द्रका प्रमुख तथा सम्पर्क नम्बर		८
	भाग-२		
२.१	आ.व. २०८२/८३ को संक्षिप्त वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन		९
	२.१.१	आलु, तरकारी तथा मसलाबाली विकास कार्यक्रम (व.उ.शी.नं. ३१२०११०१)	९
	२.१.२	आ.व. २०८२/८३ मा सम्पन्न राष्ट्रिय आलु, तरकारी तथा मसलाबाली विकास केन्द्र लगायत मातहतका फार्म केन्द्रबाट सम्पादित मुख्य मुख्य क्रियाकलापहरू	९
२.२	आ.व. २०८२/८३ को वार्षिक भारित तथा वित्तीय प्रगति विवरण (बजेट शीर्षक तथा कार्यालयगत अनुसार) आलु, तरकारी तथा मसलाबाली विकास कार्यक्रम (ब.उ.शी.नं. ३१२०११०१)		१२
२.३	प्रगति नपुग क्रियाकलापहरूको विवरण र कारण		१२
२.४	राजस्व तथा बेरुजु विवरण		१३
२.५	कार्यक्रम कार्यन्वयनमा देखा परेका मुख्य समस्या, समाधानका प्रयास तथा सुझावहरू		१३

२.६	आ.व. २०८२/८३ मा स्थानीय तहमा वित्तीय हस्तान्तरण भएका आलु तरकारी तथा मसलाबाली विकास कार्यक्रमहरूको विवरण		१४
	२.६.१	स्थानीय तहमा वित्तीय हस्तान्तरण भएका आलु तरकारी तथा मसलाबाली विकास कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयन अवस्था	१६
२.७	आ.व. २०८२/८३ मा यस केन्द्र तथा मातहतका फार्म केन्द्रहरूको वार्षिक अवधिसम्मको सेवाग्राही विवरण		१८
	भाग-३		
राष्ट्रिय आलु तरकारी तथा मसलाबाली विकास केन्द्र अन्तर्गतका कार्यालयहरूको संक्षिप्त परिचय			
३.१	तरकारी बाली विकास केन्द्र, खुमलटार, ललितपुर		१९
३.२	तरकारी बीउ उत्पादन केन्द्र, चापा, रुकुम (पश्चिम भाग)		२१
३.३	अलैंची विकास केन्द्र, फिक्कल, ईलाम		२३
३.४	आलु बाली विकास केन्द्र, निगाले, सिन्धुपाल्चोक		२४
प्रदेश सरकार अन्तर्गत रहेका (साविक तरकारी विकास निर्देशनालय अन्तर्गत) फार्म केन्द्रहरूको विवरण			
३.५	बागवानी विकास केन्द्र, पाँचखाल, काभ्रे		२६
३.६	बागवानी विकास केन्द्र, सिन्धुली		२७
३.७	बागवानी विकास केन्द्र, जुफाल, डोल्पा		२८
३.८	बागवानी विकास केन्द्र, दार्मा, हुम्ला		२९
३.९	तरकारी जर्मप्लाज्म सम्वर्द्धन तथा तरकारी बीउ उत्पादन केन्द्र, डडेल्धुरा		३०
३.१०	बागवानी केन्द्र, जौबारी, ईलाम		३१
	भाग-४		
राष्ट्रिय आलु, तरकारी तथा मसलाबाली विकास केन्द्र अन्तर्गतका फार्म केन्द्रहरूको विगत ५ वर्ष (२०७८/७९ देखि २०८२/८३) को मुख्य मुख्य लक्ष्य तथा प्रगति विवरण			
४.१	तरकारी बाली विकास केन्द्र, खुमलटार		३३
४.२	तरकारी बीउ उत्पादन केन्द्र, रुकुम पश्चिम		३३
४.३	अलैंची विकास केन्द्र, ईलाम		३४
४.४	आलु बाली विकास केन्द्र, सिन्धुपाल्चोक		३४
	भाग-५		
आर्थिक विवरण			
५.१	राष्ट्रिय आलु, तरकारी तथा मसलाबाली विकास केन्द्र अन्तर्गतका फार्म केन्द्रहरूको विगत ५ वर्ष (२०७८/७८ देखि २०८२/८३) को वार्षिक बजेट विनियोजन तथा बजेट खर्च विवरण (रू. हजारमा)		३५

५.२	आर्थिक वर्ष २०८२/८३ मा राष्ट्रिय आलु तरकारी तथा मसलाबाली विकास केन्द्रबाट सञ्चालित तालिम कार्यक्रम र सहभागीहरूको नामावली विवरण		३६
	५.२.१	उच्च प्रविधि प्रयोग गरी संरक्षित संरचनामा तरकारी उत्पादन सम्बन्धी अधिकृतस्तरीय तालिम	३६
	५.२.२	Organic Inspection सम्बन्धी अधिकृतस्तरीय तालिम	३७
	५.२.३	तन्तु प्रजनन् प्रविधि सम्बन्धी प्राविधिक/अधिकृतस्तरीय तालिम	३७
५.३	राष्ट्रिय आलु, तरकारी तथा मसलाबाली विकास केन्द्र तथा अन्तर्गतका फार्म केन्द्रहरूको विगत ५ आर्थिक वर्ष (२०७८/७९ देखि २०८२/८३) को राजश्व विवरण (रू. हजारमा)		३८
५.४	बीउ उत्पादनका लागि स्वीकृत प्राविधिक मापदण्डहरू		३९
	५.४.१	Potato Seed Tuber	३९
	५.४.२	Radish (Mino Early)	३९
	५.४.३	Cucumber (Bhaktapur Local)	४०
	५.४.४	Ginger	४०
		भाग-६	
६.१	AREA, PRODUCTION & YIELD OF VEGETABLES IN NEPAL SINCE LAST 48 YEARS		४१
६.२	आलु, तरकारी तथा मसलाबाली विकास केन्द्र अन्तर्गतका फार्महरूमा आ.व. २०८२/८३ मा उत्पादन भएका विभिन्नस्तरका तरकारी तथा मसलाबालीहरूको बीउ उपलब्धताको विवरण		४२
	६.२.१	अलैंची विकास केन्द्र, फिक्कल, ईलाम	४२
	६.२.२	आलु बाली विकास केन्द्र, निगाले, सिन्धुपाल्चोक	४२
	६.२.३	तरकारी बीउ उत्पादन केन्द्र, रुकुम पश्चिम	४४
	६.२.४	तरकारी बाली विकास केन्द्र, खुमलटार	४४
६.३	AREA, PRODUCTION & YIELD OF POTATO IN NEPAL SINCE LAST 48 YEARS		४५
६.४	AREA, PRODUCTION & YIELD OF SPICE IN NEPAL SINCE LAST 31 YEARS		४७
६.५	आलु, तरकारी तथा मसलाबाली विकास कार्यक्रम अन्तर्गत उत्पादित तरकारी बीउको सेवा शुल्क दर		४८

भाग-७			
७.१	राष्ट्रिय कृषि आधुनिकीकरण कार्यक्रम (NAMP) अन्तर्गत आलु, तरकारी तथा मसलाबालीका व्यावसायिक कृषि उत्पादन तथा प्रशोधन केन्द्र (जोन) तथा बृहत् व्यावसायिक कृषि उत्पादन तथा औद्योगिक केन्द्र (सुपरजोन) को २०८२/८३ सम्मको विवरण		५३
७.२	विगतका जिल्लागत तरकारी, आलु तथा मसलाबालीका पकेटका रूपमा परिचित क्षेत्रहरू		५३
७.३	तरकारी बीउ उत्पादनका लागि सम्भाव्य जिल्लाहरू		६६
७.४	तरकारी बीउ उत्पादनका पकेट क्षेत्रहरू		६७
७.५	उन्नत बीउ उत्पादनका लागि आवश्यक पर्ने तरकारीको मूल/स्रोत बीउ उत्पादन गर्ने सरकारी फार्म केन्द्रहरूको विवरण		६८
७.६	District-wise Potential Vegetable Crops, Vegetable Seeds, Potato, Spice and Tuber Crops		६९
७.७	Potato By Province in the Fiscal Year 2081/82		७३
७.८	Major Districts of Nepal in Potato by Area and Production in the Fiscal Year 2081/82		७३
७.९	Districts of Nepal in Vegetable by Area and Production in the Fiscal Year 2081/82		७४
	७.९.१	Koshi Province	७४
	७.९.२	Madhesh Province	७४
	७.९.३	Bagmati Province	७४
	७.९.४	Gandaki Province	७५
	७.९.५	Lumbini Province	७५
	७.९.६	Karnali Province	७६
	७.९.७	Sudurpaschim Province	७६
७.१०	Fresh Vegetables By Province the Fiscal Year 2081/82		७६
७.११	Major Fresh Vegetables in Nepal by Area and Production in the Fiscal Year 2081/82		७७
७.१२	Major Spice Crops (Large Cardamom, Ginger, Garlic, Turmeric, Dry Chilli) in Nepal by Area and Production in the Fiscal Year 2081/82		७७
७.१३	नेपालमा हालसम्म सूचित भएका तरकारी बालीका जातहरूको विवरण		७८
७.१४	सूचित लिस्टबाट हटाइएका (Denotified) विभिन्न बालीका जातहरूको विवरण		९१

भाग-१

परिचय

१.१ पृष्ठभूमि

कृषि विकासमा विषय विशेषज्ञताको महत्त्वलाई प्राथमिकता दिई कृषि सेवालाई छिटो र छरितो किसिमले कृषक समक्ष पुर्याउन वि.सं. २०२४ सालमा बागवानी लगायत पाँच वटा विभागहरूको गठन भएको थियो। एकीकृत उत्पादन प्रणाली भएको हुँदा नेपाली कृषकका लागि प्रशासकीय तथा आर्थिक दृष्टिले धेरै विभागबाट सेवा प्रवाह कार्य सञ्चालन गर्नु व्यवहारिक नदेखिएकोले वि.सं. २०२९ सालमा तत्कालीन पाँचै विभागहरूलाई गाभेर एउटै कृषि विभागको रूपमा पुर्नगठन गरियो। यसै पुर्नगठनको क्रममा बाली विशेष विकास कार्यक्रमहरू प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन गर्न कृषि विभाग अन्तर्गत बाली विकास शाखाहरूसमेत स्थापना गर्ने योजना बमोजिम तरकारी, मसला तथा आलु बालीहरूको तालुक अड्डाको रूपमा २०२९ सालमा तरकारी विकास शाखाको स्थापना गरियो। बागवानीको प्रचुर सम्भावना र आर्थिक उन्नतिमा यसले खेल्न सक्ने भूमिकालाई मध्यनजर गरी २०४७ सालमा बागवानी विभागको स्थापना गरिएको थियो। यसै क्रममा कृषि मन्त्रालयको २०४९ सालमा नयाँ संरचना बनेपछि कृषि मन्त्रालय अन्तर्गत रहेका पाँच वटा विभागहरूलाई पुनः एकीकृत गरी २०४९ श्रावण १ गतेदेखि एक छाता (One Umbrella Concept) अन्तर्गत राख्ने योजना अनुसार एउटै कृषि विकास विभागको स्थापना गरियो र तरकारी विकास शाखालाई तरकारी विकास महाशाखामा परिणत गरिएको थियो।

कृषि विभाग अन्तर्गतका विभिन्न महाशाखाहरू छुट्टै कार्यालयका रूपमा सञ्चालित भई आएकोमा वि.सं. २०५६ श्रावणदेखि विभागको सहयोगी महाशाखाहरूको रूपमा लिइयो र आ.व. २०५६/५७ देखि आर्थिक कारोवारसमेत विभागबाटै सञ्चालन गरी महाशाखाको अधिकार क्षेत्रलाई साँघुरो बनाइयो। यसो हुँदा प्रशासनिक प्रक्रिया पूरा गर्दा गर्दै सेवा प्रवाह कार्यको गतिमा मन्दता आयो। यो प्रक्रियाले विकासको गतिमा प्रतिकूल असर पारेको महसुस गरी यी महाशाखाहरूलाई नेपाल सरकार (मन्त्रीपरिषद्) को मिति २०५७/०३/२६ को निर्णयानुसार तत्कालीन कृषि तथा सहकारी मन्त्रालयले सङ्गठनात्मक संरचनामा केही फेरबदल गरी पुनः छुट्टै कार्यालयको पहिचान दिइयो। यस पटक महाशाखाहरूलाई मातहतका अन्य कार्यालयहरूको प्रशासनिक एवम् आर्थिक कार्यमा मार्गदर्शन गर्ने गरी कार्यक्रम निर्देशनालय भनी नामाकरण गरियो। अलग-अलग दरबन्दी भएको र छुट्टाछुट्टै कार्यक्रम बजेट भएका दुई कार्यालयहरू आलु विकास शाखालाई "राष्ट्रिय आलु बाली विकास कार्यक्रम" र सुठो तथा अलैंची विकास शाखालाई "राष्ट्रिय मसलाबाली विकास कार्यक्रम" नामाकरण गरी आ.व. २०५७/५८ देखि आर्थिक कारोबारसमेत निर्देशनालयले हेर्ने गरी अख्तियारी दिइएकोमा नेपाल सरकारको निर्णयानुसार आ.व. २०६०/६१ देखि पुनः आर्थिक कारोवार छुट्टाछुट्टै गरिएको थियो।

यसै क्रममा देशको सङ्घीयतामा प्रवेश तथा राजनैतिक र प्रशासनिक पुर्नसंरचनामा तत्कालीन तरकारी विकास निर्देशनालय, राष्ट्रिय आलु बाली विकास कार्यक्रम र राष्ट्रिय मसलाबाली विकास कार्यक्रमलाई एकै ठाउँमा गाभेर नेपाल सरकार मन्त्रीपरिषद्को मिति २०७५/०३/३२ को निर्णय अनुसार कृषि विभाग अन्तर्गत "राष्ट्रिय आलु, तरकारी तथा मसलाबाली विकास केन्द्र" को स्थापना भयो।

१.२ उद्देश्य

- देशको विभिन्न भौगोलिक क्षेत्रहरूमा सम्भाव्यताको आधारमा गुणस्तरीय तरकारी बीउ, ताजा तरकारी, आलु, कन्दमूल र मसलाबालीहरूको उत्पादनमा वृद्धि ल्याउन उन्नत प्रविधिको विकास र विस्तार गरी उत्पादकत्वमा वृद्धि ल्याई कृषकहरूको आयस्तर बढाउन सहयोग गर्ने।
- तरकारी बीउ (प्रजनन्, मूल र उन्नत), ताजा तरकारी, खायन तथा बीउ आलु (बेसिक तथा आलु बीयाँ) र मसलाजन्य बालीहरूको बीउ र बिरुवाको उत्पादन बढाई आयात प्रतिस्थापन गरी आत्मनिर्भरता हासिल गर्नुको साथै निर्यात प्रवर्द्धन गर्ने।
- ताजा तरकारी, आलु, मसला र कन्दमूलहरूको उपभोगस्तर बढाउँदै जनताको पोषणस्थितिमा सुधार ल्याउने।

१.३ नीति

- तुलनात्मक लाभको आधार र भौगोलिक क्षेत्रको आधारमा तरकारी बालीहरूलाई प्राथमिकता दिई लाभप्रद खेती योजना अनुरूप आलु, तरकारी, मसला र कन्दमूल खेतीको व्यावसायिकरण गरी गरिबी न्यूनीकरणमा सहयोग पुर्याउने।
- तरकारी व्यवसायी कृषकहरूको प्रतिस्पर्धात्मक क्षमता वृद्धि गर्नमा विशेष जोड दिने।
- उच्चस्तर र फिल्डस्तरका जनशक्तिको क्षमता विकासमा विशेष जोड दिने र फिल्डस्तरका प्राविधिकहरूको सेवालाई कृषकस्तरसम्म पुर्याउन प्रभावकारी व्यवस्था मिलाउने।
- लैङ्गिक/जनजाति/दलित/आदिलाई समावेशी अवधारणा अनुरूप कार्यक्रममा समावेश गर्दै जाने।

१.४ रणनीति

- व्यावसायिक तरकारी विकास कार्यक्रमलाई भौगोलिक अवस्था तथा हावापानी सुहाउँदो, यातायात, बजार सुविधा तथा अन्य भौतिक सुविधा भएका स्थानहरूमा केन्द्रित गर्ने।
- संरक्षित संरचनामा उच्च मूल्य जाने तथा वेमौसमी तरकारीको क्षेत्र विस्तार गरी तरकारीको उत्पादकत्व वृद्धि गरी आयात प्रतिस्थापन गर्ने तथा वर्षैभरि ताजा तरकारीको उपलब्धता सुनिश्चित गर्ने।
- प्राङ्गारिक तरकारी खेतीको प्रवर्द्धन गरी स्वदेशी बजारमा स्वच्छ एवम् स्वस्थकर तरकारीको उपलब्धता बढाउने तथा विदेशी बजारमा प्राङ्गारिक प्रमाणित उपजको निर्यात प्रवर्द्धन गर्न सहजीकरण गर्ने।
- अलैंची तथा अदुवा जस्ता निर्यातजन्य मसला बालीहरूको निर्यात प्रवर्द्धन गर्न सहजीकरण गर्ने।
- प्रादेशिक सम्भाव्यता अनुसार भौगोलिक विशेषता प्रतिबिम्बित हुने गरी तराई, मध्यपहाडी र उच्चपहाडी क्षेत्रमा उपयुक्त व्यावसायिक पकेट क्षेत्रहरू विकास गर्न एकीकृत प्याकेज कार्यक्रम लागू गर्ने।
- निर्यातयोग्य तरकारी बालीको व्यावसायिक उत्पादन हुने क्षेत्र निर्धारण गरी Export Zone घोषणा गरेर सोही अनुरूप आवश्यक सेवा टेवा पुर्याउने व्यवस्था मिलाउने।
- पकेट क्षेत्रको आवश्यकता अनुसार आयोजनागत रूपमा कार्यक्रमको प्याकेज तयार गरी एकीकृत तथा समन्वयात्मक रूपमा कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने।
- तरकारी बीउ तथा ताजा तरकारीमा उत्पादनोपरान्त हुने क्षति नियन्त्रण गर्ने (Post-Harvest Handling) क्रियाकलापमा दक्ष जनशक्तिको सेवा कृषकहरूसम्म पुर्याउने व्यवस्था मिलाउने।

- निजीस्तरमा सञ्चालन गरिने तरकारी तथा आलुको मूल बीउ उत्पादन कार्यक्रम खास-खास तोकिएका बाली तथा जातीय सम्वर्द्धन गर्ने फार्म/केन्द्रहरूको कमाण्ड क्षेत्रमा केन्द्रित गर्ने।
- जनमानसमा पोषण स्थिति सुधारको लागि राष्ट्रव्यापी रूपमा करेसाबारी कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने।
- कृषि विकास रणनीतिले परिलक्षित गरेको बेमौसमी तरकारी उत्पादन कार्यक्रमलाई प्राथमिकता दिई व्यावसायिक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने।
- तरकारी, आलु, कन्दमूल तथा मसला प्रशोधन उद्योग स्थापना गर्न सम्भाव्य स्थानको पहिचान गरी उत्पादनदेखि प्रशोधन र बजारीकरणसम्मको प्रविधि प्याकेज तयार गरी कृषक/उद्यमीहरूलाई उपलब्ध गराई प्रोत्साहित गर्ने/गराउने।
- लैङ्गिक/जनजाति/दलित आदिलाई समावेशी अवधारणा अनुरूप कार्यक्रममा समावेश गर्दै जाने।

१.५ राष्ट्रिय आलु, तरकारी तथा मसलाबाली विकास केन्द्रको काम, कर्तव्य र अधिकार

- अन्तर्गतका फार्म केन्द्रहरूलाई आवश्यक नीतिगत तथा कार्यक्रमगत निर्देशन र पृष्ठपोषण,
- आलु, तरकारी तथा मसलाबाली प्रवर्द्धनको क्षेत्रमा देशको फोकल कार्यालय,
- सम्बन्धित बाली वस्तुको राष्ट्रिय महत्त्वका विशेष उत्पादन कार्यक्रम जस्तैः मिशन कार्यक्रम तर्जुमा तथा सञ्चालन,
- आलु, तरकारी तथा मसलाबाली विकास सम्वद्ध समस्या पहिचान र समस्या समाधानका लागि कृषि विभागलाई नीतिगत सुझाव,
- अन्तर्गतका फार्म/केन्द्रहरूमा नविनतम् प्रविधि प्रदर्शन तथा प्रसारणको व्यवस्था सम्बन्धी कार्य,
- बीउ, बोटबिरुवा लगायतका प्रसारण सामग्रीहरूको उत्पादन तथा वितरणको व्यवस्था,
- आलु, तरकारी तथा मसलाबाली सम्वद्ध विषयमा राष्ट्रियस्तरमा विशेषज्ञ सेवा प्रदान गर्ने,
- फार्मकेन्द्र व्यवस्थापनका लागि कृषि विभागलाई आवश्यक परामर्श उपलव्ध गराउने,
- नेपाल सरकारले तोकेको आलु, तरकारी तथा मसलाबाली विकास सम्बन्धी अन्य कार्यहरू।

१.६ कृषि ज्ञान केन्द्र/कृषि विकास कार्यालयहरूसँगको सम्बन्ध

- जिल्लाको सम्भाव्यताको आधारमा तरकारी, आलु, कन्दमूल तथा मसलाबाली विशेषका पकेट क्षेत्रको छनौट, कार्यक्रम तर्जुमा र कार्यान्वयनमा आवश्यकतानुसार प्राविधिक सहयोग गर्ने।
- तरकारी, आलु, मसला, कन्दमूलबाली आदिसँग सम्बन्धित कार्यक्रम तर्जुमा गर्न आवश्यकतानुसार सहजीकरण गर्ने।
- जिल्लाको उत्पादन सामग्रीको माग र आपूर्तिमा सन्तुलन ल्याउन विषयगत विषय विशेषज्ञसँग सम्पर्क राखी आपूर्तिको व्यवस्था मिलाउने।
- जिल्लाको आवश्यकता अनुसार सञ्चालन गरिने तालिम कार्यक्रममा स्रोत व्यक्ति व्यवस्था गर्ने।
- कार्यक्रम सञ्चालन गर्दा जिल्लास्तरमा देखा परेका प्राविधिक समस्याको पहिचान गरी समाधानका लागि पहल गर्ने।
- विषयगत विषयमा प्रचारप्रसार योग्य सामग्रीहरूको विकास एवम् निर्माण गरी जिल्लालाई प्रचारप्रसारका लागि उपलब्ध गराउने।

१.७ राष्ट्रिय आलु, तरकारी तथा मसलाबाली विकास केन्द्रको तथा मातहतका कार्यालयहरूको मुख्य मुख्य कार्यक्रमहरू

- बीउ उत्पादन (तरकारीमा प्रजनन्, मूल र उन्नत बीउ, आलुमा टि.पि.एस., पि.बि.एस. बीउ आलु, अलैंची बीउ, अदुवा, बेसारको पाना) - फार्म/केन्द्रहरूमा।
- बेर्ना उत्पादन (तरकारी, फूल, अलैंची) - फार्म/केन्द्रहरूमा।
- जर्मप्लाज्म सङ्कलन तथा सम्वर्द्धन - फार्म/केन्द्रहरूमा।
- विभिन्न तरकारी बालीका प्रजनन् तथा मूल बीउको बफर स्टक सञ्चालन।
- प्रविधि अध्ययन परीक्षण तथा प्रदर्शन।
- बाह्य सेवा तथा प्रविधि हस्तान्तरण।
- नयाँ विकसित प्रविधिहरू प्रकाशन तथा प्रसारण।
- कार्यक्रम अनुगमन, सुपरीवेक्षण र मूल्याङ्कन।
- तालिम, सेमिनार, अन्तरक्रिया गोष्ठी सञ्चालन।
- राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय सङ्घ/संस्थाहरूसँग समन्वय।
- समन्वयात्मक अध्ययन कार्य सञ्चालन।

१.८ राष्ट्रिय आलु, तरकारी तथा मसलाबाली विकास केन्द्र तथा सम्बन्धित निकायहरूको सङ्गठनात्मक तालिका

राष्ट्रिय आलु, तरकारी तथा मसलाबाली विकास केन्द्र, कीर्तिपुरको सङ्गठन संरचना

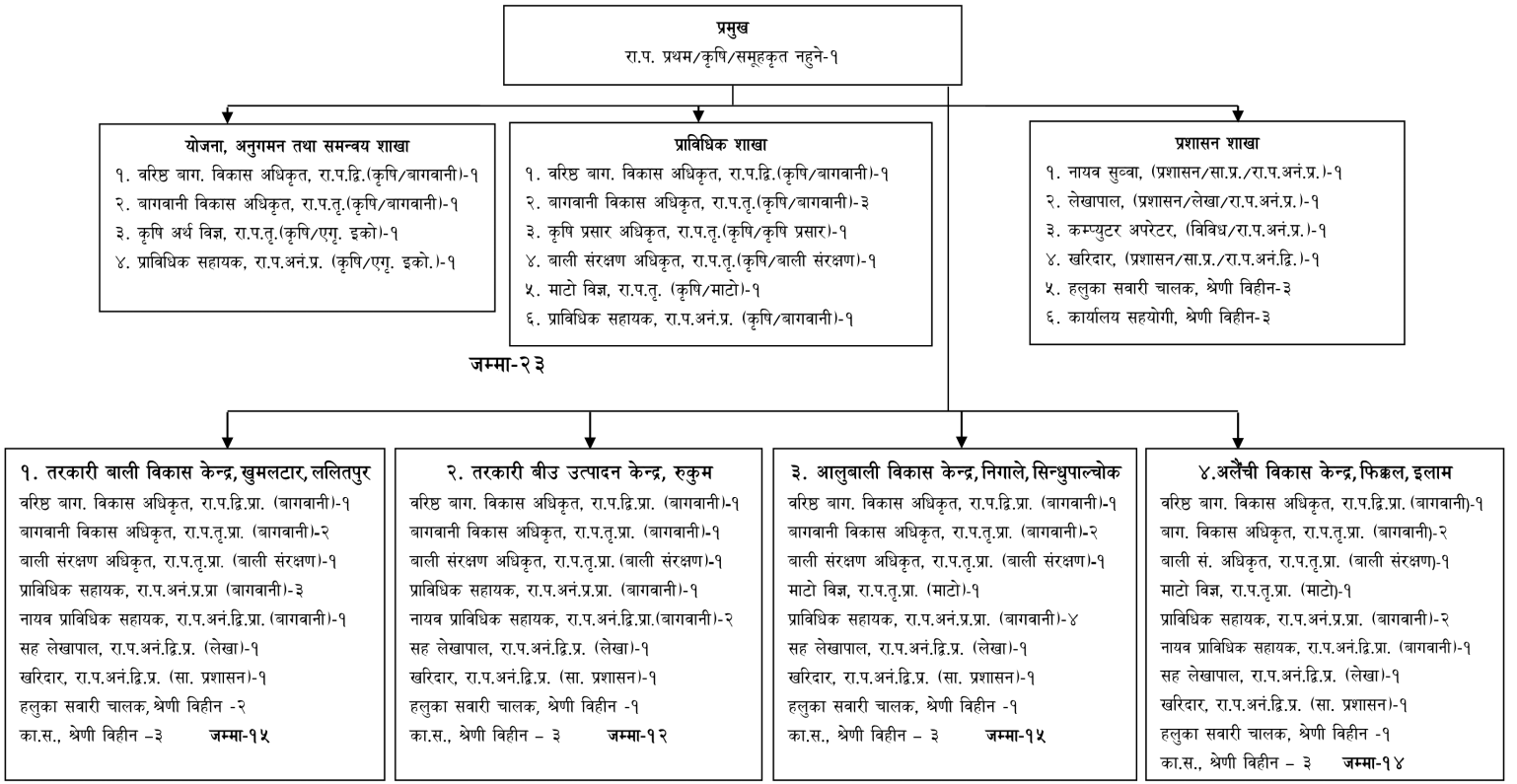

१.९ निकायमा रहने कर्मचारी सङ्ख्या र कार्य विवरण

तालिका १. राष्ट्रिय आलु, तरकारी तथा मसलाबाली विकास केन्द्रको दरबन्दी विवरण

क्र. सं.	पद	श्रेणी	सेवा	समूह	स्वीकृत दरबन्दी	कैफियत
१	प्रमुख	रा.प. प्रथम	नेपाल कृषि	समुहकृत नहुने	१	
२	बरिष्ठ बागवानी विकास अधिकृत	रा.प. द्वितीय	नेपाल कृषि	बागवानी	२	
३	बागवानी विकास अधिकृत	रा.प. तृतीय	नेपाल कृषि	बागवानी	४	१ रिक्त
४	कृषि अर्थ विज्ञ	रा.प. तृतीय	नेपाल कृषि	एग्री.इको. एण्ड मार्केटिङ	१	
५	बाली संरक्षण अधिकृत	रा.प. तृतीय	नेपाल कृषि	बाली संरक्षण	१	
६	कृषि प्रसार अधिकृत	रा.प.तृतीय	नेपाल कृषि	कृषि प्रसार	१	
७	माटो विज्ञ	रा.प. तृतीय	नेपाल कृषि	माटो	१	रिक्त
८	प्राविधिक सहायक	रा.प.अनं.प्रथम	नेपाल कृषि	एग्री.इको. एण्ड मार्केटिङ	१	
९	प्राविधिक सहायक	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल कृषि	बागवानी	१	
१०	नायव सुब्बा	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	सामान्य प्रशासन	१	
११	लेखापाल	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	लेखा	१	
१२	कम्प्युटर अपरेटर	रा.प.अनं. प्रथम	नेपाल प्रशासन	बिबिध	१	
१३	खरिदार	रा.प.अनं. द्वितीय	नेपाल प्रशासन	सामान्य प्रशासन	१	
१४	हलुका सवारी चालक	श्रेणी विहीन	नेपाल प्रशासन	सामान्य प्रशासन	३	२ जना करारमा
१५	कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहीन	नेपाल प्रशासन	सामान्य प्रशासन	३	२ जना करारमा १ जना रिक्त
	जम्मा				**२३**	

१.१० राष्ट्रिय आलु, तरकारी तथा मसलाबाली विकास केन्द्र, कीर्तिपुरमा हाल कार्यरत कर्मचारीहरूको विवरण

क्र.सं.	नाम	पद	ठेगाना
१	पदम प्रसाद अधिकारी	प्रमुख	भरतपुर म.न.पा., चितवन
२	रिती सिंह	वरिष्ठ बागवानी विकास अधिकृत	मध्यपुर थिमि न.पा.-०३, भक्तपुर
३	धनराज गौतम	वरिष्ठ बागवानी विकास अधिकृत	तुलसीपुर उप.म.न.पा.-१२, दाङ
४	महिमा बज्राचार्य	बागवानी विकास अधिकृत	कीर्तिपुर न.पा.-१०, काठमाडौं
५	सुष्मा घिमिरे	बागवानी विकास अधिकृत	बेनी न.पा.-०२, म्याग्दी
६	सुस्मिता खनाल	बागवानी विकास अधिकृत	भरतपुर म.न.पा., चितवन
७	प्रतिभा खनाल	कृषि प्रसार अधिकृत	बनेपा न.पा.- ०१, काभ्रे

क्र.सं.	नाम	पद	ठेगाना
८	मनिष यादव	कृषि अर्थ विज्ञ	कटहरिया न.पा.- ०५, रौतहट
९	ज्ञानु थापा मगर	बाली संरक्षण अधिकृत	कीर्तिपुर न.पा.-०५, काठमाडौं
१०	सपना खापुङ	प्राविधिक सहायक	ब्रम्हापुरी-०९, सर्लाही
११	पदम ऐडी	प्राविधिक सहायक	चङ्खेली गा.पा.-०३, हुम्ला
१२	गिरी राज रेग्मी	लेखापाल	खैरेनी न.पा.-०४, चितवन
१३	गिता लामिछाने	नायव सुब्बा	कीर्तिपुर न.पा.-०४, काठमाडौं
१४	प्रतिभा अर्याल	खरिदार	रेसुङा न.पा.-०१, गुल्मी
१५	हिरा फुयाल	कम्पुटर अपरेटर	कीर्तिपुर न.पा., काठमाडौं
१६	गोपाल श्रेष्ठ	हलुका सवारी चालक	काठमाडौं म. न.पा.- काठमाडौं
१७	हरिराम भुजेल	हलुका सवारी चालक	खुमलटार, ललितपुर
१८	प्रदिप अधिकारी	हलुका सवारी चालक	निलकण्ठ न.पा.- ०७
१९	शर्मिला न्यौपाने	कार्यालय सहयोगी	राईनास-०१, लमजुङ
२०	अभिषेक भुजेल	कार्यालय सहयोगी	दोलखा

१.११ साविक तरकारी विकास निर्देशनालय तथा हाल राष्ट्रिय आलु तरकारी तथा मसलाबाली विकास केन्द्र, कीर्तिपुर स्थापनाकालदेखि हालसम्मका प्रमुखहरू

क्र.सं.	नाम, थर	पद	अवधि
१	श्री ध्रुवराज पाण्डे	प्रमुख	२०२९/०८/०९ देखि २०३८/०३/१७
२	श्री मुक्तिनाथ पोखरेल	का.मु. प्रमुख	२०३८/०३/१८ देखि २०४१/०४/१३
३	श्री ध्रुवराज पाण्डे	प्रमुख	२०४१/०४/१४ देखि २०४२/०५/३०
४	श्री मुक्तिनाथ पोखरेल	का.मु. प्रमुख	२०४२/०६/०१ देखि २०४६/०१/२०
५	श्री वीरेन्द्र बिक्रम शाह	प्रमुख	२०४६/०१/२१ देखि २०४७/११/०३
६	श्री मोतीराम लावती	प्रमुख	२०४७/११/०४ देखि २०४७/१२/३०
७	श्री रामकृष्ण राउत	का.मु. प्रमुख	२०४८/०१/०१ देखि २०५२/०३/३०
८	डा. त्रैलोक्यनाथ श्रेष्ठ	प्रमुख	२०५२/०४/०७ देखि २०५४/०४/१४
९	श्री प्रेम योञ्जन	का.मु. प्रमुख	२०५४/०४/१५ देखि २०५४/११/१६
१०	श्री बलराम सैंजु	प्रमुख	२०५४/०४/१७ देखि २०५५/०२/३०
११	श्री सुरथबाबु अर्याल	प्रमुख	२०५५/०३/०१ देखि २०५५/०६/२७
१२	श्री भैरवराज कैनी	प्रमुख	२०५५/०६/२८ देखि २०५६/०५/२५
१३	श्री सुरथबाबु अर्याल	कार्यक्रम निर्देशक	२०५६/०७/०१ देखि २०५९/१२/१९
१४	श्री बलराम सैंजु	कार्यक्रम निर्देशक	२०५९/१२/२० देखि २०६४/०३/०१
१५	श्री फुलेश्वर सिंह	नि. कार्यक्रम निर्देशक	२०६४/०३/०२ देखि २०६५/११/३०
१६	श्री गोपालप्रसाद श्रेष्ठ	कार्यक्रम निर्देशक	२०६६/०३/०१ देखि २०६८/०८/१४
१७	डा. रमिता मानन्धर	नि. कार्यक्रम निर्देशक	२०६८/०८/१४ देखि २०६९/०४/०८
१८	डा. गजेन्द्रसेन निरौला	कार्यक्रम निर्देशक	२०६९/०४/०९ देखि २०७१/०६/१२

क्र.सं.	नाम, थर	पद	अवधि
१९	श्री बासुदेव सुवेदी	नि. कार्यक्रम निर्देशक	२०७१/०६/१३ देखि २०७२/१२/०९
२०	श्री कालिका प्रसाद कोइराला	नि. कार्यक्रम निर्देशक	२०७२/१२/१० देखि २०७३/०१/०९
२१	डा. गोविन्द प्रसाद शर्मा	कार्यक्रम निर्देशक	२०७३/०१/१० देखि २०७३/०६/१८
२२	श्री दिपक अधिकारी	नि. कार्यक्रम निर्देशक	२०७३/०६/१९ देखि २०७३/०९/२६
२३	डा. हरिबहादुर के.सी.	कार्यक्रम निर्देशक	२०७३/०९/२७ देखि २०७४/१०/२१
२४	डा. रमिता मानन्धर	कार्यक्रम निर्देशक	२०७४/१०/२१ देखि २०७५/०३/३२
२५	डा. हरिबहादुर के.सी.	प्रमुख	२०७५/०४/०१ देखि २०७६/०३/०८
२६	श्री राजेन्द्रनाथ अधिकारी	नि. प्रमुख	२०७६/०३/०९ देखि २०७६/०६/१७
२७	श्री भरत बहादुर आचार्य	नि. प्रमुख	२०७६/०६/१८ देखि २०७६/०७/२६
२८	डा. कमलराज गैरे	नि. प्रमुख	२०७६/०७/२७ देखि २०७६/११/०३
२९	श्री कृष्णप्रसाद पौडेल	प्रमुख	२०७६/११/०४ देखि २०७७/०३/३१
३०	श्री सूर्य प्रसाद बराल	नि. प्रमुख	२०७७/०४/०१ देखि २०७७/०४/२६
३१	श्री वासुदेव काफ्ले	प्रमुख	२०७७/०४/२७ देखि २०८०/०२/०९
३२	श्री तोयानाथ जोशी	नि. प्रमुख	२०८०/०२/१० देखि २०८०/०३/३१
३३	श्री मेघनाथ तिमल्सेना	प्रमुख	२०८०/०४/०१ देखि २०८०/०७/३०
३४	श्री जानुका पण्डित	प्रमुख	२०८०/०८/०६ देखि २०८२/०२/११
३५	श्री पदम प्रसाद अधिकारी	प्रमुख	२०८२/०२/१२ देखि हालसम्म

१.१२ राष्ट्रिय आलु तरकारी तथा मसलाबाली विकास केन्द, कीर्तिपुर अन्तर्गत फार्म केन्द्रका प्रमुख तथा सम्पर्क नम्बर

क्र.सं.	फार्म केन्द्रको नाम	प्रमुखको नाम	सम्पर्क नम्बर
१	तरकारी बाली विकास केन्द्र, खुमलटार, ललितपुर	विजय कुमार गिरी	९८५११४०८७३
२	आलु बाली विकास केन्द्र, निगाले, सिन्धुपाल्चोक	विकास खरेल	९८५१२३५८१६
३	तरकारी बीउ उत्पादन केन्द्र, रुकुम	पदम प्रसाद सुवेदी	९८५७८२४२७२
४	अलैंची विकास केन्द्र, फिक्कल, ईलाम	नि. प्रमुख, राजु ढकाल	९८५२६८०९६७

२.१ आ.व. २०८२/८३ को संक्षिप्त वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन

२.१.१ आलु, तरकारी तथा मसलाबाली विकास कार्यक्रम (व.उ.शी.नं. ३१२०११०१)

- बजेट सारांश तथा प्रगति विवरण
- वार्षिक बजेटः १५,५७,९४,०००/-
- वार्षिक निकासा र खर्चः १२,६२,३९,०००/-
- वार्षिक भारित प्रगतिः ८८.८२ प्रतिशत
- वार्षिक वित्तीय प्रगतिः ८१.०३ प्रतिशत

२.१.२ आ.व. २०८२/८३ मा सम्पन्न राष्ट्रिय आलु, तरकारी तथा मसलाबाली विकास केन्द्र लगायत मातहतका फार्म केन्द्रबाट सम्पादित मुख्य मुख्य क्रियाकलापहरू

क) राष्ट्रिय आलु, तरकारी तथा मसला विकास कार्यक्रम, कीर्तिपुर, काठमाडौँ

- उच्च प्रविधि प्रयोग गरी संरक्षित संरचनामा तरकारी उत्पादन सम्बन्धी ५ दिने अधिकृतस्तर तालिम सञ्चालन गरी सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहमा कार्यरत २२ जना कृषि अधिकृतहरूको क्षमता अभिवृद्धि गरिएको।
- मसलाबालीको Inventory तयारी गर्न तीन प्रदेश (कोशी, बागमती र कर्णाली) मा विवरण सङ्कलन तथा field verification साथै तथ्याङ्क Validation गोष्ठी सञ्चालन गरी प्रतिवेदन तयार पारिएको। उक्त प्रतिवेदन यस केन्द्रको website मा हेर्न सकिनेछ।
- Organic Production Inspection सम्बन्धी ७ दिने अधिकृतस्तर तालिम सञ्चालन गरी सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहमा कार्यरत १९ जना कृषि अधिकृतहरूको क्षमता अभिवृद्धि गरिएको।
- तन्तु प्रजनन् प्रविधि सम्बन्धी ५ दिने प्राविधिक/अधिकृतस्तरीय तालिम सञ्चालन गरी तीन तहकै १६ जना कृषि अधिकृतहरूको क्षमता अभिवृद्धि गरिएको।
- आलु बाली विकास केन्द्र (निगाले), तरकारी बीउ उत्पादन केन्द्र (रुकुम पश्चिम), बागवानी विकास केन्द्र (पाँचखाल), उष्ण प्रदेशीय बागवानी विकास केन्द्र (सर्लाही) लगायतका फार्म केन्द्रमा उत्पादित तरकारी बीउको प्रमाणीकरणको लागि NARC, SQCC/PSQCC र केन्द्रसहितको संयुक्त अनुगमन गरी उक्त फार्म केन्द्रहरूमा सफलतापूर्वक बीउ प्रमाणीकरण भएको। उक्त कार्यक्रमबाट फार्ममा उत्पादित बीउ प्रमाणीकरण हुनुका साथै कृषक, कृषक समूह तथा सहकारीबाट बीउआलु तथा तरकारी बीउ उत्पादन तथा कारोवारलाई प्रोत्साहन गरी गुणस्तरीय बीउ वृद्धि हुने तथा बीउ चक्र व्यवस्थापन हुने अपेक्षा रहेको। **तरकारी बीउ उत्पादन केन्द्र, रुकुममा** प्याज (रेड क्रियोल) को १८७ के.जी मूल बीउ साथै **आलु बाली विकास केन्द्र**, निगालेमा २४७५ के.जी. मूल बीउ (जम्मा ट्याग सङ्ख्या ५०) र १२५०० के.जी. प्रमाणित प्रथम बीउ आलु (जम्मा ट्याग सङ्ख्या २५०) प्रमाणीकरण भएको।
- केन्द्र तथा मातहतका फार्महरूको कार्यसम्पादन अवस्थाको समीक्षासहित सेवा प्रवाह सुदृढीकरणको कार्ययोजना तयारीका लागि ४ वटै फार्म केन्द्रमा FGD सम्पन्न गरी सरोकारवाला तथा विज्ञहरूको सहकार्यमा कार्ययोजना तयार गरिएको।

- मकवानपुरको दामन तथा गण्डकी गा.पा., गोरखामा विभिन्न तरकारी बालीमा पहेँलोपन, ओइलाउने र फल झर्ने समस्या देखा परेकोले केन्द्रको अगुवाइमा विषय विज्ञ टोलीद्वारा कृषकको खेतबारी अनुगमन गरी सल्लाह तथा परामर्श सेवा प्रदान गरिएको।
- मौसमी तथा बेमौसमी प्याज खेतीको सम्भावना तथा चुनौती सम्बन्धी सरोकारवालाहरूसँग अन्तरक्रिया गोष्ठी सञ्चालन गरी विद्यमान समस्या तथा भावी रणनीतिबारे विमर्स तथा कार्ययोजना तयार गरिएको।
- Procurement management सम्बन्धी चार दिने तालिम सञ्चालन गरी सङ्घ, प्रदेश तथा स्थानीय निकायमा कार्यरत २५ जना कर्मचारीहरूको खरिद व्यवस्थापन सम्बन्धी क्षमता अभिवृद्धि भएको।
- कार्यालयमा रहेको Wooden showcase मर्मत गरी विभिन्न तरकारीको ४५ प्रकारका बीउ/जर्मप्लाज्म प्रदर्शन गरिएको र यसबाट कृषक, विद्यार्थी र अन्य सरोकारवालाहरू लाभान्वित हुने अपेक्षा गरिएको।

ख) आलु बाली विकास केन्द्र, निगाले, सिन्धुपाल्चोक

- १६ के.जी. टि.पि.एस. बीउ उत्पादन भई बिक्री वितरण गरिएको,
- ३ मे. टन मूल बीउ तथा २७.०६ मे. टन बेसिक गरी कूल ३० टन बेसिक बीउ आलु उत्पादन गरी बिक्री वितरण गरिएको,
- विभिन्न जातका ४४७६ In-vitro Plant जारहरू उत्पादन गरी गुणस्तरीय पि.वि.एस. दाना उत्पादन गरी बिक्री वितरण गरिएको,
- १३ वटा घुम्ती कृषक तालिम र ३ प्राविधिक तालिम सञ्चालन गर्नुका साथै विभिन्न गाउँ/नगरपालिकाबाट सञ्चालित आलु बाली सम्बन्धी कार्यक्रममा प्राविधिक सेवा उपलब्ध गराइएको,
- स्थलगत तालिम १० पटक सञ्चालन गरी बीउ आलु उत्पादन प्रविधि प्रचार प्रसारमा सहयोग पुर्याएको,
- आलु बीउ र व्यावसायिक आलु उत्पादनमा संलग्न उद्यमी किसानहरूलाई आवसीय तालिम सञ्चालन गरी बीउ उत्पादनमा कृषकहरूको क्षमता अभिवृद्धि गरिएको।

यस फार्म केन्द्रमा हुँदै गरेका केही अनुसन्धान कार्यक्रम

१. Evaluation of Bioagents for the Management of Late Blight of Potato and Their Effect on Disease Progress and Yield

The experiment was laid out in a Randomized Complete Block Design (**RCBD**) with five replications.

Four treatments were evaluated: T1–Control (no bioagent), T2–*Pseudomonas fluorescens*, T3-*Trichoderma viride*, and T4 – a consortium of *P. fluorescens* and *T. viride*.

हालसम्मको निश्कर्षः *Pseudomonas fluorescens* मात्रको प्रयोगले सर्वाधिक उत्पादन भएको अनुसन्धानले देखाएको छ। यद्यपि, विस्तृत निश्कर्ष आउन बाँकी नै छ।

ग) अलैँची विकास केन्द्र, फिक्कल, ईलाम

- तन्तु प्रजनन् प्रविधिबाट १९,७७० वटा, प्रथम नर्सरीबाट ५०,००० र दोस्रो नर्सरीमा १,००,००० गरी जम्मा १,६९,७७० वटा अलैँची बेर्ना उत्पादन तथा बिक्री वितरण गरिएको।
- टिस्यु कल्चर बिरुवा उत्पादनको लागि अलैँची माउबोट सङ्कलन तथा रोपण गरिएको (१ रोपनीमा)।
- अलैँची बालीमा फार्मर्स फिल्ड स्कूल सञ्चालन (२ वटा/ जिर्मले र भार्लाङि जातमा)।

- स्याङ्जा, दैलेख र ईलाम जिल्लाका विभिन्न स्थानीय तहमा गई अलैंची बगान व्यवस्थापन सम्बन्धी तालिम सञ्चालन गरिएको।
- स्थानीय तह, प्रदेश र सङ्घीय परियोजनामा कार्यरत ४६ प्रा.स./ना.प्रा.स. तथा सहायकस्तरका कृषि प्राविधिकहरूलाई अलैंची खेती प्रविधि सम्बन्धी ३ दिने आवासीय तालिम सञ्चालन गरिएको।
- करिब २ मे. टन बीउ आलु र ४ के.जी. अकबरे खुर्सानीको बीउ उत्पादन तथा बिक्री वितरण गरिएको।
- केराउ तथा चौमासे सिमीको २०० के.जी. मूल बीउ उत्पादन गरी बिक्री वितरण गरिएको।

घ) तरकारी बाली विकास केन्द्र, खुमलटार, ललितपुर

- ३,६७५,९७९ तरकारी बालीहरूको बेर्ना उत्पादन गरी बिक्री वितरण गरिएको।
- बाली उपचार शिविर सञ्चालन (आकस्मिक बाली संरक्षण सामग्री वितरणसहित) २ पटक सञ्चालन गरी स्थलगत रूपमा किसानहरूको समस्या पहिचान गरी समाधानका उपायहरू दिइएको।
- सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहका सहायकस्तरका कर्मचारीहरूलाई संरक्षित संरचनामा तरकारी खेती प्रविधि सम्बन्धी ५ दिने क्षमता अभिवृद्धि तालिम सञ्चालन गरी २३ जना प्राविधिकको क्षमता अभिवृद्धि गरिएको।
- व्यावसायिक तरकारी खेती तथा तरकारी बीउ उत्पादन सम्बन्धी कृषकस्तरीय ३ दिने तालिम सञ्चालन गरी १५० जना किसानहरूको क्षमता अभिवृद्धि भएको।
- फार्म दिवस तथा प्रविधि प्रदर्शन कार्यक्रम सञ्चालन गरी फार्मको गतिविधिहरूको प्रदर्शन गरिएको।
- विभिन्न तरकारी बालीको ३५९.९ के.जी. बीउ उत्पादन गरी बिक्री वितरण गरिएको।
- १६.१४ के.जी. सृजना गोलभेंडाको बीउ उत्पादन तथा बिक्री वितरण गरिएको।
- मसलाबाली जर्मप्लाज्म सङ्कलन तथा सम्वर्द्धन गरिएको (अलैंची, अदुवा, अकवरे खुर्सानी)।

ङ) तरकारी बीउ उत्पादन केन्द्र, चाँपा, रुकुम पश्चिम

- घुम्ती स्थलगत कृषक तालिम ८ पटक सञ्चालन गरी १६९ जना कृषकहरू प्रत्यक्ष रूपमा लाभान्वित भएको।
- विभिन्न तरकारी बालीको १९९१ के.जी. मूल बीउ र ७८४.७५ के.जी. उन्नत बीउ उत्पादन गरी बिक्री वितरण गरिएको।
- ७,३२,५५० वटा विभिन्न तरकारी बालीका बेर्ना उत्पादन तथा बिक्री वितरण गरिएको।
- ५५४१ वटा आलङ्कारिक फूलका बेर्ना उत्पादन तथा बिक्री वितरण गरिएको।
- २५ जना बीउ उत्पादक कृषकलाई तरकारी बीउ उत्पादन सम्बन्धी तालिम प्रदान गरिएको।
- तरकारी बीउ उत्पादन क्षेत्रका सरकारी तथा गैर सरकारी निकायसँग गोष्ठी कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको।
- १.२५ के.जी. सृजना जात गोलभेंडाको बीउ उत्पादन गरिएको।
- १.६ मे. टन प्याज गानो उत्पादन तथा भण्डारण गरिएको।

२.२ आ.व. २०८२/८३ को वार्षिक भारित तथा वित्तीय प्रगति विवरण (बजेट शीर्षक तथा कार्यालयगत अनुसार) आलु, तरकारी तथा मसलाबाली विकास कार्यक्रम (ब.उ.शी.नं. ३१२०११०१)

क्र.सं.	कार्यालय	वार्षिक विनियोजित बजेट (रू. लाखमा)	वार्षिक बजेट निकासा र खर्च (रू. लाखमा)	भारित प्रगति प्रतिशत	वित्तीय प्रगति प्रतिशत
१	राष्ट्रिय आलु, तरकारी तथा मसलाबाली विकास केन्द्र, कीर्तिपुर	३५७.३२	२६९.९६	८८.९५	७५.५५
२	तरकारी बाली विकास केन्द्र, खुमलटार, ललितपुर	३८४.०८	३२१.७१	९५.५१	८३.७६
३	तरकारी बीउ उत्पादन केन्द्र, चाँपा, रुकुम पश्चिम	२३८.८९	१९१.२	८३.४१	८०.०३
४	आलु बाली विकास केन्द्र, निगाले, सिन्धुपाल्चोक	३०७.०२	२४८.६५	८६.०८	८०.९९
५	अलैंची विकास केन्द्र, ईलाम	२७०.६३	२३०.८७	९०.१५	८५.३१
	जम्मा	१५५७.९४	१२६२.३९	८८.८२	८१.०३

२.३ प्रगति नपुग क्रियाकलापहरूको विवरण र कारण

कार्यालय	कार्यक्रम/आयोजना	इकाई	लक्ष्य	प्रगति	प्रगतिकम हुनुका कारणहरू
राष्ट्रिय आलु, तरकारी तथा मसलाबाली विकास केन्द्र, कीर्तिपुर	Vegetable Seed Production Resource Mapping	पटक	१	०	अभ्यर्पणको लागि पत्राचार गरिएको भएपनि अभ्यर्पण नभएको।
	प्राविधिक पुस्तिका प्रकाशन	पटक	१	०	पुस्तिका तयार गरी विद्युतीय कपी web-site मा राखिएकोले बजेट खर्च नभएको।
तरकारी बीउ उत्पादन केन्द्र, रुकुम पश्चिम	फार्म केन्द्रमा उत्पादित बीउको लेवलिङ/प्याकेजिङ गर्ने मेसिन खरिद तथा ढुवानी।	सङ्ख्या	१	०	मेसिन खरिद गर्ने विनियोजन बजेट नपुग रहेकोले।
तरकारी बाली विकास केन्द्र, ललितपुर	डिजिटल बिलिङ सेट (Billing machine, Software, Power backup, Token system सहित	सेट	१	०	कृषि विभागले निर्माण गरेको software प्रयोगमा ल्याउने भनी specification बनाउन ढिलाई भएको र पछि खरिद गर्न समयको अभाव हुने भएकोले।
	फार्ममा उत्पादित बीउको लेवलिङ तथा प्याकेजिङ सामग्री तयारी तथा खरिद	पटक	१	०	विनियोजित बजेट गुणस्तरीय लेवलिङ तथा प्याकेजिङ खरिदका लागि अपुग भएकाले।
अलैंची विकास केन्द्र, ईलाम	अलैंचीको जात दर्ता गराउन नसकेको तथा फार्ममा उत्पादित बीउको प्रमाणीकरण हुन नसकेको।				स्वीकृत दरबन्दी अनुसार पद रिक्त रहेको, खरिद तथा इ-बिडिङ प्रक्रियामा न्यून रकममा कार्य सम्पन्न भएको।

२.४ राजस्व तथा बेरुजु विवरण

राजस्व विवरण

क्र.सं.	कार्यालय	वार्षिक राजश्व रू.
१	राष्ट्रिय, आलु तरकारी तथा मसलाबाली विकास केन्द्र, कीर्तिपुर	१,४७,०००
२	तरकारी बाली विकास केन्द्र, खुमलटार	५०,७५,४०७
३	तरकारी बीउ उत्पादन केन्द्र, रुकुम पश्चिम	२०,००,१९४
४	अलैंची विकास केन्द्र, फिक्कल, ईलाम	२०,३५,३९५
५	आलु विकास केन्द्र, निगाले, सिन्धुपाल्चोक	५१,५०,१२९
	जम्मा	१,४४,०८,१२५

बेरुजु विवरण

क्र. स.	आयोजना/कार्यक्रमको नाम	कूल बेरुजु रकम २०८२/८३ सम्म		आ.व. २०८२/८३ को बेरुजु फछ्यौंट	
		कूल बेरुजु	बेरुजु फछ्यौंट हुन बाँकी रकम	रकम रू.	प्रतिशत
१	राष्ट्रिय आलु, तरकारी तथा मसलाबाली विकास केन्द्र, कीर्तिपुर	८७६८९९.९५	३५९००७.४५	५१७८९२.५०	५९.०६
२	तरकारी बाली विकास केन्द्र, खुमलटार, ललितपुर	३६०१०३.४२	२७९६८१.४२	८०४२२	२२.३३
३	तरकारी बीउ उत्पादन केन्द्र, चाँपा, रुकुम पश्चिम	२,६८,४८९	२,६८,४८९	०	०
४	आलु बाली विकास केन्द्र, निगाले, सिन्धुपाल्चोक	१६२४९६	०	१६२४९६	१००
५	अलैंची विकास केन्द्र, ईलाम	४०४९१७	०	४०४९१७	१००
कूल जम्मा		२०७२९१४.३७	९०७१८६.८७	११६५७२७.५	५६.२४

२.५ कार्यक्रम कार्यन्वयनमा देखा परेका मुख्य समस्या, समाधानका प्रयास तथा सुझावहरू

क्र. सं.	समस्याको किसिम	कार्यान्वयनमा देखिएका मुख्य मुख्य समस्याहरू	समाधानका प्रयासहरू
१	नीतिगत	बीउ तथा बेर्नाको मूल्य समयानुकूल समायोजन नभएको।	वार्षिक रूपमा मूल्य निर्धारण गर्नुपर्ने। केन्द्रलाई जानकारी गराएको। बजार मूल्य सङ्कलन गरी समय समयमा मूल्यमा हेरफेर गर्नु पर्ने। बजार मूल्य अनुसार मूल्य समायोजन हुनुपर्ने।
		सृजना गोलभेँडाको बजार मूल्य अनुसार नहुनु।	
२	प्राविधिक	खुमलटार फार्म केन्द्रमा गोलभेँडामा रोग (Bacterial Wilting, Root Knot Nematode) र कीरा (*Tuta*) तथा तरकारी बालीका बेर्नाहरूमा ढुसीजन्य रोग को समस्या	गोलभेँडामा कलमी प्रविधिको शुरुवात गरिएको। केन्द्रमा उत्पादन गरिएको ट्राइकोडर्माले उपचार गरिएको। गुणस्तरीय मलखाद व्यवस्थापनका लागि vermi-compost उत्पादन गरी प्रयोग गरिएको।
		बायोटेक्निसियनको दरबन्दी नरहेको।	सेवा करारमा राखेको।

क्र. सं.	समस्याको किसिम	कार्यान्वयनमा देखिएका मुख्य मुख्य समस्याहरू	समाधानका प्रयासहरू
३	व्यवस्थापकीय	फार्म केन्द्रहरूमा दरबन्दी अनुसार पदपूर्ति नभएकोले दैनिक कार्य सम्पादनमा असर परेको।	कृषि विभागलाई समस्याका बारेमा जानकारी गराइएको।
		माग तथा आवश्यकता बमोजिम तरकारी बालीहरूका बीउ तथा बेर्नाहरूको उत्पादनको लागि आवश्यक जमिनको अभाव।	जग्गा भाडामा लिई बीउ उत्पादन कार्य सुरु गरिएको।
		सिँचाइ स्रोतको कमि जस्तैः बीउ बाली फूलिरहेको (Flowering+Seed Formation) अवस्थामा सिँचाइको चरम अभाव हुने।	बैकल्पिक सिँचाइ प्रविधिका योजना (जस्तैः डिप बोरिङ, थोपा सिँचाइ प्रविधि) सञ्चालन गर्ने।

२.६ आ.व. २०८२/८३ मा स्थानीय तहमा वित्तीय हस्तान्तरण भएका आलु तरकारी तथा मसलाबाली विकास कार्यक्रमहरूको विवरण

क्र. सं.	स्थानीय तह	जिल्ला	सर्शत अनुदानका कार्यक्रमहरू	बजेट (रू. हजारमा)
१	जिरी नगरपालिका	दोलखा	आलु बीउ उत्पादन कार्यक्रम	८७५
२	भिमेश्वर नगरपालिका	दोलखा	आलु बीउ उत्पादन कार्यक्रम	८५०
३	सुनकोशी गाउँपालिका	सिन्धुली	आलु बीउ उत्पादन कार्यक्रम	९००
४	उमाकुण्ड गाउँपालिका	रामेछाप	आलु बीउ उत्पादन कार्यक्रम	८५०
५	गोकुलगङ्गा गाउँपालिका	रामेछाप	आलु बीउ उत्पादन कार्यक्रम	८७५
६	दोरम्बा गाउँपालिका	रामेछाप	आलु बीउ उत्पादन कार्यक्रम	८७५
७	कालिन्चोक गाउँपालिका	दोलखा	आलु बीउ उत्पादन कार्यक्रम	८७५
८	गौरीशङ्कर गाउँपालिका	दोलखा	आलु बीउ उत्पादन कार्यक्रम	८५०
९	वैतेश्वर गाउँपालिका	दोलखा	आलु बीउ उत्पादन कार्यक्रम	९००
१०	विगु गाउँपालिका	दोलखा	आलु बीउ उत्पादन कार्यक्रम	९००
११	शैलुङ गाउँपालिका	दोलखा	आलु बीउ उत्पादन कार्यक्रम	९००
१२	जुगल गाउँपालिका	सिन्धुपाल्चोक	आलु बीउ उत्पादन कार्यक्रम	९००
१३	त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिका	सिन्धुपाल्चोक	आलु बीउ उत्पादन कार्यक्रम	८७५
१४	पाँचपोखरी थाङपाल गा.पा.	सिन्धुपाल्चोक	आलु बीउ उत्पादन कार्यक्रम	९००
१५	लिसंखुपाखर गाउँपालिका	सिन्धुपाल्चोक	आलु बीउ उत्पादन कार्यक्रम	९००
१६	राजापुर नगरपालिका	बर्दिया	आलु बीउ उत्पादन कार्यक्रम	८५०
१७	सत्यवती गाउँपालिका	गुल्मी	आलु बीउ उत्पादन कार्यक्रम	१०३९
१८	पनौती नगरपालिका	काभ्रेपलान्चोक	औद्योगिक प्रायोजनका लागि व्यावसायिक आलु उत्पादन	८००
१९	थाहा नगरपालिका	मकवानपुर	"	८००

क्र. सं.	स्थानीय तह	जिल्ला	सर्शत अनुदानका कार्यक्रमहरू	बजेट (रू. हजारमा)
२०	तीनपाटन गाउँपालिका	सिन्धुली	औद्योगिक प्रायोजनका लागि व्यावसायिक आलु उत्पादन	८००
२१	लिखु गाउँपालिका	नुवाकोट	"	८००
२२	मध्यविन्दु नगरपालिका	नवलपरासी पूर्व	"	८००
२३	सुनवल नगरपालिका	नवलपरासी पश्चिम	"	८००
२४	झिमरुक गाउँपालिका	प्यूठान	"	८३९
२५	घोडाघोडी नगरपालिका	कैलाली	"	७७५
२६	सुन्दरहरैचा नगरपालिका	मोरङ	पारिवारिक खेती प्रवर्द्धन कार्यक्रम	७००
२७	धुलिखेल नगरपालिका	काभ्रेपलान्चोक	पारिवारिक खेती प्रवर्द्धन कार्यक्रम	७००
२८	मण्डनदेउपुर नगरपालिका	काभ्रेपलान्चोक	पारिवारिक खेती प्रवर्द्धन कार्यक्रम	६७५
२९	कालिका नगरपालिका	चितवन	पारिवारिक खेती प्रवर्द्धन कार्यक्रम	७००
३०	माडी नगरपालिका	चितवन	पारिवारिक खेती प्रवर्द्धन कार्यक्रम	७००
३१	मेलुङ गाउँपालिका	दोलखा	पारिवारिक खेती प्रवर्द्धन कार्यक्रम	७००
३२	शैलुङ गाउँपालिका	दोलखा	पारिवारिक खेती प्रवर्द्धन कार्यक्रम	७००
३३	गल्छी गाउँपालिका	धादिङ	पारिवारिक खेती प्रवर्द्धन कार्यक्रम	७००
३४	थाक्रे गाउँपालिका	धादिङ	पारिवारिक खेती प्रवर्द्धन कार्यक्रम	७००
३५	ईन्द्रसरोवर गाउँपालिका	मकवानपुर	पारिवारिक खेती प्रवर्द्धन कार्यक्रम	७००
३६	भिमफेदी गाउँपालिका	मकवानपुर	पारिवारिक खेती प्रवर्द्धन कार्यक्रम	७००
३७	इच्छाकामना गाउँपालिका	चितवन	पारिवारिक खेती प्रवर्द्धन कार्यक्रम	७००
३८	वालिङ नगरपालिका	स्याङ्जा	पारिवारिक खेती प्रवर्द्धन कार्यक्रम	७००
३९	बाँसगढी नगरपालिका	बर्दिया	पारिवारिक खेती प्रवर्द्धन कार्यक्रम	७००
४०	भेरीगङ्गा नगरपालिका	सुर्खेत	पारिवारिक खेती प्रवर्द्धन कार्यक्रम	७५०
४१	गौरीगङ्गा नगरपालिका	कैलाली	पारिवारिक खेती प्रवर्द्धन कार्यक्रम	७००
४२	लालझाडी गाउँपालिका	कन्चनपुर	पारिवारिक खेती प्रवर्द्धन कार्यक्रम	७००
४३	मुसिकोट नगरपालिका	गुल्मी	प्याजको बीउ उत्पादन कार्यक्रम	९७५
४४	सिस्ने गाउँपालिका	रुकुम (पूर्वी भाग)	प्याजको बीउ उत्पादन कार्यक्रम	९७५
४५	रुन्टीगढी गाउँपालिका	रोल्पा	प्याजको बीउ उत्पादन कार्यक्रम	१०००
४६	आठबिसकोट नगरपालिका	रुकुम (पश्चिम)	प्याजको बीउ उत्पादन कार्यक्रम	१०००
४७	चौरजहारी नगरपालिका	रुकुम (पश्चिम)	प्याजको बीउ उत्पादन कार्यक्रम	९७५
४८	त्रिवेणी गाउँपालिका	रुकुम (पश्चिम)	प्याजको बीउ उत्पादन कार्यक्रम	९७५
४९	बाँफिकोट गाउँपालिका	रुकुम (पश्चिम)	प्याजको बीउ उत्पादन कार्यक्रम	१०००
५०	सानीभेरी गाउँपालिका	रुकुम (पश्चिम)	प्याजको बीउ उत्पादन कार्यक्रम	१०००
५१	लिखु तामाकोशी गा.पा.	रामेछाप	बीउ आलु उत्पादन कार्यक्रम	९००

क्र. सं.	स्थानीय तह	जिल्ला	सर्शत अनुदानका कार्यक्रमहरू	बजेट (रू. हजारमा)
५२	मेलुङ गाउँपालिका	दोलखा	बीउ आलु उत्पादन कार्यक्रम	८७५
५३	मिक्लाजुङ गाउँपालिका	मोरङ	व्यावसायिक तरकारी खेती कार्यक्रम	९७५
५४	तारकेश्वर नगरपालिका	काठमाडौं	व्यावसायिक तरकारी खेती कार्यक्रम	१०५०
५५	दक्षिणकाली नगरपालिका	काठमाडौं	व्यावसायिक तरकारी खेती कार्यक्रम	१०००
५६	कोहलपुर नगरपालिका	बाँके	व्यावसायिक तरकारी खेती कार्यक्रम	७००
५७	महावै गाउँपालिका	कालिकोट	व्यावसायिक तरकारी खेती कार्यक्रम	८००
५८	भिमदत्त नगरपालिका	कन्चनपुर	व्यावसायिक तरकारी खेती कार्यक्रम	९७५
	कूल जम्मा	**५८ वटा स्थानीय तह**		४८६२८

२.६.१ स्थानीय तहमा वित्तीय हस्तान्तरण भएका आलु तरकारी तथा मसलाबाली विकास कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयन अवस्था

क्र. सं.	सर्शत अनुदानका कार्यक्रमहरू	स्थानीय तहको सङ्ख्या	बजेट (रू.लाखमा)	कैफियत
१	आलु बीउ/ बीउ आलु उत्पादन कार्यक्रम	१९	१६८.८९	१३ वटा स्थानीय तहहरूमा सफलतापूर्वक कार्यान्वयन भएको दोलखा, सिन्धुपाल्चोक, रामेछाप, बर्दिया, र गुल्मी जिल्लाको औसतमा ७०% वित्तीय प्रगति भएको।
२	औद्योगिक प्रायोजनका लागि व्यावसायिक आलु उत्पादन	८	६४.१४	घोडाघोडी नगरपालिका, कैलालीमा रू. ७७५००० मध्ये ९२.८% वित्तीय प्रगति हासिल गर्दै गर्दा तहाँ ८ बिघाको नमुना फार्मबाट ४०.५६ मे. टन प्रति हेक्टर आलु उत्पादन भएको। ८ वटा पालिका मध्ये जम्मा ३ वटा पालिकामा मात्र यो कार्यक्रम कार्यान्वयन भएको।
३	पारिवारिक खेती प्रवर्द्धन कार्यक्रम	१७	११९.२५	दोलखाको मेलुङ गा.पा. मा १/१ वटा समूह तथा सहकारी (करिब ५०० कृषकलाई) समेट्ने गरी कार्यान्वयन भएको। तर प्रायः अन्य स्थानीय तहहरूमा कार्यविधिको जटिलताले गर्दा कार्यान्वयन हुन नसकेको भन्ने जानकारी प्राप्त भएको
४	प्याजको बीउ उत्पादन कार्यक्रम	८	७९	बीउ उत्पादन अनुमति प्राप्त कृषक नभएकोले कार्यान्वयन नभएको।
५	व्यावसायिक तरकारी खेती कार्यक्रम	६	५५	सम्बन्धित सबै पालिकामा कार्यान्वयन भएको।
	जम्मा	५८	४८६.२८	

थाक्रे गाउँपालिका, धादिङ

लिशङ्खुपाखर, सिन्धुपाल्चोक

टि.पि.एस. नर्सरी तयारी (जिरी न.पा., दोलखा)

मेलुङ गाउँपालिका, दोलखा

घोडाघोडी नगरपालिका, कैलालीमा औद्योगिक आलु

पारिवारिक खेती (भिमदत्त नगरपालिका, कञ्चनपुर)

औद्योगिक आलुमा Crop Cutting गरिँदै (घोडाघोडी

व्यावसायिक तरकारी खेतीका लागि उत्पादन सामग्री वितरण (कोहलपुर न.पा., बाँके)

२.७ आ.व. २०८२/८३ मा यस केन्द्र तथा मातहतका फार्म केन्द्रहरूको वार्षिक अवधिसम्मको सेवाग्राही विवरण

कार्यालय	दलित		जनजाति		अन्य		कूल जम्मा		
	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	जम्मा
राष्ट्रिय आलु, तरकारी तथा मसलाबाली विकास केन्द्र, कीर्तिपुर	१८	२२	५७	९४	८८	१९८	१६३	३१४	४७७
तरकारी बाली विकास केन्द्र, ललितपुर	९५५	६७०	२२८५	१२९५	२७८५	१९५५	६०२५	३९२०	९९४५
तरकारी बीउ उत्पादन केन्द्र, रुकुम पश्चिम	८७	८८	२३३	१७७	५४३	४०४	८६३	६६९	१५३२
आलु बाली विकास केन्द्र, सिन्धुपाल्चोक	७१	१०३	३८०	३७६	३९८	५४५	८४९	१०२४	१८७३
अलैँची विकास केन्द्र, ईलाम	२१	१९	२०५	२६४	१८४	२४८	४१०	५३१	९४१
जम्मा	११५२	९०२	३१६०	२२०६	३९९८	३३५०	८३१०	६४५८	१४७६८

तरकारी बीउ उत्पादन सम्बन्धी कृषकस्तरीय तालिम (२०८३।०२।२७-३० गतेसम्म), रूकुम

तरकारी बाली विकास केन्द्र, खुमलटारमा प्याजको बेर्ना लिनका लागि लामबद्ध सेवाग्राहीहरू

राष्ट्रिय आलु तरकारी तथा मसलाबाली विकास केन्द्र अन्तर्गतका कार्यालयहरूको संक्षिप्त परिचय

३.१ तरकारी बाली विकास केन्द्र, खुमलटार, ललितपुर

परिचय

नेपालको आर्थिक विकासका लागि विशेष गरी तरकारी खेतीले महत्त्वपूर्ण योगदान दिन सक्ने कुरालाई दृष्टिगत गरी कृषि मन्त्रालयको तत्कालीन संरचना अनुसार वि.सं. २०३० सालमा तरकारी बीउ उत्पादन केन्द्रको स्थापना भएको हो। स्थापना कालदेखि नै यो केन्द्रले तरकारी बालीहरूको जातीय विकास कार्य गर्दै आएको छ। यस केन्द्रद्वारा केही तरकारी बालीहरूका उत्कृष्ट जातहरू छनौट गरी उन्नत जातहरूको विकास गरिएको छ र ती जातहरू मध्ये तत्कालीन नेपाल सरकार, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालयले उन्मोचित गरी व्यावसायिक तरकारी खेतीको लागि सिफारिस गरिएको छ।

कृषि विकास मन्त्रालय तथा कृषि विभाग अन्तर्गतका सबै अनुसन्धान आयोजनाहरूको योजना कार्यान्वयन, अनुगमन र सुपरीवेक्षण सम्बन्धी कार्य हालको नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद्बाट गराउने गरी मिति २०४४/०७/२५ को नेपाल सरकार मन्त्रिपरिषद्को निर्णयानुसार तरकारी बाली सम्बन्धी अनुसन्धानात्मक कार्यहरू नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद्लाई जिम्मा दिएपछि तरकारी बाली सम्बन्धी अनुसन्धान कार्यहरू बागवानी अनुसन्धान महाशाखाबाट सञ्चालन हुँदै आइरहेको थियो भने यस केन्द्रले मुख्यत: तरकारी बालीहरूको विभिन्न जातहरूका प्रजनन् एवम् मूल बीउ उत्पादन गरी जातीय सम्वर्द्धन कार्यलाई निरन्तरता दिनुको साथसाथै तरकारी बेर्ना उत्पादन तथा तरकारी खेतीमा संलग्न कृषकहरूलाई प्राविधिक सेवाटेवा दिई रहेको छ। विगतमा चार चरणः प्रथम, १९८१ फरवरीदेखि १९८४ जून (२०३०-२०४०) दोस्रो, १९८४ जुलाईदेखि १९८७ जुन (२०४०-२०४३) तेस्रो, १९८७ जुलाईदेखि १९९१ सम्म (२०४३-२०४७) र चौथो, सन् १९९२देखि १९९५ सम्म (२०४८-२०५२) गरी १४ वर्ष तरकारी बीउ उत्पादन योजना **"ताजा तरकारी तथा तरकारी बीउ उत्पादन आयोजना"** को नाममा योजनाहरू संयुक्त राष्ट्र खाद्य तथा कृषि सङ्गठन (FAO) को सहयोगमा सञ्चालन भएको थियो। त्यस अवधिमा तरकारी उत्पादन र तरकारी बीउ उत्पादन कार्यक्रम अन्तर्गत महत्त्वपूर्ण क्रियाकलापहरू सञ्चालन भएका थिए, जो निम्न प्रकार छन्।

- तरकारी बालीहरूका नयाँ जातहरू भित्र्याउने।
- भित्र्याइएका तरकारी बालीको जातहरू मध्ये उत्कृष्ठ जातको छनौट।
- जातीय सम्वर्द्धन गर्न प्रजनन् तथा मूल बीउको उत्पादन।
- कृषकस्तरमा प्रमाणित बीउको उत्पादन।
- बीउ प्रशोधनशालाको स्थापना र सशक्तिकरण।
- ताजा तरकारी एवम् तरकारी बीउ बजार विकास गर्ने।
- जनशक्तिको विकास।

उपरोक्त आयोजनाका मुख्य कार्यस्थलहरू मध्ये तरकारी बीउ उत्पादन केन्द्र, खुमलटार प्रमुख स्थलको रूपमा थियो। यस केन्द्रको परिसरभित्र आयोजनाको कार्यालय स्थापना गरी कार्यक्रम सञ्चालन गरेको थियो। आयोजना काल समाप्त भएपछि तालिम घर, बीउ प्रशोधन संयन्त्र, जाली घरका फलामे फ्रेमहरू र काम लाग्ने तरकारी बीउ यस केन्द्रलाई हस्तान्तरण गरियो भने अन्य भौतिक सुविधाहरू (गाडीहरूसमेत) तत्कालीन तरकारी विकास महाशाखालाई हस्तान्तरण गरियो। आयोजनाले यस केन्द्रमा सिँचाइको पूर्वाधार जडान गर्न प्रयास गरेको तर त्यो अधुरो नै रह्यो।

मिति २०५२/०४/०१ देखि कृषि तथा सहकारी मन्त्रालयको सङ्गठनात्मक परिवर्तन पश्चात् यस केन्द्रलाई कृषि विभागको क्षेत्रीय कृषि निर्देशनालय अन्तर्गत राखी सञ्चालन हुँदै आएकोमा पछि यो केन्द्र नेपाल सरकारको वि.सं. २०५८ सालको निर्णय अनुसार तरकारी विकास निर्देशनालय अन्तर्गत सञ्चालित भई रहेको थियो।

मिति २०७५/०३/३२ को निर्णय अनुसार कृषि विभाग अन्तर्गत राष्ट्रिय आलु, तरकारी तथा मसलाबाली विकास केन्द्र स्थापना भयो र यसै केन्द्र मातहत तरकारी बाली विकास केन्द्र, खुमलटारलाई राखियो।

उद्देश्य

- तरकारी बालीको जातीय संरक्षण एवम् सम्वर्द्धन,
- तरकारी बालीको विकास सम्बन्धी राष्ट्रिय व्यावसायिक नीति तथा योजना तर्जुमामा राष्ट्रिय आलु, तरकारी तथा मसलाबाली विकास केन्द्रलाई पृष्ठपोषण सम्बन्धी कार्य,
- तरकारी बालीको बीउ तथा बेर्ना वितरण,
- तरकारी बाली उत्पादन तथा विकास सम्बन्धमा उत्पादक कृषकलाई तालिम एवम् प्राविधिक सेवा प्रदान गर्ने,
- सम्बन्धित विषयमा विशेषज्ञ सेवा प्रदान गर्ने,
- तरकारी बालीको विकास सम्बन्धमा नजिकको कृषि अनुसन्धान केन्द्र, सम्बन्धित ज्ञान केन्द्रहरू तथा अन्य सम्बन्धित निकायहरूसँग समन्वय एवम् सहकार्य गर्ने,
- फार्मको उत्पादकत्व एवम् आम्दानी वृद्धि गर्न जमिन तथा अन्य पूर्वाधार र सुविधाको उपयोग गर्ने,
- सम्बन्धित विषयको समस्या समाधानका लागि स-साना कार्यमुखी (Action-oriented) अध्ययन परीक्षण सञ्चालन गर्ने,
- तरकारी बालीको विकास सम्बन्धमा राष्ट्रिय स्रोत केन्द्रको रूपमा कार्य गर्ने,
- शहर केन्द्रित तरकारी उत्पादन प्रविधि प्रदर्शन गर्ने,
- नेपाल सरकारले तोकेको तरकारी सम्बन्धी अन्य कार्यहरू।

केन्द्रको भौगोलिक स्थिति

यो केन्द्र बागमती प्रदेश, ललितपुर जिल्लाको ललितपुर महानगरपालिका वडा नं. १५ खुमलटारमा समुद्र सतहदेखि १३५० मिटरको उचाइमा रहेको छ। पाटनदेखि ५ कि.मि. टाढा २९° उत्तरी अक्षांश र ९५°१५' पूर्वी देशान्तरमा केन्द्र अवस्थित छ।

हावापानी

यहाँको हावापानी समशीतोष्ण किसिमको छ। औसत अधिकतम तापक्रम २४° सेन्टिग्रेड र न्युनतम तापक्रम ११° सेन्टिग्रेड तथा औसत वर्षा १०००-१६०० मि.मि. सम्म परेको पाइएको छ।

माटो

यस केन्द्रको माटो चिम्ट्याईलो र अम्लिय (पि.एच. मान ५.५) रहेको छ।

क्षेत्रफल र भू-उपयोग

यस केन्द्रको जम्मा ८ हेक्टर (१६० रोपनी) जमिन भए तापनि आ.व. २०५९/६० देखि २० रोपनी जमिन नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद् अन्तर्गतको तत्कालीन बागवानी अनुसन्धान महाशाखा (हाल राष्ट्रिय बागवानी अनुसन्धान केन्द्र) लाई तरकारीको अनुसन्धान गर्ने प्रयोजनका लागि तथा ३० रोपनी जमिन इसिमोडलाई उपलब्ध गराइएको थियो। यस केन्द्रको जमिनलाई २ वटा Block मा छुट्टयाइएको छ। Block 'A' अन्तर्गत यस केन्द्रका कार्यालयहरू, आवास भवन, तालिम भवन तथा तरकारी बेर्ना उत्पादन, जातीय सम्वर्द्धन, प्रजनन् बीउ उत्पादन, तरकारी बाली सङ्ग्रहालय, गोदाम घर आदि पर्दछन् भने Block 'B' अन्तर्गतका जमिन विभिन्न कार्यालयहरू जस्तैः इसिमोडलाई (३० रोपनी), चिया तथा कफी विकास बोर्डलाई (४ रोपनी) तथा Gene Bank लाई (३६ रोपनी) उपलब्ध गराइएको छ भने बाँकी ३० रोपनी जग्गा (सिमसार) DDC लाई उपलब्ध गराइएको छ। Block 'A' अन्तर्गत केन्द्रले उपभोग गर्दै आएको जग्गाको विवरण यस प्रकार रहको छ।

- खेती गरिएको जमिन: २० रोपनी
- कार्यालय भवन, फार्म सिँचाइ र सडक पूर्वाधारले ढाकेको क्षेत्रफलः २० रोपनी
- **कूल जम्मा : ४० रोपनी**

३.२ तरकारी बीउ उत्पादन केन्द्र, चापा, रुकुम (पश्चिम भाग)

परिचय

नेपालमा तरकारी बीउ उत्पादनको विकास दिन प्रति दिन बढ्दै गइरहेको छ। तरकारी बीउ उत्पादनलाई प्रत्यक्ष सहयोग पुर्याउन सरकारीस्तरबाट तरकारी बीउ उत्पादन केन्द्र, रूकुमले महत्त्वपूर्ण कार्यहरू गर्दै आइरहेको छ। जहाँ तरकारीको ज्यादा माग हुन्छ, त्यहाँ तरकारी खेती प्रसस्त मात्रामा गरिन्छ। त्यसको लागि असल किसिमको गुणस्तरयुक्त तरकारीको बीउको आवश्यकता पर्दछ। असल खालको गुणस्तरयुक्त तरकारी बीउ उत्पादन गर्नको लागि उपयुक्त हावापानी भएको स्थान, दक्ष प्राविधिकहरू तथा उक्त स्थानमा कृषकहरूमा जागरूकताको आवश्यकता पर्छ। यसै सन्दर्भमा नेपाल सरकारले अधिराज्यका विभिन्न स्थानमा बागवानी फार्म केन्द्रहरूको स्थापना गर्ने क्रममा यस तरकारी बीउ उत्पादन केन्द्र, रूकुमको पनि स्थापना गरेको हो।

वि.सं. २०३५ सालमा यस तरकारी बीउ उत्पादन केन्द्रको स्थापना भएपछि तरकारी बाली सम्बन्धी अध्ययन परीक्षण जातीय सम्वर्द्धन तथा संरक्षण, प्रजनन् तथा मूल बीउ उत्पादन र वितरण जस्ता महत्त्वपूर्ण कार्यहरू केन्द्रीयस्तरको बीउ उत्पादन केन्द्रको रूपमा तरकारी विकास निर्देशनालयको नीति निर्देशनमा रही गर्दै आइरहेको छ। वि.सं. २०६१ श्रावणबाट नयाँ संरचना अनुसार यस केन्द्रलाई बाली विशिष्ट नाम दिई समशीतोष्ण तरकारी बीउ उत्पादन केन्द्र नामाकरण गरी यस केन्द्रको प्राविधिक, आर्थिक एवम् प्रशासनिक कार्य तरकारी विकास निर्देशनालयको मातहतमा रहेको थियो। मिति २०७५/०३/३२ को निर्णयानुसार कृषि विभाग अन्तर्गत राष्ट्रिय आलु, तरकारी तथा मसलाबाली विकास केन्द्र स्थापना भयो र यसै अन्तर्गत यस केन्द्रको पुनः

तरकारी बीउ उत्पादन केन्द्र, रुकुम नामाकरण गरियो। यस केन्द्रको प्राविधिक, आर्थिक एवम् प्रशासनिक कार्य राष्ट्रिय आलु, तरकारी तथा मसलाबाली विकास केन्द्र मातहतमा रहेको छ।

उद्देश्य

- विभिन्न तरकारी बालीहरूको जातीय संरक्षण एवम् सम्वर्द्धन,
- तरकारी बालीको विकास सम्बन्धी राष्ट्रिय व्यावसायिक नीति तथा योजना तर्जुमामा राष्ट्रिय आलु, तरकारी तथा मसलाबाली विकास केन्द्रलाई पृष्ठपोषण सम्बन्धी कार्य,
- विभिन्न तरकारी बालीहरूको प्रजनन् तथा मूल बीउ उत्पादन गरी बीउ उत्पादक कृषकहरूलाई वितरण गर्ने,
- सम्बन्धित विषयको समस्या समाधानका लागि स-साना कार्यमुखी (Action-oriented) अध्ययन परीक्षण सञ्चालन गर्ने,
- बीउ उत्पादक कृषक तथा बीउ व्यवसायीहरूलाई तरकारी बीउ उत्पादन सम्बन्धी तालिम दिने,
- तरकारी बीउ उत्पादक कृषकहरूलाई प्राविधिक सेवा उपलब्ध गराउने,
- कृषकस्तरमा उत्पादित तरकारी बीउको गुणस्तर नियन्त्रण तथा सुपरीपेक्षण गर्ने,
- तरकारी बीउ का परीक्षण सेवा सञ्चालन गर्ने,
- विभिन्न तरकारी बालीको बीउ तथा बीउ उत्पादन प्रविधि सम्बन्धी स्रोत केन्द्रको रूपमा कार्य गर्ने,
- तरकारी बीउ उत्पादन सम्बन्धमा कृषि अनुसन्धान केन्द्र, सम्बन्धित कृषि ज्ञान केन्द्रहरू तथा अन्य सम्बन्धित निकायहरूसँग समन्वय एवम् सहकार्य गर्ने,
- तरकारी बीउ उत्पादन तथा ताजा तरकारी उत्पादनमा नविनतम् प्रविधिको प्रयोग एवम् प्रदर्शन गर्ने,
- नेपाल सरकारले तोकेको तरकारी विकास सम्बन्धी अन्य कार्यहरू।

केन्द्रको भौगोलिक स्थिति

यो केन्द्र कर्णाली प्रदेश, रूकुम पश्चिम जिल्लाको मुसिकोट नगरपालिकाको चापा भन्ने स्थानमा रहेको छ र मध्यपहाडी क्षेत्रमा समुद्र सतहदेखि १४५० मिटरको उचाइमा २८°३६' उत्तरी अक्षांश र ८२°१२' पूर्वी देशान्तरसम्म फैलिएको छ। यो केन्द्र दक्षिण मोहडामा परेकोले बिहान सूर्योदयदेखि साँझ सूर्यास्तसम्म घाम लागि रहन्छ।

हावापानी

यस केन्द्रको हावापानी समशीतोष्ण किसिमको छ। औसत अधिकतम तापक्रम २४° सेन्टिग्रेड र न्युनतम तापक्रम १३° सेन्टिग्रेड तथा वर्षा १४०० मि.मि. देखि २२०० मि.मि. सम्म परेको पाइएको छ। यहाँको हिउँद चिसो, गृष्म न्यानो तथा सुक्खा र मनसुन ढिलो गरी आउने र हिउँदको दिनमा कहिलेकाहीं हिउँसमेत झर्छ र हल्का तुषारो पनि परेको पाइन्छ। यहाँको औसत सापेक्षिक आर्द्रता ७९.१ प्रतिशत छ। कहिलेकाहीं गृष्म ऋतुमा असिनासमेत पर्ने गर्छ।

माटो

यस केन्द्रको प्रायःजसो माटो दोमट बलौटे किसिमको छ। माटोको पि.एच. मान ५.२ रहेको छ।

सिँचाइ

मध्यपहाडी एवम् उच्चपहाडी डाँडाँ कन्दरा भए पनि रूकुम जिल्लाको हरेक पाखो तथा खेतमा प्रसस्त मात्रामा सिँचाइको सुविधा छ। यस केन्द्रमा पनि पान खोलाबाट ल्याइएको कुलोले वर्षभरि नै सिँचाइको सुविधा प्राप्त छ।

क्षेत्रफल र भू-उपयोग

- यस केन्द्रको जम्मा क्षेत्रफल ५.८५ हेक्टर (११४.९९ रोपनी) छ। भू-उपयोग यस प्रकार रहको छ।
- खेती योग्य क्षेत्रफल - ४.६० हेक्टर
- खेती गरिएको क्षेत्रफल - ४.६० हेक्टर
- कार्यालय भवन फार्म सिँचाइ र सडक पूर्वाधारले ढाकेको क्षेत्रफल - १.२५ हेक्टर
- **कूल जम्मा - ५.८५ हेक्टर**

३.३ अलैँची विकास केन्द्र, फिक्कल, ईलाम

परिचय

कोशी प्रदेश स्थित ईलाम जिल्लाको सूर्योदय नगरपालिकाको पान्दाम भन्ने स्थानमा वि.सं. २०३२ सालमा अलैँची विकास आयोजनाको नाममा ३४५ रोपनी जग्गा खरिद भई अलैँची अनुसन्धान तथा विकास कार्यक्रमको थालनी भएको पाइन्छ। वि.सं. २०३९ सालमा तत्कालीन अलैँची विकास आयोजना नेपाल चिया विकास निगममा गाभिएको र वि.सं. २०४४ मा नेपाल सरकारको निर्णयले मिति २०४५/०५/२९ देखि नेपाल चिया विकास निगमबाट अलग भई अलैँची बाली विकास कार्यक्रम नामाकरण भएको थियो। कृषि विभागको परिवर्तित संरचना अन्तर्गत वि.सं. २०४७ मा बागवानी विभाग अन्तर्गत रही पुनः वि.सं. २०४९ मा कृषि विभागको एकीकरण पश्चात् कृषि विकास विभाग अन्तर्गत रही वि.सं. २०५० सालदेखि अलैँची विकास केन्द्रको रूपमा अलैँची विकास सम्बन्धी कार्य गर्दै आएको छ र अलैँची बाली हेर्ने नेपाल अधिराज्यको यो एउटा मात्र केन्द्र हो। मिति २०७५/०३/३२ को निर्णयअनुसार कृषि विभाग अन्तर्गत राष्ट्रिय आलु तरकारी तथा मसलाबाली विकास केन्द्र स्थापना भयो र यसै अन्तर्गत अलैँची विकास केन्द्र, फिक्कल रहेको छ।

उद्देश्य

- अलैँचीको जातीय संरक्षण एवम् सम्वर्द्धन,
- अलैँची विकास सम्बन्धी राष्ट्रिय व्यावसायिक नीति तथा योजना तर्जुमामा राष्ट्रिय आलु, तरकारी तथा मसलाबाली विकास केन्द्रलाई पृष्ठपोषण सम्बन्धी कार्य,
- नविनतम् प्रविधि जस्तैः तन्तु प्रजनन् आदिको उपयोग गरी रोगरहित अलैँची बेर्ना उत्पादन तथा वितरणको कार्य गर्ने,
- अलैँची उत्पादन तथा विकास सम्बन्धमा उत्पादक कृषकलाई तालिम तथा प्राविधिक सेवा प्रदान गर्न,
- सम्बन्धित विषयमा विशेषज्ञ सेवा प्रदान गर्ने,
- अलैँचीको विकास सम्बन्धमा कृषि अनुसन्धान केन्द्र, सम्बन्धित कृषि ज्ञान केन्द्रहरू तथा अन्य सम्बन्धित निकायहरूसँग समन्वय एवम् सहकार्य गर्ने,
- फार्मको उत्पादकत्व एवम् आम्दानी वृद्धि गर्न जमिन तथा अन्य पूर्वाधार र सुविधाको उपयोग गर्ने,

- सम्बन्धित विषयको समस्या समाधानका लागि स-साना कार्यमुखी (Action-oriented) अध्ययन परीक्षण सञ्चालन गर्ने,
- अलैंचीको बीउ, बेर्ना तथा प्रविधिको राष्ट्रिय स्रोत केन्द्रको रूपमा कार्य गर्ने,
- अलैंची उत्पादन सम्बन्धी उन्नत प्रविधिको प्रदर्शन गर्ने,
- नेपाल सरकारले तोकेको अलैंची विकास सम्बन्धी अन्य कार्यहरू।

केन्द्रको भौगोलिक स्थिति

यो केन्द्र कोशी प्रदेश, ईलाम जिल्लाको सूर्योदय नगरपालिकाको पान्दाम भन्ने स्थानमा समुद्र सतहदेखि १२०० देखि १६०० मिटरको उचाइमा अवस्थित छ। केन्द्र पश्चिम उत्तर मोहडामा परेको छ। केन्द्रभित्र कार्यालय र आवास क्षेत्र करिब ३ कि.मि. दूरीमा रहेका छन्। कार्यालय फिक्कल बजारदेखि करिब ५ कि.मि. को दूरीमा बरबोटेबाट पश्चिमतर्फ गोरखा जाने कच्ची सडक भएर जानु पर्दछ।

हावापानी तथा माटो

यस केन्द्रको हावापानी उपोष्ण किसिमको छ। यहाँ औसत अधिकतम तापक्रम २१.८° सेन्टिग्रेड र न्युनतम तापक्रम १२.७° सेन्टिग्रेड तथा वर्षा २३०० मि.मि. देखि २४०० मि.मि. सम्म रहेको छ। यस केन्द्रको प्रायः जसो माटो बलौटे दोमट किसिमको छ। माटोको पि.एच. मान ५.५-६.५ भएको पाइएको छ।

क्षेत्रफल र भू-उपयोग

यस केन्द्रको जम्मा क्षेत्रफल १९ हेक्टर (३७३.५ रोपनी) छ। भू-उपयोग यस प्रकार रहको छ।

- नर्सरी क्षेत्र -३.६१ हेक्टर
- अलैंची बगानले ढाकेको क्षेत्रफल- ०.५१ हेक्टर
- कार्यालय परिसर- १.८८ हेक्टर
- कर्मचारी आवास क्षेत्र -१.३७ हेक्टर
- जङ्गल भीर र खोल्साले ढाकेको क्षेत्रफल -११.२६ हेक्टर
- **कूल जम्मा - १९ हेक्टर (३७३.५ रोपनी)**

३.४ आलु बाली विकास केन्द्र, निगाले, सिन्धुपाल्चोक

परिचय

राष्ट्रको आलु बाली विकास कार्यक्रमलाई सहयोग पुर्याउन बीउ आलु, आलु बीयाँ (T.P.S.) उत्पादन एवम् अन्य आलु उत्पादन सम्बन्धी प्रविधिको विकास गर्ने उद्देश्यले वि.सं. २०३२ सालमा सिन्धुपाल्चोक जिल्लाको लिशङ्खुपाखर गाउँपालिका (साविक जेठल गा.वि.स. वार्ड नं. ९) निगालेमा यस केन्द्रको स्थापना भएको हो। स्थापना कालदेखि गुणस्तरीय बीउ उत्पादनको अलावा आलु उत्पादन प्रविधिहरू बाह्य सेवा कार्यक्रम अन्तर्गत किसान समुदायमा हस्तान्तरण गर्ने, आई.पि.एम. कृषक पाठशाला एवम् स्थलगत तालिम, प्रदर्शनी आदि कार्यक्रम सञ्चालन गरी आलु बाली विकास सम्बन्धी कार्य गर्दै आएको छ।

यस केन्द्रले स्थापनाकाल २०३२ देखि नै राष्ट्रियस्तरमा आलु बाली विकासका कार्यक्रमहरू मध्ये बीउ आलु उत्पादनमा प्रमुख भूमिका खेल्दै आएकोमा आ.व. २०४४/४५ मा खैरो पिप चक्के रोगको कारण बीउ आलु उत्पादन कार्यक्रम बन्द हुन पुग्यो। तथापि खैरो पिप चक्के रोगको नियन्त्रण एवम् व्यवस्थापन गर्दै रोग

नियन्त्रणमा ल्याई आ.व. २०५२/५३ देखि पुनः बीउ आलु उत्पादन कार्यक्रमको साथै वाह्य सेवा सञ्चालन कार्यक्रम तथा बीयाँबाट आलु खेती प्रविधिको प्रसारसमेत गर्दै वि.सं. २०५४/५५ देखि आलु बीयाँसमेत उत्पादन गर्न सक्षम भई वार्षिक औसत १५ के.जी. आलु बीयाँ उत्पादन गर्दै आएको छ। मिति २०७५/०३/३२ को निर्णय अनुसार कृषि विभाग अन्तर्गत राष्ट्रिय आलु तरकारी तथा मसलाबाली विकास केन्द्र स्थापना भयो र यसै अन्तरगत यस केन्द्रको पुनः आलु बाली विकास केन्द्र, निगाले नामाकरण गरियो।

उद्देश्य

- आलु बालीको जातीय संरक्षण एवम् सम्वर्द्धन,
- आलु बालीको विकास सम्बन्धी राष्ट्रिय व्यावसायिक नीति तथा योजना तर्जुमामा राष्ट्रिय आलु, तरकारी तथा मसलाबाली विकास केन्द्रलाई पृष्ठपोषण सम्बन्धी कार्य,
- टिस्यु कल्चर प्रविधिको उपयोग गरी रोगरहित बीउ आलु उत्पादन तथा वितरणको कार्य,
- टि.पि.एस. तथा टिस्युकल्चर लगायतका प्रविधिको प्रयोग गरी आलु उत्पादन तथा विकास सम्बन्धमा उत्पादक कृषकलाई तालिम तथा प्राविधिक सेवा प्रदान गर्ने,
- सम्बन्धित विषयमा विशेषज्ञ सेवा प्रदान गर्ने,
- आलु बालीको विकास सम्बन्धमा कृषि अनुसन्धान केन्द्र, सम्बन्धित ज्ञान केन्द्र तथा अन्य सम्बन्धित निकायहरूसँग समन्वय एवम् सहकार्य गर्ने,
- फार्मको उत्पादकत्व एवम् आम्दानी वृद्धि गर्न जमिन तथा अन्य पूर्वाधार र सुविधाको उपयोग गर्ने,
- सम्बन्धित विषयको समस्या समाधानका लागि स-साना कार्यमुखी (Action-oriented) अध्ययन परीक्षण सञ्चालन गर्ने,
- टि.पि.एस., पि.वि.एस. र बीउआलुको राष्ट्रिय स्रोत केन्द्रको रूपमा कार्य गर्ने,
- आलु बाली उत्पादन सम्बन्धी उन्नत प्रविधि प्रदर्शन गर्ने,
- नेपाल सरकारले तोकेको आलु बाली विकास सम्बन्धी अन्य कार्यहरू गर्ने।

केन्द्रको भौगोलिक स्थिति

यो केन्द्र बागमती प्रदेश, सिन्धुपाल्चोक जिल्लाको लिसंखुपाखर गाउँपालिकाको निगालेमा अवस्थित छ। यस केन्द्रको उचाइ समुद्र सतहबाट २५५० मि. रहेको छ भने यसको क्षेत्रफल ११० रोपनी (५.५ हे.) छ। काठमाडौँदेखि ११० कि.मि. दूरीमा अवस्थित यस केन्द्रमा पुग्न जिरी राजमार्ग हुँदै मुडे र मुडेबाट मुडे-दोरम्बा सडकको डेढ किलोमिटर पूर्वमा बसबाट अथवा मुडेबाट १५ मिनेटको पैदल हिड्नु पर्छ।

हावापानी तथा माटो

यस केन्द्रको हावापानी शीतोष्ण किसिमको छ। यहको न्यूनतम तापक्रम -८० सेन्टिग्रेड र अधिकतम तापक्रम १९° सेन्टिग्रेडदेखि २३° सेन्टिग्रेडबीच रहने गरेको छ। साधारणतया वार्षिक औसत अधिकतम तापक्रम १५° सेन्टिग्रेड र न्यूनतम ९° सेन्टिग्रेड रहेको पाइएको छ। वार्षिक औसत आर्द्रता ८२ प्रतिशत र वर्षा ४०८८ मि.मि. हुने गरेको तथ्याङ्कले देखाउँछ। आषाढ, श्रावण, भाद्रमा अत्याधिक वर्षा हुने, कार्तिकदेखि तुषारो पर्ने र पौष, माघ र फागुनमा हिउँ पर्ने गर्दछ। फागुनदेखि वैशाखसम्म हावाहुरी चल्ने र असिना पर्ने गर्दछ। यस केन्द्रको प्रायः सबै माटो दोमट किसिमको छ। केन्द्रको केही गह्राहरूमा वर्षा याममा बढी वर्षाको कारण पानी जम्ने तथा पानी मूल आउने समस्या छ। माटोमा अम्लियपना (पि.एच.) ४.५-५ सम्म रहेको छ।

क्षेत्रफल र भू-उपयोग

यस केन्द्रको कूल क्षेत्रफल ५.५ हेक्टर मध्ये झण्डै ३.८१ हेक्टर जमिन मात्र खेतीको लागि उपयोगी रहेको र ०.६६ हेक्टर क्षेत्रमा कार्यालय भवन निवास, फार्म सिँचाइ र सडक पूर्वाधार तथा स्टोरले उपयोग गर्नुको साथै बाँकी जमिन १.०५ हे. भीरपाखो तथा जङ्गलले ओगटेको छ भने ०.६ हेक्टर भाडामा लिई खेती गरिएको छ।

प्रदेश सरकार अन्तर्गत रहेका (सावित तरकारी विकास निर्देशनालय अन्तर्गत) फार्म केन्द्रहरूको विवरण

३.५ बागवानी विकास केन्द्र, पाँचखाल, काभ्रे

परिचय

मध्यपहाडी क्षेत्रको उपोष्ण हावापानीमा हुने बागवानीजन्य बालीहरूको विकास र प्रसार गरी त्यस क्षेत्रका किसानहरूको जीवनस्तर उठाउने उद्देश्यले नेपाल सरकारले वि.सं. २०३१ सालमा काभ्रे जिल्लाको पाँचखाल गा.वि.स. वडा नं. ६ स्थित तामाघाटमा बृहत् बागवानीको रूपमा यस केन्द्रको स्थापना गरेको हो। पछि बृहत् शब्द हटाएर यसको नाम बागवानी फार्म राखियो। नेपाल सरकारको निर्णयअनुसार २०४९ सालमा यस केन्द्रलाई निजीकरण गर्ने अभिप्रायले लिजमा दिइएको थियो। तर लिजमा गएको दुई वर्ष नपुग्दै यस केन्द्रमा रहेका भौतिक, वानस्पतिक संरचनादेखि विभिन्न बालीका बहुमूल्य जर्मप्लाज्महरू नष्ट भए फलस्वरूप २०५१ सालमा सरकारले यस केन्द्रलाई पुनः फिर्ता लिई प्राविधिक एवम् प्रशासनिक कार्य फलफूल विकास निर्देशनालयको मातहतमा रहने गरी कार्यक्रम सञ्चालन गरेको थियो। २०६१ श्रावणबाट नया संरचना अनुसार यस केन्द्रलाई बाली विशिष्ट नाम दिई मसलाबाली विकास केन्द्र नामाकरण गरियो। यस केन्द्रले प्रत्यक्ष रूपमा आफ्नो प्रभाव क्षेत्रमा पर्ने जिल्लाहरू काभ्रे, सिन्धुपाल्चोक, दोलखा र रामेछापमा तथा अप्रत्यक्ष रूपमा पूर्व मेचीदेखि पश्चिम महाकालीसम्म नै कृषक वर्गमा सेवा प्रदान गर्दै आइरहेको छ। स्थापनाकाल देखिनै यस केन्द्रले तरकारी, आलु, फलफूल, कफी, अदुवा, बेसार आदिको बीउ/बेर्ना/बिरुवा उत्पादन एवम् बिक्री वितरण, बागवानीजन्य बाली सम्बन्धी अध्ययन परीक्षण, फूलका बेर्ना उत्पादन, बिक्री वितरण, स्थलगत तालिम, बगैँचा तथा निजी नर्सरी निरीक्षण आदि कार्य गर्दै आइरहेकोमा कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालय, बागमती प्रदेशको निर्णयानुसार वि.सं. २०८० माघ महिनाबाट यस केन्द्रलाई बागवानी विकास केन्द्र नामकरण गरिएको छ।

उद्देश्य

- निर्यातमुखी मसलाबाली खेती गर्नेतर्फ कृषकहरूलाई अभिप्रेरित गर्ने।
- उन्नत जातका विभिन्न तरकारी बालीका बीउ/बेर्नाहरू उत्पादन गरी कृषकहरूलाई मौसमी तथा बेमौसमी तरकारी खेती गर्न प्रोत्साहित गर्ने।
- उपोष्ण हावापानीमा हुने सदाबहार फलफूलका बिरुवाहरू उत्पादन गरी कृषकहरूलाई वितरण गर्ने।
- बढी मोल जाने तरकारी बाली, कफी बिरुवा तथा मसलाबाली खेतीको माध्यमबाट आयस्तरमा सुधार हुने भन्ने तथ्य कृषकहरूलाई जानकारी गराई त्यसतर्फ अघि बढ्न अग्रसर गराउने।
- कुपोषणबाट बच्न खानामा दैनिक तरकारी, मसला तथा फलफूलको प्रयोग गर्ने बानी बसाल्न मानिसहरूमा प्रचार प्रसार गर्ने।

केन्द्रको भौगोलिक स्थिति

यस केन्द्र बागमती प्रदेशको काभ्रेपलाञ्चोक जिल्लामा नेपालको राजधानी काठमाडौँबाट करिब ४३.५ कि.मी. दक्षिण पूर्व काभ्रेपलाञ्चोक जिल्लाको पाँचखाल नगरपालिकास्थित तामाघाटमा समुन्द्र सतहबाट करिब ८६५ मिटरको उचाइमा अवस्थित छ।

हावापानी तथा माटो

केन्द्रको हावापानी उपोष्ण किसिमको छ। यहाँको औसत उच्चतम तापक्रम २२-२३° सेन्टिग्रेड, न्यूनतम तापक्रम १७-१८° सेन्टिग्रेड एवम् औसत वार्षिक वर्षा ९५० देखि १५०० मि.मि. रहेको छ। केन्द्रको माटो चिम्टाइलो दोमट किसिमको, पि.एच. मान ४.७-५.५ र माटोमा प्राङ्गारिक पदार्थ २.०%-३.५% रहेकोछ।

क्षेत्रफल र भू-उपयोग

यस केन्द्रको कूल क्षेत्रफल करिब ७.५ हेक्टर (१५० रोपनी) छ। जसमा कार्यालय भवन, आवास भवन, तालिम भवन, गोदाम घर पर्दछन् भने मसला तथा तरकारीको बीउ उत्पादन, फलफूल तथा तरकारीका बिरुवा/बेर्ना उत्पादन, जातीय सम्वर्द्धन, तरकारी बाली सङ्ग्रहालय आदि कार्यक्रम सञ्चालनमा छन्।

३.६ बागवानी विकास केन्द्र, सिन्धुली

परिचय

सिन्धुली जिल्लाको सदरमुकाममा रहेको यस केन्द्रलाई बीचमा बग्ने ग्वाङ (गामती) खोलाले सिन्धुलीमाढी बजारबाट छुट्याएको छ। वि.सं. २०३१ साल भाद्र १ गते यो केन्द्रको विधिवत् स्थापना भएको हो। स्थापना कालमा बाली प्रदर्शनको माध्यमले कृषकहरूलाई जागरुक गर्ने र विभिन्न बालीहरूको उन्नत बीउ उत्पादन गरी कृषकहरूलाई स्वस्थ बीउ बिजन बिक्री वितरण गरी कृषि उत्पादनमा वृद्धि ल्याउने काममा यस केन्द्रले मद्दत पुर्‍यायो। आ.व. २०३८/३९ देखि यसका कृयाकलापहरू बाली प्रदर्शन र बीउ उत्पादनमा मात्र सिमित नरही सुन्तलाजात फलफूलको एक प्रमुख बाली जुनार खेती सिन्धुली र रामेछाप जिल्लाको अधिकांश भू-भागमा विकास र विस्तार गर्न सक्ने सम्भावनालाई ध्यान दिई फार्मभित्र र निजी क्षेत्रमा गुणस्तरीय बिरुवा उत्पादन गरी बिरुवाको माग आपूर्ति गर्ने र जुनार खेती सम्बन्धी अन्य प्राविधिक सेवा पुर्‍याउने महत्त्वपूर्ण काम पनि यस केन्द्रको कार्य क्षेत्रभित्र थपियो। यस क्षेत्रमा बागवानीको समग्र विकासका अपरिहार्यतालाई महसुस गरी वि.सं. २०४७ मा यसको नाम कृषि फार्मबाट बागवानी फार्ममा परिणत गरियो र सोही लक्ष्य अनुरूप कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरी बागवानीको सर्वतोमुखी विकासमा संलग्न रही आएको छ। वि.सं. २०५२ सालदेखि यसको नाम बागवानी केन्द्र सिन्धुलीमा परिणत भएकोमा आ.व. २०६०/६१ देखि कन्दमूल तरकारी विकास केन्द्रमा परिणत भएको थियो। कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालय, बागमती प्रदेशको निर्णयानुसार वि.सं. २०८० माघ महिनाबाट यस केन्द्रलाई बागवानी विकास केन्द्र नामाकरण गरिएको छ।

उद्देश्य

- कन्दमूल तरकारी सङ्कलन संरक्षण र सम्वर्द्धन गरी उपयुक्त जातीय छनौट तथा विकास विस्तार गर्ने कार्यमा प्राथमिकता दिने,
- उच्च गुणस्तरका फलफूलका बिरुवा, तरकारी बीउ/बेर्नाहरू उत्पादन गरी बिक्री वितरण गर्ने,

- सिन्धुली र रामेछाप जिल्लाका कृषकहरूलाई कन्दमूल तरकारी एवम् फलफूल (विशेषतः जुनार) खेतीमा प्राविधिक सेवा पुर्याउने,
- कन्दमूल तरकारी एवम् फलफूलमा उत्पादन, भण्डारण तथा प्रशोधन सम्बन्धी प्रविधि विकास गर्ने।

केन्द्रको भौगोलिक स्थिति

यो केन्द्र बागमती प्रदेशको सिन्धुली जिल्ला कमलामाई नगरपालिका-४, मधुटारमा समुन्द्र सतहबाट करिब ४५० मिटरको उचाइमा अवस्थित छ। पूर्वमा ग्वाङ खोला र माडी बजार, पश्चिममा जङ्गल, उत्तरमा धुरा बजार, दक्षिणमा मधुटार यस केन्द्रका सिमाना रहेका छन्।

हावापानी

केन्द्रको हावापानी उष्ण मनसुनी किसिमको छ। यहाँको औसत अधिकतम तापक्रम ३७° सेन्टिग्रेड, न्यूनतम तापक्रम ३.५° सेन्टिग्रेड एवम् औसत वार्षिक वर्षा २००० देखि २१०० मि.मि. रहेको छ।

३.७ बागवानी विकास केन्द्र, जुफाल, डोल्पा

परिचय

वि.सं. २०३२ सालमा बागवानी फार्म मार्फा, मुस्ताङको मातहतमा सञ्चालन हुने गरी नर्सरी उपकेन्द्र, डोल्पाको नाममा डोल्पा जिल्लामा यस केन्द्रको स्थापना भएको थियो। जब बागवानी फार्म मार्फा वि.सं. २०५२ साल श्रावण महिनादेखि राष्ट्रिय कृषि अनुसन्धान परिषद्बाट अलग गरी कृषि विभागलाई हस्तान्तरण भयो त्यही समयबाट बागवानी फार्म, मार्फाको नर्सरी उपकेन्द्रको रूपमा रहेको यस केन्द्रलाई पनि बागवानी केन्द्र, डोल्पाको नामबाट नयाँ कार्यालयको रूपमा स्थापना गरियो र सोही समयदेखि यस केन्द्रले स्वतन्त्र रूपमा आफ्नो कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्दै आएको छ। वि.सं. २०२३ सालमा पश्चिम तथा मध्यपश्चिमको दुर्गम उच्च हिमाली जिल्लाहरूमा बागवानी विकासको कार्यक्रम प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन गरी निम्न आय भएका स्थानीय कृषकहरूको जीवनस्तरमा सुधार गर्ने उद्देश्य लिई रोजगारीमा अभिवृद्धि गर्ने, आयआर्जनको अवसर प्रदान गर्ने कार्यमा यस केन्द्रले योगदान पुर्याएको छ। नेपालको भौगोलिक भू-बनौटले गर्दा उत्तरी हिमाली जिल्ला त्यसमा पनि मुस्ताङ, डोल्पा, जुम्ला र हुम्लामा स्याउ खेती तथा तरकारी बीउ उत्पादनको ठूलो सम्भावना रहेको छ। वि.सं. २०६१ श्रावणबाट नयाँ संरचना अनुसार यस केन्द्रलाई बाली विशिष्ट नाम दिई "शीतोष्ण तरकारी बीउ उत्पादन केन्द्र" नामाकरण गरिएको थियो। देश सङ्घीयतामा गए लगतै कर्णाली प्रदेश सरकारको निर्णय अनुसार शीतोष्ण तरकारी बीउ उत्पादन केन्द्रबाट नाम परिवर्तन भई वि.सं. २०७६ सालदेखि बागवानी विकास केन्द्र नामाकरण गरिएको छ। हाल यस केन्द्र भूमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय, कर्णाली प्रदेशको मातहतमा रहेको छ।

उद्देश्य

- डोल्पा स्नोबल काउली, टोकीनासी मुला, मार्फा चौडापात रायो, फोर्ड हुक जायन्ट स्वीसचार्ड, न्यूकोरोदा गाजर जस्ता तरकारी बालीको मूल तथा उन्नत बीउ उत्पादन गरी कृषकस्तरमा बिक्री वितरण गर्ने।
- यस केन्द्र वरपरका कृषकहरूको खेतबारीमा भएको तरकारी र फलफूल खेतीमा देखा परेका समस्याबारे प्राविधिक सरसल्लाह दिने।
- तरकारी बीउ उत्पादनतर्फ तालिम कार्यक्रम आयोजना गरी कृषकहरूलाई गुणस्तरीय बीउ उत्पादन गर्ने बारे जानकारी दिने।

- यस भेगमा हुने विभिन्न तरकारी बालीका जात सङ्कलन तथा सम्वर्द्धन गर्ने।
- गरिबी, अशिक्षा र अज्ञानताको कारणबाट तरकारी खाने बानी नपरेका जिल्लाका अधिकांश मानिसहरूलाई ताजा तरकारी खानेबानी बसाली उनीहरूको स्वास्थ्यमा क्रमिक सुधार ल्याउने।
- निजी क्षेत्रमा वृहत रूपमा ताजा तरकारी एवम् तरकारी बीउ उत्पादन गर्ने बानी बसाली कृषकहरूको आय स्रोत बढाई जीवनस्तरमा सुधार ल्याउने।

केन्द्रको भौगोलिक स्थिति

यो केन्द्र कर्णाली प्रदेशको डोल्पा जिल्ला साविक जुफाल गा.वि.स. वडा नं. १ मा समुन्द्र सतहबाट करिब २४८५ मिटरको उचाइमा अवस्थित छ। केन्द्रको हावापानी शीतोष्ण किसिमको छ। यहाँको अधिकतम तापक्रम २२° सेन्टिग्रेड, न्यूनतम तापक्रम -२° सेन्टिग्रेड एवम् वार्षिक वर्षा ९०० देखि ११०० मि.मि. रहेको छ।

क्षेत्रफल र भू-उपयोग

यस केन्द्रको क्षेत्रफल करिब २.० हेक्टर (४० रोपनी) छ। जसमा कार्यालय भवन, आवास भवन पर्दछन् भने तरकारी प्रजनन् तथा मूल बीउ उत्पादन, तरकारी बेर्ना उत्पादन, जातीय सम्वर्द्धन, तरकारी बाली सङ्ग्रहालय आदि कार्यक्रम सञ्चालनमा छन्।

३.८ बागवानी विकास केन्द्र, दार्मा, हुम्ला

परिचय

चौथो पञ्चवर्षीय योजना अवधिमा कृषि क्षेत्रमा बागवानी विकासको अध्ययन गरी बागवानी विकासको सम्भाव्यता देखिएकोले हुम्ला जिल्लामा नेपाल सरकारले वि.सं. २०२८ साल मार्ग ९ गते यस केन्द्रको स्थापना गरेको हो। स्थापना कालदेखि विभिन्न भौगालिक, सामाजिक, आर्थिक समस्याका बावजुद आफ्नो कार्यक्रम सञ्चालन गरी जनमुखी भइसकेको अवस्थामा आ.व. २०४९/५० देखि २०५२/५३ भाद्र मसान्तसम्म यो केन्द्र निजीकरणमा गएको थियो। आ.व. २०५२/५३ को आश्विन १ गतेबाट कृषि विभागको पुनः प्रत्यक्ष सञ्चालनमा भए तापनि जनशक्ति र बजेट व्यवस्था हुन नसकेकोले २०५३ आषाढ मसान्तसम्म जिल्ला कृषि विकास कार्यालय, हुम्लाको साधारण रेखदेखमा रह्यो।

आ.व. २०५३/५४ मा फलफूल विकास महाशाखाको अग्रसरतामा बजेट व्यवस्था भए पश्चात् कर्मचारीहरूको व्यवस्था नभएसम्मका लागि विभिन्न फार्म/केन्द्रहरूबाट प्राविधिक कर्मचारीहरू काजमा सरुवा गरी कार्य सञ्चालन गराइएको थियो भने वि.सं. २०५८ साल चैत्र महिनादेखि कूल १३ जना कर्मचारीहरूको दरवन्दी सृजना गरी कार्य सञ्चालन हुँदै आइरहेकोमा वि.सं. २०६१ वैशाखदेखि लागू भएको नयाँ विभागीय संरचना अनुसार यस केन्द्रको नाम आलु बाली विकास केन्द्र, दार्मा भएको थियो। देशमा सङ्घीयता पश्चात् कर्णाली प्रदेश सरकारको निर्णय अनुसार आलु बाली विकास केन्द्रबाट नाम परिवर्तन भई वि.सं. २०७६ सालदेखि बागवानी विकास केन्द्र नामाकरण गरी कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्दै आइरहेको छ।

केन्द्रको भौगोलिक स्थिति

यो केन्द्र हुम्ला जिल्लाको सदरमुकाम सिमीकोटबाट ४३ कोष दक्षिण पूर्व र मुगु जिल्लाको सदरमुकाम गमगडीदेखि १८ कोष उत्तर पश्चिममा २९° उत्तरी अक्षांश तथा ८२° पूर्वी देशान्तर एवम् समुद्र सतहदेखि

२२३० मिटर उचाइमा चङ्खेली गा.पा.-२ हुम्ला (साविक दार्मा गा.वि.स. वडा नं. २ लुम) भन्ने स्थानमा अवस्थित छ।

हावापानी तथा माटो

केन्द्रको हावापानी शीतोष्ण किसिमको छ। यहाँको औसत अधिकतम तापक्रम २६° सेन्टिग्रेड, न्यूनतम तापक्रम ९° सेन्टिग्रेड एवम् वार्षिक वर्षा १००० देखि १२०० मि.मि. रहेको छ। वर्षा हुने समय आषाढदेखि आश्विन १५ सम्म, तुषारो आश्विन अन्त्यदेखि चैत्रसम्म, हिमपात मङ्सिरदेखि वैशाखसम्म हुने गर्दछ। घाम लाग्ने समय वर्षा याममा बिहान ९:४५ देखि बेलुका ५:३० सम्म हिउँद याममा बिहान ११:३० देखि बेलुका ३:२० सम्म रहेको छ। केन्द्रको माटो चिम्टाइलो दोमट किसिमको र पि.एच. मान ६.५-७.५ रहेको छ।

३.९ तरकारी जर्मप्लाज्म सम्वर्द्धन तथा तरकारी बीउ उत्पादन केन्द्र, डडेल्धुरा

परिचय

वि.सं. २०४३ साल पौषमा स्थापना भएको यस केन्द्रले डडेल्धुरा जिल्लाको बीच भाग भएर गएको महेन्द्रनगर-धनगढी, धनगढी-डडेल्धुरा भीममार्ग, डडेल्धुरा-बैतडी (दशरथ मार्ग), बैतडी-दार्चुला, बैतडी-बझाङ (जयपृथ्वी बहादुर सिंह मार्ग), डडेल्धुरा-डोटी-अछाम राजमार्गको मध्यबाट यस क्षेत्रको तरकारी खेतीको विकासमा महत्त्वपूर्ण योगदान दिएको छ। केन्द्रले विभिन्न तरकारी बालीका विभिन्न जातहरूको बीउ/बेर्ना उत्पादन तथा वितरणका साथै जातीय सम्वर्द्धन, परीक्षण, तालिम कार्यक्रम, प्रदर्शन, जर्मप्लाज्म सङ्कलन, बाह्य सेवा कार्यक्रम र कृषकस्तरमा बीउ तथा ताजा तरकारी उत्पादन कार्यमा सहयोग पुर्याउँदै आएको छ। वि.सं. २०६१ वैशाखदेखि लागू भएको नया विभागीय संरचना अनुसार यस केन्द्रको नाम तरकारी जर्मप्लाज्म सम्वर्द्धन तथा तरकारी बीउ उत्पादन केन्द्र, डडेल्धुरा रहन गएको छ। सङ्घीयता पश्चात् यस केन्द्र सुदूरपश्चिम प्रदेशको भूमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय मातहत रहेको छ।

उद्देश्य

- विभिन्न तरकारीका स्थानीय जात सङ्कलन, अध्ययन, सुधार तथा विकास गर्ने र उन्नत जातका तरकारी बीउबारे परीक्षणहरू गर्ने।
- उपयुक्त, तरकारीको मूल बीउ उत्पादन गरी केन्द्रको प्रभाव क्षेत्रमा निजीस्तरमा व्यावसायिक बीउ उत्पादन गर्ने कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने।
- स्थानीय कृषकहरूको तरकारीमा भएका समस्याहरूको अध्ययन परीक्षण सञ्चालन गर्ने तथा उपयुक्त प्रविधिको विकास गर्ने।
- प्रभाव क्षेत्रमा तरकारी प्रविधि प्रसारमा काम गर्ने प्राविधिकहरूलाई र स्थानीय कृषकहरूलाई तरकारी प्रसारमा प्राविधिक मद्दत दिने तथा तालिमको व्यवस्था गर्ने।
- सुदूरपश्चिम क्षेत्रको ताजा तरकारी र तरकारी बीउ उत्पादनको लागि मुख्य सेवा केन्द्रको रूपमा काम गर्ने।
- केन्द्रको प्रभाव क्षेत्रमा तरकारी बीउ र ताजा तरकारी उत्पादन पकेटको विकास गरी स्थानीय आवश्यकता पूरा गर्न काम गर्ने।
- विभिन्न किसिमको तरकारी बीउ/बेर्ना उत्पादन गरी कृषकहरूलाई सहुलियत मूल्यमा बिक्री गर्ने।

केन्द्रको भौगोलिक स्थिति

यो केन्द्र सुदूरपश्चिम प्रदेश, डडेल्धुरा जिल्लाको सदरमुकामदेखि ३.५ कोश दक्षिण अमरगढी नगरपालिकाको महाभारत पर्वतको उत्तरी काखमा अवस्थित छ। उत्तरी मोहडा परेको यस केन्द्रको उचाइ समुद्री सतहबाट १६१० मिटर रहेको छ।

हावापानी

केन्द्रको हावापानी लेकाली (Warm Temperate) किसिमको छ। अधिकतम तापक्रम २७° सेन्टिग्रेड र न्यूनतम तापक्रम ३° सेन्टिग्रेड पुग्छ। वर्ष भरीको सालाखाला वर्षा १५०० देखि १७०० मि.मि. सम्म हुन्छ। आषाढदेखि भाद्रसम्म अत्यधिक वर्षा हुन्छ। सुक्खा समय फाल्गुणदेखि वैशाख र मङ्सिरदेखि माघसम्म अति नै जाडो हुन्छ। कार्तिकदेखि फाल्गुणसम्म तुषारो परिरहने र तापक्रम कम हुने भएकोले तरकारीका बेर्ना उम्रिन ढिलाई हुन जान्छ। यस भेगमा चैत्रदेखि आषाढसम्म अत्यधिक असिना पर्ने भएकोले तरकारी बीउ उत्पादनमा ठूलो क्षति पुर्याउँछ।

माटो

यहाँको माटो चिम्ट्याइलो दोमट र बलौटे दोमट किसिमको ५ देखि ६.५ सम्म पि.एच. मान भएको छ। उर्वराशक्ति ह्रास भएको कारणबाट रसायनिक मलको जोडले मात्र उत्पादन लिन सकिरहेको छ।

सिँचाइ

केन्द्रमा सिँचाइ डोटी खोलाबाट ल्याइएको तल्लो कुलो (काठे, बाँध, विगत २०५६/५७ मा NISP कार्यक्रमबाट पक्की भइसकेको) बाट गर्ने गरिएको छ। उक्त कुलोले केन्द्रको करिब २०-२५ रोपनी मात्र सिँचाइ हुन सक्छ भने माथिल्लो कुलोले अस्थायी रूपमा २०-२५ रोपनी मात्र सिँचाइ हुन सक्ने तर बेलाबेलामा भत्किई अवरूद्ध हुने र केन्द्रकै प्रयासबाट करिब २ कि.मि. लामो कुलो प्रत्येक वर्ष मर्मत गर्न असजिलो भएकोले सुक्खा समयमा पानीको अभावले बिरूवा मर्न सक्ने सम्भावना हुन्छ।

३.१० बागवानी केन्द्र, जौबारी, ईलाम

परिचय

नेपाल-भारत सहयोग कार्यक्रम अन्तर्गत वि.सं. २०२४ सालमा आलु विकास केन्द्र, जौवारी, (जौवारी फार्म) को नाममा स्थापना भएदेखि करिब १० वर्षसम्म बीउ आलु उत्पादन कार्य सञ्चालन गरिएको थियो। आ.व. २०३५/३६ देखि व्यवस्थापकीय त्रुटि र आलु बालीका रोगका कारण कुनै पनि सरकारी कार्यक्रमहरू सञ्चालन हुन नसकेकाले यस फार्मलाई पुनः सञ्चालनका लागि सम्भाव्यता अध्ययन गर्न मिति २०६९/१०/०५ मा नेपाल सरकार (मन्त्रीस्तरीय) को निर्णयबाट TOR सहित Multi-Sectoral Expert सम्मिलित ११ सदस्यीय टोली गठन गरिएको थियो। सो अध्ययन पश्चात् नेपाल सरकारको मिति २०७१/०४/०९ को निर्णय अनुसार बागवानी केन्द्र, जौबारी, ईलाम नामाकरण गरी कार्य सञ्चालन भइरहेको छ।

भौगोलिक स्थिति

समुन्द्र सतहबाट करिब २४०० मि. देखि २९०० मि. उचाइमा रहेको यो केन्द्र कोशी प्रदेश, ईलाम जिल्लाको साविक जमुना गा.वि.स. वडा नं. ७ र साविक जोगमाई गा.वि.स. वडा नं. ३ मा अवस्थित रहेको

छ। यो केन्द्र जिल्ला सदरमुकाम ईलाम बजारबाट (नयाँबजार हुँदै) ३६ कि.मि., ईलाम फिक्कल बजारबाट (पशुपतिनगर हुँदै) २४ कि.मि. र भारतीय सिमा क्षेत्र मानेभन्ज्याङबाट १६ कि.मि. टाढा पर्दछ। यस केन्द्रको जमिनको तल्लो र मध्य भाग खेती गर्न सकिने भिरालो र कतैकतै सम्म टारहरू छन् भने माथिल्लो भाग बढी भिरालो, बन क्षेत्र र नाङ्गा/खाली पाखाहरू रहेका छन्।

जलवायु

उचाइको हिसाबले लेकाली प्रकृतिको समशीतोष्णदेखि शीतोष्ण प्रदेशीय हावापानी रहेको यस केन्द्रमा हिउँदमा तुषारो पर्ने तथा बाक्लो हिमपात हुने, गृष्ममा असिना पर्ने तथा वर्षात्मा धेरै वर्षा हुन र प्रायः मौसम धमिलो रही रहने खालको हुन्छ।

सिँचाइको स्थिति

फार्म नजिक ठूलो मात्रामा सिँचाइको भरपर्दो स्रोत/सुविधा नभएको तर तल्लो क्षेत्र (ताल पोखरी) र फार्म भवनहरू रहेको क्षेत्र आसपासका खोल्सा खोल्सीहरूबाट ठाउँठाउँमा पोखरी बनाएर पानी जम्मा गरी सामान्य सिँचाइ गर्न सकिनेछ।

भाग-४

राष्ट्रिय आलु, तरकारी तथा मसलाबाली विकास केन्द्र अन्तर्गतका फार्म केन्द्रहरूको विगत ५ वर्ष (२०७८/७९ देखि २०८२/८३) को मुख्य मुख्य लक्ष्य तथा प्रगति विवरण

४.१ तरकारी बाली विकास केन्द्र, खुमलटार

क्र. सं.	आयोजनाका प्रमुख कार्यहरू	इकाई	२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२		२०८२/८३	
			लक्ष्य	प्रगति	लक्ष्य	प्रगति	लक्ष्य	प्रगति	लक्ष्य	प्रगति	लक्ष्य	प्रगति
१	तरकारी बीउ उत्पादन तथा बिक्री वितरण	के.जी.	३३०	४१५	४००	४००	४००	४००	४००	३५९.९	३००	५०७.६३
२	तरकारी बेर्ना उत्पादन वितरण	हजार	३९००	३७५०	३५००	३९००	३३५०	३०००	२७७५	३६७६	११२५	७३२५.५०
३	जर्मप्लाज्म सङ्कलन सम्वर्द्धन	जात	२०	२०	२०	२०	२०	२०	-	५०	-	५०
४	सृजना गोलभेँडाको बीउ उत्पादन	के.जी.	१.५	१	१०	९	१०	१२	१०	१६.१४	१०	१६.३६
५	प्राविधिक सेवा पुर्याउने	पटक	२०	२०	२०	२०	२०	२०	२०	२०	१४	१४
६	अगुवा कृषक तालिम पटक	पटक	१२	१२	३	३	३	३	४	४	१०	१०

४.२ तरकारी बीउ उत्पादन केन्द्र, रुकुम पश्चिम

क्र. सं.	आयोजनाका प्रमुख कार्यहरू	इकाई	२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२		२०८२/८३	
			लक्ष्य	प्रगति	लक्ष्य	प्रगति	लक्ष्य	प्रगति	लक्ष्य	प्रगति	लक्ष्य	प्रगति
१	तरकारी बीउ उत्पादन तथा बिक्री वितरण	के.जी.	१५१०	१६२२	१५००	१६९०	१५००	२०९७.५	११२२	२७७५.७५	१७५१	२४८२.५
२	तरकारी बेर्ना उत्पादन वितरण	हजार	३६०	३६१	३००	२११.७८	१५०	१५०	१५०	६०९	३००	२६५.९
३	अगुवा कृषक तालिम पटक	पटक	१	१	१	१	१	१	२	२	२	२
४	स्थलगत कृषक घुम्ती तालिम	सङ्ख्या	६	६	१	१	१	१	६	६	३	३
५	बीउ प्रमाणीकरणको लागि अनुगमन मूल्याङ्कन	पटक	०	०	३	३	३	३	३	३	३	३
६	प्याजको गानो उत्पादन	मे. टन	१	१	१	१.६	१	१.७	-	१.६	१.६	२

क्र. सं.	आयोजनाका प्रमुख कार्यहरू	इकाई	२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२		२०८२/८३	
			लक्ष्य	प्रगति	लक्ष्य	प्रगति	लक्ष्य	प्रगति	लक्ष्य	प्रगति	लक्ष्य	प्रगति
७	गोलभेँडाको वर्णशंकर जात सृजनाको बीउ उत्पादन तथा बिक्री वितरण	के.जी.	-	-	१	३.०२	१	२.०२	२	१.२५०	२	२

४.३ अलैँची विकास केन्द्र, ईलाम

क्र. सं.	आयोजनाका प्रमुख कार्यहरू	इकाई	२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२		२०८२/८३	
			लक्ष्य	प्रगति	लक्ष्य	प्रगति	लक्ष्य	प्रगति	लक्ष्य	प्रगति	लक्ष्य	प्रगति
१	अलैँचीको बेर्ना उत्पादन तथा बिक्री वितरण	लाख	.५०	.५०	१	.५०	१	१.२८	१	१	१.५	२.४१
२	अकबरे खुर्सानी बीउ उत्पादन	के.जी.	१	१	२	२	२	२	३	३	४	४
३	अलैँची बगान व्यवस्थापन सम्बन्धी तालिम	पटक	४	४	३	३	३	३	३	३	२	२
४	प्राविधिक सेवा पुर्याउने	पटक	१८	१८	१८	१८	१८	१८	२०	२०	१६	१६
५	अगुवा कृषक तालिम	पटक	१	१	१	१	१	१	४	४	६	६
६	अलैँचीको crop cutting रेकर्ड सङ्कलन	पटक	३	३	३	३	३	३	३	३	३	३

४.४ आलु बाली विकास केन्द्र, सिन्धुपाल्चोक

क्र. सं.	आयोजनाका प्रमुख कार्यहरू	इकाई	२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२		२०८२/८३	
			लक्ष्य	प्रगति	लक्ष्य	प्रगति	लक्ष्य	प्रगति	लक्ष्य	प्रगति	लक्ष्य	प्रगति
१	आलु बीयाँ (T.P.S.) उत्पादन	के.जी.	१०	९.८	१०	८.५	१५	३२	१५	१९.५	१५	१६
२	बीउ आलु उत्पादन बेसिक बीउ	मे. टन	१०	१५	१५	१३.२	१७	२२.९७	१	१.०८२	२०	३०.०६
३	जर्मप्लाज्म सङ्कलन सम्वर्द्धन	सङ्ख्या	५०	५०	५०	५०	५०	५०		१०	५०	५०
४	प्राविधिक सेवा पुर्याउने	पटक	३०	३०	३०	३०	३०	३०	३०	३०	३०	३०
५	स्क्रिन हाउसमा पि.बी.एस. उत्पादन	दाना सङ्ख्या हजारमा	४०	४५	४०	३९.५	५०	५६.८२	८०	१०८.२	८०	१४८.५०
६	आलुको in vitro plant उत्पादन	जार	-	-	-	१०३६	५००	६५००	२५००	५११२	२५००	४४७६

भाग-५

आर्थिक विवरण

५.१ राष्ट्रिय आलु, तरकारी तथा मसलाबाली विकास केन्द्र अन्तर्गतका फार्म केन्द्रहरूको विगत ५ वर्ष (२०७८/७८ देखि २०८२/८३) को वार्षिक बजेट विनियोजन तथा बजेट खर्च विवरण (रू. हजारमा)

क्र. सं.	कार्यालयको नाम	२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२		२०८२/८३	
		बजेट	खर्च	बजेट	खर्च	बजेट	खर्च	बजेट	खर्च	बजेट	खर्च
१	राष्ट्रिय आलु, तरकारी तथा मसलाबाली विकास केन्द्र, कीर्तिपुर	२९५७७	२३६२३	२९६४१	१४२९८	२८१०७	२०३२३	३१६५०	२३०३८.५९	३५७३२	२६९९६
२	तरकारी बाली विकास केन्द्र, खुमलटार	३६८९९	३१५००	३४४३३	१५४९६	२७९२४	२४०२४	३४३७२	२९०७५.३२	३८४०८	३२१७१
३	तरकारी बीउ उत्पादन केन्द्र, पश्चिम रुकुम	२०४०८	१७७५७	२०२४५	१५६२७	१४३८४	१२८३९	१९३६०	१६०८९.५२	२३८८९	१९१२०
४	अलैंची विकास केन्द्र, फिक्कल, ईलाम	-	-	८५३८.५६	१९३०४.२०	२३७३९	१८९६२	३०८०९	२३८२६.९२	२७०६३	२३०८७
५	आलु बाली विकास केन्द्र, निगाले, सिन्धुपाल्चोक	२७९१८	२५१३५	३८६३८	२७३४१	२३३४६	१६२६०	३१५२०	२४७५२.९२	३०७०२	२४८६५
	जम्मा	१३८७४८	११६३२१	१३१४९५	७६४३९	१४४०००	११५०५६	१४७७०१	११६७८३.२९	१५५७९४	१२६२३८

५.२ आर्थिक वर्ष २०८२/८३ मा राष्ट्रिय आलु तरकारी तथा मसलाबाली विकास केन्द्रबाट सञ्चालित तालिम कार्यक्रम र सहभागीहरूको नामावली विवरण

५.२.१ उच्च प्रविधि प्रयोग गरी संरक्षित संरचनामा तरकारी उत्पादन सम्बन्धी अधिकृतस्तरीय तालिम

तालिम सञ्चालन मितिः २०८२ असोज २६ देखि ३० गतेसम्म।

स्थानः माडी प्राङ्गारिक कृषि फर्म तथा अनुसन्धान केन्द्र, माडी, चितवन।

क्र.सं.	सहभागीको नाम	पद	कार्यालय
१	प्रकाश न्यौपाने जैसी	कृषि अधिकृत	भरतपुर महानगरपालिका
२	सन्तोष न्यौपाने	कृषि विकास अधिकृत	कालिका नगरपालिका, चितवन
३	अविरल कुशवाहा	बागवानी विकास अधिकृत	कृषि ज्ञान केन्द्र, महोत्तरी
४	अस्मीता वली	कृषि अधिकृत	बाँसगढी नगरपालिका, बर्दिया
५	राजेन्द्र बम	कृषि प्रसार अधिकृत	कृषि विकास निर्देशनालय, डोटी
६	गजदिश भट्ट	सहायक कृषि प्रसार अधिकृत	कृषि विकास निर्देशनालय, डोटी
७	सिमा कार्की	बागवानी विकास अधिकृत	कृषि ज्ञान केन्द्र, सर्लाही
८	दिनकर मणी आचार्य	कृषि प्रसार अधिकृत	कृषि ज्ञान केन्द्र, तनहुँ
९	ज्ञानु थापा मगर	बाली संरक्षण अधिकृत	राष्ट्रिय आलु तरकारी तथा मसलाबाली विकास केन्द्र, कीर्तिपुर
१०	सरोज चिलुवाल	कृषि अधिकृत	पोखरा महानगरपालिका
११	निर्मल भुसाल	कृषि अधिकृत	गुराँस गाउँपालिका, दैलेख
१२	प्रकाश मरासीनी	व.कृ.अ.वि.	कृषि विकास निर्देशनालय, कोशी
१३	सन्तोष पाठक	व.बाग.वि.अ.	कृषि ज्ञान केन्द्र, बाँके
१४	अभिस ढकाल	बागवानी विकास अधिकृत	कृषि विकास कार्यालय, हुम्ला
१५	सुरज वि.सी.	कृषि विकास अधिकृत	
१६	सन्तोष सुवेदी	बागवानी विकास अधिकृत	
१७	यमकान्त पाण्डे	बाली संरक्षण अधिकृत	तरकारी बीउ उत्पादन केन्द्र, रुकुम
१८	सुदर्शन पोखेल	कृषि विकास अधिकृत	थाक्रे गाउँपालिका, धादिङ
१९	मनोज तिमल्सिना	कृषि विकास अधिकृत	
२०	विकास वि.क.	बागवानी विकास अधिकृत	
२१	पवित्रा थापा	कृषि अधिकृत	
२२	सरस्वती अर्याल	बागवानी विकास अधिकृत	

५.२.२ Organic Inspection सम्बन्धी अधिकृतस्तरीय तालिम

तालिम सञ्चालन मितिः २०८२ माघ २० देखि २६ गतेसम्म।

स्थानः रेशम विकास केन्द्र, खोपासी, काभ्रे।

क्र.सं.	नाम	पद	कार्यालय
१	विकास खरेल	वरिष्ठ बागवानी विकास अधिकृत	कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालय, सिंहदरबार
२	तिलक राज चौलागाइ	वरिष्ठ कृषि अर्थ विज्ञ	कृषि विभाग
३	सविन ढकाल	कृषि स्नातक	त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिका, सिन्धुपाल्चोक
४	सुदर्शन पोखेल	कृषि विकास अधिकृत	थाँक्रि गाउँपालिका, धादिङ
५	राजन धमनिया	बाली संरक्षण अधिकृत	आलु बाली विकास केन्द्र, निगाले
६	राजेन्द्र बम	कृषि प्रसार अधिकृत	कृषि विकास निर्देशनालय, डोटी
७	पवन कुमार चौधरी	कृषि प्रसार अधिकृत	कृषि विकास निर्देशनालय, सुर्खेत
८	टोप बहादुर विष्ट	कृषि अधिकृत	जानकी गाउँपालिका, कैलाली
९	नहकुल न्यौपाने	कृषि अधिकृत	बागवानी विकास केन्द्र, दोलखा
१०	सुयिन्का न्यौपाने	कृषि विकास अधिकृत	रास्कोट नगरपालिका, कालिकोट
११	प्रदिप लुइटेल	बागवानी विकास अधिकृत	कृषि ज्ञान केन्द्र, ईलाम
१२	सविना देवकोटा	बागवानी विकास अधिकृत	कृषि विकास कार्यालय, धादिङ
१३	रीता सिग्देल श्रेष्ठ	कृषि प्रसार अधिकृत	रोशी गाउँपालिका, काभ्रे
१४	उमादेवी श्रेष्ठ	कृषि विकास अधिकृत	कृषि विकास कार्यालय, सिन्धुली
१५	मनिष यादव	कृषि अर्थ विज्ञ	राष्ट्रिय आलु तरकारी तथा मसलाबाली विकास केन्द्र, कीर्तिपुर
१६	गणेश अधिकारी खत्री	कृषि अर्थ विज्ञ	कृषि ज्ञान केन्द्र, धनुषा
१७	ध्रुवराज बम	सहायक कृषि प्रसार अधिकृत	ठाकुरबाबा नगरपालिका, बर्दिया
१८	सुजिता शर्मा	वरिष्ठ कृषि प्रसार अधिकृत	कृषि ज्ञान केन्द्र, बाँके
१९	जयशंकर शर्मा	कृषि प्रसार अधिकृत	कृषि तथा पशुपन्छी विकास कार्यालय, मनाङ

५.२.३ तन्तु प्रजनन् प्रविधि सम्बन्धी प्राविधिक/अधिकृतस्तरीय तालिम

तालिम सञ्चालन मितिः २०८२ मङ्सिर ०१ देखि ०५ गतेसम्म

स्थानः आलु बाली विकास केन्द्र, निगाले, सिन्धुपाल्चोक

क्र.सं.	सहभागीको नाम	पद	कार्यालय
१	जिवन सुवेदी	माटो विज्ञ	समशीतोष्ण बागवानी, केन्द्र
२	भविसरा खत्री	कृषि अधिकृत	नारायण नगरपालिका, दैलेख
३	शिवलाल घिमिरे	व.बाग.वि.अ	कृषि ज्ञान केन्द्र, कपिलवस्तु
४	तारी सिंह ठकुराठी	कृषि अधिकृत	त.ज.सं. तथा त.बीउ उ.के., डडेल्धुरा

क्र.सं.	सहभागीको नाम	पद	कार्यालय
५	कुमार पुन मगर	बागवानी विकास अधिकृत	कृषि तथा पशुपन्छी विकास कार्यालय, मुस्ताङ
६	निर्मल अधिकारी	प्रा.स. (बायोटेक्नोलोजिष्ट)	सुन्तलाजात विकास केन्द्र, पाल्पा
७	अर्जुन धामी	प्रा.स.	प्रदेश बीउ बिजन गुणस्तर नि.के., हेटौडा
८	सुमन्त पोखरेल	बागवानी विकास अधिकृत	पुष्प विकास केन्द्र, गोदावरी
९	मनिषा बम	तन्तु प्रजनन् प्राविधिक	उष्ण प्र. बाग. केन्द्र, सर्लाही
१०	सिमा कार्की	बागवानी विकास अधिकृत	कृषि ज्ञान केन्द्र, सर्लाही
११	शन्धिया खत्री	जैविक प्रविधि प्रा.स.	शीतोष्ण बागवानी केन्द्र, मुस्ताङ
१२	ज्ञानु थापा मगर	बाली संरक्षण अधिकृत	रा.आ.त.म.वि.के., कीर्तिपुर
१३	यमकान्त पाण्डे	बाली संरक्षण अधिकृत	तरकारी बीउ उत्पादन केन्द्र, रुकुम
१४	रोशन श्रेष्ठ	प्राविधिक प्रगतिशील	युवा कृषि कृषक समूह
१५	काजिमान प्रधान	बा.वि.अ.	अलैंची विकास केन्द्र, दैलेख
१६	अनु वि.सी.	सहायक बागवानी विकास अधिकृत	कृषि ज्ञान केन्द्र, उदयपुर

५.३ राष्ट्रिय आलु, तरकारी तथा मसलाबाली विकास केन्द्र तथा अन्तर्गतका फार्म केन्द्रहरूको विगत ५ आर्थिक वर्ष (२०७८/७९ देखि २०८२/८३) को राजश्व विवरण (रू. हजारमा)

क्र. सं	कार्यालयको नाम	इकाई	आर्थिक वर्ष				
			२०७८/७९	२०७९/८०	२०८०/८१	२०८१/८२	२०८२/८३
१	राष्ट्रिय आलु, तरकारी तथा मसलाबाली विकास केन्द्र, कीर्तिपुर	हजार	-	-	-	२५१	१४७
२	तरकारी बाली विकास केन्द्र, खुमलटार		३५७९	२८४१.०४	५०२१.९५	३७८०.६३	५०७५.४१
३	तरकारी बीउ उत्पादन केन्द्र, रुकुम पश्चिम		१०५०	१४९३.८८	१६६५.४२	२०३६.५७	२०००.१९
४	अलैंची विकास केन्द्र, फिक्कल, ईलाम		१०३०	४८८.५५	१४२३.८१	११४३.७८	२०३५.४०
५	आलु बाली विकास केन्द्र, निगाले, सिन्धुपाल्चोक		१८३१	२५८१.१०	३३००.०८	५४६२.४२	५१५०.१३
	जम्मा		७४९०	७४०४.५७	११४११.२५	१२६७४.४	१४४०८.१३

५.४ बीउ उत्पादनका लागि स्वीकृत प्राविधिक मापदण्डहरू

राष्ट्रिय आलु, तरकारी तथा मसलाबाली विकास केन्द्र, कीर्तिपुरद्वारा आलु, तरकारी तथा मसलाबालीको बीउ उत्पादन क्षेत्र पहिचान गरी पर्वत जिल्ला तथा समान हावापानी भएका जिल्लाहरूमा आलु, मूला, काँक्रो, र अदुवाको बीउ उत्पादनका लागि विभिन्न अध्ययन सामग्रीहरू (Literature review) तथा विज्ञहरूसँगको बृहत् छलफलबाट प्राप्त रायको आधारमा तपसिल बमोजिमको Technical parameters निर्धारण गरी स्वीकृत गरिएको।

तपसिलः

५.४.१ Potato Seed Tuber

S.N.	Parameters	Potential		
		High	Moderate	Low
1	Soil texture	Sandy loam, loam	Silty loam, loamy sandy	Silty clay, clay etc
2	Temperature (°C)	15-20	20.1 - 25	<15 & >30
3	Altitude (masl)	2001-3000	1500-2000	<1500
4	Humidity (%)	60-70	71-79	<60 & >79
5	Rainfall (mm)	1200-2000	1000-1200	<1000
6	Soil pH	5.5 – 6	6.1 – 7.5	>7.5 & < 5.5
7	Irrigation	Regular	Partial	Rainfed with irrigation source available
8	Road access (km)	<5	5-10	>10
9	Slope (degree)	0-10	10-15	15.1-30
10	Hailstone	None	Occasionally	Often

५.४.२ Radish (Mino Early)

S.N.	Parameters	Potential		
		High	Moderate	Low
1	Soil texture	Sandy loam, Loam	Silty loam, loamy sandy	Silty clay, clay etc
2	Temperature (°C)	18-24	24.1-30	<18 & >30
3	Altitude (masl)	1300-1500	1000-1299	<1000 &>1500
4	Humidity (%)	60-70	71-79	<60 & >79
5	Rainfall (mm)	<1000	1000-1500	>1500
6	Soil pH	5.5 – 6	6.1 – 7.5	>7.5 & < 5.5
7	Irrigation	Round the year	Partial	Rainfed with irrigation source available
8	Road access (km)	<5	5-10	>10
9	Slope (degree)	0-10	10-15	15.1-30
10	Hailstone	None	Occasionally	Often

५.४.३ Cucumber (Bhaktapur Local)

S.N.	Parameters	Potential		
		High	Moderate	Low
1	Soil texture	Sandy loam, Loam	Silty loam, loamy sandy	Silty clay, clay etc
2	Temperature (°C)	25-30	15 – 24.9	<15 & >30
3	Altitude (masl)	1300-1500	1000 to <1300	<1000 & >1500
4	Humidity (%)	60-70	71-79	<60 & >79
5	Rainfall (mm)	<1000	1000-1500	>1500
6	Soil pH	6.5 – 7.5	5.5- <6.5	>7.5 & <5.5
7	Irrigation	Round the year	Partial	Rainfed with irrigation source available
8	Road access (km)	<5	5-10	>10
9	Slope (degree)	0-10	10-15	15.1-30
10	Hailstone	None	Occasionally	Often

५.४.४ Ginger

S.N.	Parameters	Potential		
		High	Moderate	Low
1	Soil texture	Sandy loam, loam	Silty loam, loamy sand	Silty clay, clay etc
2	Temperature (°C)	20-25	25.1-30	<20 & >30
3	Altitude (masl)	1300-1500	1000-1299	<1000 & >1500
4	Humidity (%)	60-70	71-79	<60 & >79
5	Rainfall (mm)	2000-3000	1500-1999	<3000
6	Soil pH	6-6.5	6.6 – 7	>7 & < 6
7	Irrigation	Round the year	Partial	Rainfed with irrigation source available
8	Road access (km)	<5	5-10	>10
9	Slope (degree)	0-10	10-15	15.1-30
10	Hailstone	None	Occasionally	Often

६.१ AREA, PRODUCTION & YIELD OF VEGETABLES IN NEPAL SINCE LAST 48 YEARS

S.N.	FISCAL YEAR	AREA (Ha.)	PRODUCTION (Mt.)	YIELD (Kg. /Ha.)
1	2034/35 (1977/78)	88000	466000	5300
2	2035/36 (1978/79)	91000	491000	5400
3	2036/37 (1979/80)	96000	528000	5500
4	2037/38 (1980/81)	104000	521336	5000
5	2038/39 (1981/82)	118172	625099	5300
6	2039/40 (1982/83)	125693	667789	5300
7	2040/41 (1983/84)	130162	700334	5400
8	2041/42 (1984/85)	138200	743000	5400
9	2042/43 (1985/86)	138586	782534	5600
10	2043/44 (1986/87)	138964	838948	6000
11	2044/45 (1987/88)	139500	874523	6300
12	2045/46 (1988/89)	140033	922118	6600
13	2046/47 (1989/90)	140524	967167	6900
14	2047/48 (1990/91)	140500	1074648	7600
15	2048/49 (1991/92)	140500	1127840	8028
16	2049/50 (1992/93)	140500	1179000	8391
17	2050/51 (1993/94)	140500	1197496	8523
18	2051/52 (1994/95)	140500	1211507	8623
19	2052/53 (1995/96)	144368	1327298	9194
20	2053/54 (1996/97)	146503	1357435	9266
21	2054/55 (1997/98)	149979	1449742	9664
22	2055/56 (1998/99)	140177	1342567	9578
23	2056/57 (1999/00)	149030	1489665	9996
24	2057/58 (2000/01)	157162	1652979	10518
25	2058/59 (2001/02)	161048	1738086	10792
26	2059/60 (2002/03)	165988	1799973	10844
27	2060/61 (2003/04)	172586	1890100	10952
28	2061/62 (2004/05)	180823	2065193	11421
29	2062/63 (2005/06)	189864	2190122	11535
30	2063/64 (2006/07)	191922	2298689	11977
31	2064/65 (2007/08)	208108	2538904	12200
32	2065/66 (2008/09)	225154	2754406	12233
33	2066/67 (2009/10)	235098	3003821	12777
34	2067/68 (2010/11)	244102	3203563	13124
35	2068/69 (2011/12)	245036	3298816	13463

S.N.	FISCAL YEAR	AREA (Ha.)	PRODUCTION (Mt.)	YIELD (Kg. /Ha.)
36	2069/70 (2012/13)	246392	3301684	13400
37	2070/71 (2013/14)	256442	3440722	13419
38	2071/72 (2014/15)	266937	3580085	13410
39	2072/073 (2015/16)	280807	3819809	13600
40	2073/074 (2016/17)	282810	3884797	13736
41	2074/075 (2017/18)	286864	3958230	13798
42	2075/076(2018/19)	297195	4271270	14372
43	2076/77 (2019/20)	281132	3962383	14094
44	2077/78 (2020/21)	284121	3993167	14054
45	2078/79 (2021/22)	289839	4153157	14329
46	2079/80 (2022/23)	302135	4376077	14483
47	2080/81 (2023/24)	311885	4440116	14240
48	2081/82 (2024/25)	329729	4572267	13870

६.२ आलु, तरकारी तथा मसलाबाली विकास केन्द्र अन्तर्गतका फार्महरूमा आ.व. २०८२/८३ मा उत्पादन भएका विभिन्नस्तरका तरकारी तथा मसलाबालीहरूको बीउ उपलब्धताको विवरण

६.२.१ अलैँची विकास केन्द्र, फिक्कल, ईलाम

क्र. सं.	बाली	जात	बीउको स्तर	आ.व. २०८२/८३ मा भएको उत्पादन परिमाण (के.जी.)	आ.व. २०८३/८४ मा बिक्री गरिने तरकारी बीउ परिमाण (के.जी.)	कैफियत
१	आलु	जनकदेव	मूल	४०	४०	
		रोजिटा	मूल	१००	१००	
		स्थानीय बिटे	उन्नत	२८०	२८०	
		डेजिरे	उन्नत	२५०	२५०	
२	सिमी	खुमल उज्वल	मूल	८०	८०	
३	अकबरे खुर्सानी		उन्नत बीउ	३ के.जी.	३ के.जी.	
जम्मा		१४५२	१४५२	जम्मा	१४५२	

६.२.२ आलु बाली विकास केन्द्र, निगाले, सिन्धुपाल्चोक

क्र.सं.	बाली	जात	स्तर	आ.व. २०८२/८३ मा उत्पादन गरिएका तरकारी बीउ परिमाण (के.जी.)	आ.व. २०८३/८४ मा बिक्री गरिने तरकारी बीउ परिमाण (के.जी.)	कैफियत
१	आलु	टि.पि.एस-२	टि.पि.एस	१६ के.जी.	१६ के.जी.	
२	आलु	रोजिटा	बेसिक बीउ	१५५००	११००	
		निगाले-१०		४००	३००	
		निगाले-६		३५०	२५०	

क्र.सं.	बाली	जात	स्तर	आ.व. २०८२/८३ मा उत्पादन गरिएका तरकारी बीउ परिमाण (के.जी.)	आ.व. २०८३/८४ मा बिक्री गरिने तरकारी बीउ परिमाण (के.जी.)	कैफियत
		खुम्बले कालो		१२०	८५	
		निगाले रातो		१२०	८५	
		जनकदेव		९००	६३०	
		मेल-६७		२५०	१७५	
		डेजिरे		१३००	९५०	
		निगाले-२		७५	५०	
		निगाले-३		१२०	८५	
		एम.एस.४२.३		४५०	३१५	
		निगाले-९		१००	७०	
		निगाले-१२		१००	७०	
		कार्डिनल		१०००	७००	
		खुमल रातो-२		९००	६५०	
		खुमल उपहार		३००	३००	
		कुफ्री ज्योति		५५०	४००	
		सि.आइ.पि.१०९		९००	६५०	
		सि.आइ.पि.११२		७०	५०	
		निगाले-१		१००	७०	
		निगाले-४		४०	३०	
		ल्याण्ठे		३००	२००	
		गाजले		२००	१४०	
		खुमल उज्जवल		१००	७०	
		जम्मा बेसिक बीउ (के.जी.)		२४२४५	१७२४५	
३	आलु	रोजिटा	पि.बि.एस.	३५००	२९५००	
		खुमल रातो-२		५०००	४५००	
		जनकदेव		१५०००	१३६७०	
		डेजिरे		९०००	६१००	
		एम.एस.४२.३		१००००	९४००	
		कुफ्री ज्योति		५०००	२९१०	
		मेल-६७		१०००	५००	
		फिमेल-७		१५००	१०००	
		कार्डिनल		२००००	१५९५०	
		खुमल उज्जवल		७०००	४३५०	
		खुमल रातो-४		३००००	२८५००	
		खुमल उपहार		५०००	५०००	
		कुफ्रि सिन्दुरी		५०००	३१५०	
		जम्मा पि.बि.एस. (दाना)		१४८५००	१२४५३०	

६.२.३ तरकारी बीउ उत्पादन केन्द्र, रुकुम पश्चिम

क्र.सं.	बाली	जात	बीउको स्तर	आ.व.२०८२/८३ मा भएको उत्पादन परिमाण (के.जी.)	आ.व. २०८३/८४ मा बिक्री गरिने तरकारी बीउ परिमाण (के.जी.)	कैफियत
१	प्याज	रेड क्रियोल	मूल	१८७	१८७	
२	मूला	मिनोअर्ली	मूल	६५	६५	
३	रायो	खुमल चौडापात	मूल	१२५	१२५	
४	काउली	काठमाडौं स्थानीय	मूल	७५	७५	
५	सलगम	काठमाडौं रातो	मूल	२३	२३	
६	केराउ	सिक्किम लोकल	मूल	७१९	७१९	
		आर्केल	मूल	२३४	२३४	
७	सिमी	चौमासे	मूल	२७९	२७९	
		त्रिशुली	उन्नत	३०	३०	
		कन्टेन्डर	उन्नत	८७	८७	
८	काँक्रो	भक्तपुर लोकल	मूल	२.५	२.५	
९	गोलभेंडा	सृजना हाइब्रिड	हाइब्रिड	२	२	
		मनप्रेकश	उन्नत	१	१	
१०	स्वीसचार्ड	फोर्डहुक जायन्ट	उन्नत	२४५	२४५	
११	रामतोरिया	पार्वती/अर्का अनामिका	उन्नत	३२	०	
१२	बोडी	मालेपाटन-१	उन्नत	८०	२८	
१३	चम्सुर	स्थानीय	उन्नत	१२०	१२०	
१४	धनियाँ	स्थानीय	उन्नत	१७७	१७७	
१५	प्याज बीउ गानो सेट	रेड क्रियोल	बीउ गानो सेट	२ मे. टन		बीउ उत्पादनको लागि मात्र
	जम्मा			२४८३.५	२३९९.५	

६.२.४ तरकारी बाली विकास केन्द्र, खुमलटार

क्र. सं.	बाली	जात	बीउको स्तर	आ.व. २०८२/८३ मा भएको उत्पादन परिमाण (के.जी.)	आ.व. २०८३/८४ मा बिक्री गरिने तरकारी बीउ परिमाण (के.जी.)	कैफियत
१	काउली	खुमल ज्यापु	मूल बीउ	६	१०	
		काठमाडौं लोकल	मूल बीउ	०.५	०.७	
२	सलगम	काठमाडौं रातो	उन्नत बीउ	४	३.५	

क्र. सं.	बाली	जात	बीउको स्तर	आ.व. २०८२/८३ मा भएको उत्पादन परिमाण (के.जी.)	आ.व. २०८३/८४ मा बिक्री गरिने तरकारी बीउ परिमाण (के.जी.)	कैफियत
३	मूला	मिनोअर्ली	मूल बीउ	११	१०.५	
४	पालुङ्गो	पाटने	उन्नत बीउ	१४	१४	
५	सिमी	झाँगे	उन्नत बीउ	०	०	
		चौमासे	मूल बीउ	९३	२१२.७	
		त्रिशुली घिउ सिमी	मूल बीउ	२१४	४५	
६	बोडी	मालेपाटन	उन्नत बीउ	४२	०	
		खुमल तने	उन्नत बीउ	९.९३	०	
७	भटमास	तरकारी भटमास	मूल बीउ	३५	३०	
८	गोलभेंडा	सृजना	हाईब्रिड बीउ	१६.३६	०.३	
		खुमल हाईब्रिड २	हाईब्रिड बीउ	०.४	०.२३	
९	काँक्रो	भक्तपुर लोकल	मूल बीउ	०.८	०	
१०	सुईचार्ड	सुसाग	उन्नत बीउ	८	४.५	
११	भिण्डी	पार्वती	मूल बीउ	६५	०	
		अर्काअनामिका	मूल बीउ	४	०	
	जम्मा बीउ परिमाण			५२३.९९	३३१.४३	

६.३ AREA, PRODUCTION & YIELD OF POTATO IN NEPAL SINCE LAST 48 YEARS

S.N.	FISCAL YEAR	AREA (Ha.)	PRODUCTION (Mt.)	YIELD (Kg. /Ha.)
१	२०३४/३५ (१९७७/७८)	५०६५०	२७१८७०	५४००
२	२०३५/३६ (१९७८/७९)	५०७००	२७८९८०	५५००
३	२०३६/३७ (१९७९/८०)	५१३३०	२७८४००	५४००
४	२०३७/३८ (१९८०/८१)	४९५८०	२८०५४०	५७००
५	२०३८/३९ (१९८१/८२)	५२०१२	३२११००	६२००
६	२०३९/४० (१९८२/८३)	५९२०१	३७१९७०	६३००
७	२०४०/४१ (१९८३/८४)	५८८८०	३८८०६०	६६००
८	२०४१/४२ (१९८४/८५)	६५५४०	४२०१६०	६४११
९	२०४२/४३ (१९८५/८६)	६९९६०	३५६७२०	५०९९
१०	२०४३/४४ (१९८६/८७)	७४३१०	३९५११०	५३१७
११	२०४४/४५ (१९८७/८८)	८०१८०	५६६९५०	७०७१
१२	२०४५/४६ (१९८८/८९)	८१५७०	६४०९१०	७८७५
१३	२०४६/४७ (१९८९/९०)	८३३५०	६७१८१०	८०६०
१४	२०४७/४८ (१९९०/९१)	८४२८०	७३८०३०	८७५७

S.N.	FISCAL YEAR	AREA (Ha.)	PRODUCTION (Mt.)	YIELD (Kg. /Ha.)
१५	२०४८/४९ (१९९१/९२)	८५३००	७३२८६०	८५९२
१६	२०४९/५० (१९९२/९३)	८७०२०	७३३३००	८४२७
१७	२०५०/५१ (१९९३/९४)	८९६६४	७४८९१३	८३५२
१८	२०५१/५२ (१९९४/९५)	९७६३४	८३८९३२	८५९३
१९	२०५२/५३ (१९९५/९६)	१०६०००	८९८३५०	८४७५
२०	२०५३/५४ (१९९६/९७)	११०८५०	९९७४००	८९९८
२१	२०५४/५५ (१९९७/९८)	११६२९०	९७१६८०	८३५६
२२	२०५५/५६ (१९९८/९९)	११८०४३	१०९१२१८	९२४४
२३	२०५६/५७ (१९९९/००)	१२२६२०	११८२५००	९६४४
२४	२०५७/५८ (२०००/०१)	१२९०१९	१३१३७१७	१०१८२
२५	२०५८/५९ (२००१/०२)	१३५०९३	१४७२७५७	१०९०२
२६	२०५९/६० (२००२/०३)	१४०१७१	१५३१३१५	१०९२५
२७	२०६०/६१ (२००३/०४)	१४३०२७	१६४३३५७	११४९०
२८	२०६१/६२ (२००४/०५)	१४६७८९	१७३८८४०	११८४६
२९	२०६२/६३ (२००५/०६)	१५०८६४	१९७४७५५	१३०९०
३०	२०६३/६४ (२००६/०७)	१५३५३४	१९४३२४६	१२६५७
३१	२०६४/६५ (२००७/०८)	१५६७३७	२०५४८१७	१३११०
३२	२०६५/६६ (२००८/०९)	१८१९००	२४२४०४८	१३३२६
३३	२०६६/६७ (२००९/१०)	१८५३४२	२५१७६९६	१३५८४
३४	२०६७/६८ (२०१०/११)	१८२६००	२५०८०४४	१३७३५
३५	२०६८/६९ (२०११/१२)	१९०२५०	२५८४३०१	१३५८४
३६	२०६९/७० (२०१२/१३)	१९७२३४	२६९०४२१	१३६४१
३७	२०७०/७१ (२०१३/१४)	२०५७२५	२८१७५१२	१३६९६
३८	२०७१/७२ (२०१४/१५)	१९७०३७	२५८६२८६	१३१२६
३९	२०७२/७३ (२०१५/१६)	१९०८९६	२५५१७४०	१३३६७
४०	२०७३/७४ (२०१६/१७)	१९५२६८	२७३०२९४	१३९८०
४१	२०७४/७५ (२०१७/१८)	१९५१७३	२८८१८२९	१४७७०
४२	२०७५/७६ (२०१८/१९)	१९३९९७	३११२७४७	१६०४५
४३	२०७६/७७ (२०१९/२०)	१८८०९८	३१३१८३०	१६६५०
४४	२०७७/७८ (२०२०/२१)	१९८७८८	३३२५२३१	१६७२७
४५	२०७८/७९ (२०२१/२२)	१९८२५६	३४१०८२९	१७२०४
४६	२०७९/८० (२०२२/२३)	२०३८१२	३४७२२०७	१७०३६

S.N.	FISCAL YEAR	AREA (Ha.)	PRODUCTION (Mt.)	YIELD (Kg. /Ha.)
४७	२०८०/८१ (२०२३/२४)	२११५०५	३५२१७९४	१६६५०
४८	२०८१/८२ (२०२४/२५)	२२०५९९	३६८१५१७	१६६८९

६.४ AREA, PRODUCTION & YIELD OF SPICE IN NEPAL SINCE LAST 31 YEARS

S.N.	FISCAL YEAR	AREA (Ha.)	PRODUCTION (Mt.)	YIELD (Kg /Ha.)
१	२०५१/५२ (१९९४/९५)	१४१०४	५५७४०	३९५०
२	२०५२/५३ (१९९५/९६)	१५४९१	६६९१४	४३२०
३	२०५३/५४ (१९९६/९७)	२१११०	९१६६४	४३२६
४	२०५४/५५ (१९९७/९८)	२३८८१	१०८६४९	४५५०
५	२०५५/५६ (१९९८/९९)	२७४१७	१२५६५५	४५८३
६	२०५६/५७ (१९९९/००)	२८९२४	१३३४६१	४६१४
७	२०५७/५८ (२०००/०१)	२७३६३	१२४५१२	४५५०
८	२०५८/५९ (२००१/०२)	३१५३६	१८६५७९	५९१६
९	२०५९/६० (२००२/०३)	३२५४८	२०१०६२	६१७८
१०	२०६०/६१ (२००३/०४)	३३५५५	२१९८६०	६४०३
११	२०६१/६२ (२००४/०५)	३४३३५	२२३२३८	६५०२
१२	२०६२/६३ (२००५/०६)	३५९५६	२२६९१४	६३११
१३	२०६३/६४ (२००६/०७)	३७५४७	२४८६४४	६६२२
१४	२०६४/६५ (२००७/०८)	३८९८०	२४३२१०	६२३९
१५	२०६५/६६ (२००८/०९)	४२७५६	२७६४४५	६४६६
१६	२०६६/६७ (२००९/१०)	४५७४४	३२०१४३	७०००
१७	२०६७/६८ (२०१०/११)	४७८६७	३२५४८७	६८००
१८	२०६७/६९ (२०११/१२)	४८६८०	३६३५८५	७४६९
१९	२०६९/७० (२०१२/१३)	४७७६८	३४५२५२	७२३०
२०	२०७०/७१ (२०१३/१४)	५७४७९	४२८६१७	७४६०
२१	२०७१/७२ (२०१४/१५)	५८९६४	४००६०२	६७९०
२२	२०७२/७३ (२०१५/१६)	६०८९४	४१९१५५	६९००
२३	२०७३/७४ (२०१६/१७)	६५११७	४४६९७२	६८६४
२४	२०७४/७५ (२०१७/१८)	५४३४७	४११८९५	७५७९
२५	२०७५/७६(२०१८/१९)	६८६०३	५४४२६०	७९३३
२६	२०७६/७७ (२०१९/२०)	७२८७८	५६३१५८	७७२७

S.N.	FISCAL YEAR	AREA (Ha.)	PRODUCTION (Mt.)	YIELD (Kg /Ha.)
२७	२०७७/७८ (२०२०/२१)	७३३५३	५६०८१५	७६४५
२८	२०७८/७९ (२०२१/२२)	७२०७५	५६६२६२	७८५७
२९	२०७९/८० (२०२२/२३	६९४४७	५६९०३३	८१९४
३०	२०८०/८१ (२०२३/२४)	६५५५९	५०६१९७	७७२०
३१	२०८१/८२ (२०२४/२५)	७२१५६	५७०३२३	७९०४

६.५ आलु, तरकारी तथा मसलाबाली विकास कार्यक्रम अन्तर्गत उत्पादित तरकारी बीउको सेवा शुल्क दर

[कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालयको मिति २०८१/१०/०८ (मा. मन्त्रीस्तर) को निर्णयानुसारको प्रकाशित सूचना बमोजिम]

१.३. आलु, तरकारी तथा मसला विकास कार्यक्रम अन्तर्गत उत्पादित तरकारी बीउको सेवा शुल्क दरः

क) विभिन्न तरकारी बालीका बेर्नाको न्यूनतम मापदण्ड र सेवा शुल्क दरः

क्र.सं.	शिर्षक	बेर्नाको उमेर अवस्था रदिन	सेवा शुल्क दर (रु.) प्रति बेर्ना	
			साविक	नयाँ दर/रेट
१	काउली, बन्दा, ब्रोकाउली, ग्याँठगोबी (खुल्ला सेचित) खुला	२१-२८ (२-३ पाते)	१/-	१/-
२	काउली, बन्दा, ब्रोकाउली, ग्याँठगोबी (हाइब्रिड) खुला	२१-२८ (२-३) पाते)	१.५/-	२/-
३	काउली, बन्दा, ब्रोकाउली, ग्याँठगोबी (खुल्ला सेचित) ट्रेमा जमाइएको	२१-२५ (२-३ पाते)	२/-	२.५/-
४	काउली, बन्दा, ब्रोकाउली, ग्याँठगोबी (हाइब्रिड) ट्रेमा जमाइएको	२१-२८ (२-३ पाते)	३/-	३/-
५	रातो बन्दा खुला	२१-२८ (२-३ पाते)		३/-
६	रातो बन्दा ट्रेमाजमाइएको	२१-२८ (२-३ पाते)		५/-
७	रायो खुला	२५-३० (३-४ पाते)	०.४/-	०.४/-
८	जिरीको साग खुला	२० (कम्तिमा ३ पाते)	१/-	१.५/-
९	जिरीको साग ट्रेमा जमाएको	२० (कम्तिमा ३ पात)		३/-
१०	स्वीसचार्ड खुला	३०-३५(३-४ पाते)	०.४/-	०.४/-
११	प्याज	४५-६० (कम्तिमा २ पाते, १० से.मि.उचाई)	०.४/-	०.४/-
१२	खुर्सानी (लोकल) खुला	३०-३५ (४-५ पाते)	०.५/-	१/-
१३	खुर्सानी (हाइब्रिड) खुला	३०-३५ (४-५ पाते)	१/-	२/-
१४	खुर्सानी (लोकल) ट्रेमाजमाइएको	३०-३५(४-५पाते)	२/-	२.५/-

५

नेपाल सरकार
कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालय

डा. राजेन्द्र प्रसाद मिश्र
सचिव

नेपाल सरकार
कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालय
निर्देशनालय, छाउनमण्डी

१५	खुर्सानी (हाइब्रिड) ट्रेमाजमाइएको	३०-३५(४-५पाते)	३/-	४/-
१६	भेंडेखुर्सानी खुला	३० (४-५ पाते)	१.५/-	३/-
१७	भेंडेखुर्सानी ट्रेमाजमाइएको	३०दिन (४-५पाते)		५/-
१८	अकबरेखुर्सानी खुला	४५-६० (४-५ पाते)	५/-	५/-/
१९	अकबरे खुर्सानी ट्रेमा जमाइएको	४५-६० (४-५ पाते)	४/-	७/-
२०	अकबरे खुर्सानी पोलिपट	४५-६० (४-५ पाते)	१५/-	१५/-
२१	भण्टा (सबै जात) खुला	३० (कम्तिमा ३ पाते)	१/-	१.५/-
२२	भण्टा (सबै जात) ट्रेमाजमाइएको	३० (कम्तिमा ३ पाते)		३/-
२३	गोलभेंडा (खुल्ला सेचित)खुला	२२-३० (४-५ पाते)	१/-	१.५/-
२४	गोलभेंडा (हाइब्रिड)खुला	२२-३० (४-५ पाते)	२.५/-	२.५/-
२५	गोलभेंडा (खुल्ला सेचित) ट्रेमा जमाइएको	२२-३० (४-५ पाते)		३/-
२६	गोलभेंडा (हाइब्रिड) ट्रेमाजमाइएको	२२-३० (४-५ पाते)	३.५/-	४/-
२७	कुरिलो खुला	७५-८०(जरा विकास भएको)	८/-	१०/-
२८	कुरिलो पोलिपट	७५-८०(जरा विकास भएको)	१०/-	१२/-
२९	काँक्रा, फर्सी, लौका, करेला, घिरौला, जुकिनी, चिचिण्डा, (लोकल) पोलिपट	४०-४५/४-५ पाते (गुमोज़ बाहिर) २५-३५/४-५ पाते (गुमोज भित्र)	१०/-	१०/-
३०	काँक्रा, फर्सी, लौका, करेला, घिरौला, जुकिनी, चिचिण्डा, (हाइब्रिड) पोलिपट	४०-४५/४-५ पाते (गुमोज़ बाहिर) २५-३५/४-५ पाते (गुमोज भित्र)	१५/-	१५/-
३१	कलमी गरिएको गोलभेडा	३०-४० (कम्तिमा ५ पाते, जरा विकसित भएको)	२०/-	२५/-

ख) विभिन्न तरकारी बालीका बीउको न्यूनतम मापदण्ड र सेवा शुल्क दरः

क्र.सं.	बालीको नाम	जात	मूलबीउ		उन्नत बिउ		सावि्क प्रति के.जी. मूल्य (रु.)		नयाँ दर/रेट प्रति के.जी. मूल्य (रु.)	
			भौतिक शुद्धता (%)	उमारशक्ति (%)	भौतिक शुद्धता (%)	उमार शक्ति (%)	मूल बीउ	उन्नत बीउ	मूल बीउ	उन्नत बीउ
१	काउली	काठमाण्डौ स्थानीय	९८	७५	९८	७०	१५४०/-	७२०/-	२०००/-	१०००/-
		स्नोबल १६	९८	७५	९८	७०	१५४०/-	७२०/-	१५४०/-	७२०/-
		किबो जाइन्ट	९८	७५	९८	७०	१५४०/-	७२०/-	१५४०/-	७२०/-
		दिपाली	९८	७५	९८	७०	१५४०/-	७२०/-	१५४०/-	७२०/-
		ज्यापू	९८	७५	९८	७०	२०००/-	१०००/-	२५००/-	१३००/-
२	वन्दा	सबै जात(OP)	९८	७५	९७	७०	१०००/-	७१५/-	१०००/-	७१५/-
३	ब्रोकाउली	सबै जात(OP)	९८	७५	९८	७०	१५४०/-	७१५/-	१५४०/-	७१५/-
४	ग्याँठकोपी	व्याईट भियाना	९८	७५	९८	७०	१५४०/-	७१५/-	१५४०/-	७१५/-
५	मूला	मिनो अर्ली	९८	७५	९७	७०	५००/-	३००/-	८००/-	५००/-
		चालिसे दिने	९८	७५	९७	७०	५००/-	३००/-	५००/-	३००/-
		चेतकी	९८	७५	९७	७०	५००/-	३००/-	५००/-	३००/-
		प्यूठाने रातो	९८	७५	९७	७०	५००/-	३००/-	५००/-	३००/-
		व्हाइट नेक	९८	७५	९७	७०	५००/-	३००/-	५००/-	३००/-

डा. राजेन्द्र प्रसाद मिश्र
सचिव

		टोकिनासी	९८	७५	९७	७०	६००/-	६००/-	८००/-	६००/-
६	सलगम	पर्पलटप	९८	७५	९७	७०	५००/-	२५०/-	५००/-	२५०/-
		काठमाण्डौ रातो	९८	७५	९७	७०	६००/-	२५०/-	१०००/-	६००/-
७	गाजर	न्यू कुरोदा	९६	६५	९४	६५	१४००/-	१०००/-	१४००/-	१०००/-
		नान्टीस	९६	६५	९४	६५	१४००/-	६५०/-	१४००/-	६५०/-
८	चुकुन्दर	स्थानीय	९६	६५	९५	६५	१५००/-	२००/-	१५००/-	२००/-
९	चम्सुर	स्थानीय	९६	६५	९५	६५	१५००/-	१५०/-	१५००/-	१५०/-
१०	पालुङ्गो	पाटने	९६	६५	९५	६५	१०००/-	२५०/-	१२००/-	६००/-
		हरियो	९६	६५	९५	६५	१०००/-	२००/-	१०००/-	२००/-
११	रायो	मार्फा चौडापात	९८	७५	९७	७५	१५००/-	६००/-	१५००/-	६००/-
		खुमल चौडापात	९८	७५	९७	७५	१०००/-	३००/-	१०००/-	३००/-
		खुमल रातो पात	९८	७५	९७	७५	१०००/-	३००/-	१०००/-	३००/-
		मनकामना	९८	७५	९७	७५	१०००/-	५००/	१०००/-	५००/-
		ताङ्गलुवा	९८	७५	९७	७५	१०००/-	३००/-	१०००/-	३००/-
१२	स्वीस चार्ड	सुसाग	९७	६५	९६	६५	७३५/-	३००/-	७३५/-	३००/-
१३	जिरीको साग	ग्रेट लेक	९८	७०			७३५/-	२००/-	७३५/-	२००/-
१४	बकुल्ला	स्थानीय	९८	७५	९७	७०	५००/-	२००/-	५००/-	२००/-
१५	लहरे घ्यू सिमी	त्रिशुली	९८	७५	९७	७०	५००/-	३००/-	८००/-	५००/-
		चौमासे	९८	७५	९७	७०	५००/-	३००/-	८००/-	५००/-
१६	झ्यागे सिमी	कन्टेण्डर	९८	७५	९७	७०	५००/-	२००/-	८००/-	५००/-
		प्रोभाईडर	९८	७५	९७	७०	५००/-	२००/-	८००/-	५००/-
१७	तने वोडी	खुमले तने//सर्लाही तने	९८	७५	९७	७०	५००/-	२००/-	८००/-	५००/-
१८	केराउ	आर्केल	९८	७५	९७	७०	५००/-	१५०/-	५००/-	१५०/-
		एन.एल पी	९८	७५	९७	७०	५००/-	१५०/-	५००/-	१५०/-
		सिक्किम लोकल	९८	७५	९७	७०	५००/-	३००/-	५००/-	३००/-
१९	स्क्वास	ग्रे जुकिनी	९८	६५	९७	६५	३०००/-	१५००/-	३०००/-	१५००/-
२०	काक्रो	भक्तपुर स्थानीय/कुसुले	९८	६५	९७	६५	५०००/-	३०००/-	५०००/-	३०००/-
२१	घिरौला	कान्तिपुर/ पुसा चिल्लो	९८	६५	९७	६५	३०००/-	२१५०/-	३०००/-	२१५०/-
२२	चिचिण्डो	स्थानीय	९८	६५	९७	६०	२०००/-	१५००/-	२०००/-	१५००/-
२३	करेला	कोयम्बटुर लङ्ग	९८	६५	९७	६५	३०००/-	१५००/-	३०००/-	१५००/-
		पुषा दोमौसमी	९८	६५	९७	६५	३०००/-	१२००/-	३०००/-	१२००/-
२४	फर्सी	स्थानीय	९८	६५	९७	६५	२०००/-	१२००/-	२०००/-	१२००/-
२५	लोका	स्थानीय	९८	६५	९७	६०	३०००/-	२०००/-	३०००/-	२०००/-
		पि.एस पी एल	९८	६५	९७	६०	३०००/-	१५००/-	३०००/-	१५००/-

डा. राजेन्द्र प्रसाद मिश्र
सचिव

२६	कुभुन्डो	स्थानीय	९८	६५	९७	६५	२०००/-	१२००/-	२०००/-	१२००/-
२७	तरबुजा	सुगर बेवी	९८	६५	९७	६५	३०००/-	१५००/-	३०००/-	१५००/-
२८	खरबुजा	स्थानीय	९८	६५	९७	६५	३०००/-	१५००/-	३०००/-	१५००/-
२९	पिरो खुर्सानी	सबै जात(OP)	९८	६५	९७	६५	३०००/-	२०००/-	३०००/-	२०००/-
३०		अकबरे	९८	६५	९७	६५	६०००/-	५५००/-	६०००/-	५५००/-
३१	भेडे खुर्सानी	क्यालिफोर्निया, वण्डर	९८	६५	९७	६५	९०५०/-	४१००/-	९०५०/-	४१००/-
३२	भण्टा	सबै जात(OP)	९८	७०	९७	६५	९७००/-	१५००/-	९७००/-	१५००/-
३३	गोलभेंडा	मनप्रेकस	९८	७०	९७	७०	९७००/-	२०००/-	१००००/-	२५००/-
		सबै जात(OP)	९८	७०	९७	७०	९७००/-	३५००/-	९७००/-	३५००/-
		हाइब्रीड सिर्जना	९८	७०	९७	७०		१०५०००/-		११५०००/-
३४	रामतोरिया	सबै जात(OP)	९९	७०	९८	७०	६००/-	३००/-	६००/-	३००/-
३५	मेथी	कसुरी	९८	७०	९७	७०	१०००/-	४००/-	१०००/-	४००/-
		स्थानीय	९८	७०	९७	७०	१०००/-	४००/-	१०००/-	४००/-
३६	धनियाँ	स्थानीय					५००/-	३००/-	५००/-	३००/-
३७	सुप	स्थानीय					७००/-	४००/-	७००/-	४००/-
३८	प्याज	रेड क्रियोल	९८	७०	९७	६५	२०००/-	११००/-	२०००/-	११००/-
		नासिक रेड	९८	७०	९७	६५	१०००/-	५००/-	१०००/-	५००/-
		नासिक ५३	९८	७०	९७	६५	१०००/-	४००/-	१०००/-	४००/-
		एग्री फाउण्ड डार्क रेड	९८	७०	९७	६५	२०००/-	१०००/-	२०००/-	१०००/-
३९	चाइनिज वन्दा	सबै जात(OP)	९८	७५	९७	७०	१०००/-	६००/-	१०००/-	६००/-

ग) अदुवा र बेसारको बीउको न्यूनतम मापदण्ड र सेवा शुल्क दरः

क्र.सं.	बालीको नाम	गानोको साइज (ग्राममा)	गानो कुहिने रोग	प्रति के.जी बीउको मूल्य (रु.)	
				सावीक	नयाँ दर/रेट
४०	अदुवा	२०-२५	नलागेको	१००/-	१००/-
४१	बेसार	३५-४०	नलागेको	१००/-	१००/-

घ) अलैचीको न्यूनतम मापदण्ड र सेवा शुल्क दरः

क्र.सं.	बालीको नाम	चिस्यान %	जातिय शुद्धता %	प्रति के.जी बीउको मूल्य (रु.)	
				सावीक	नयाँ दर/रेट
४२	अलैची	१२	१००	१५०००/-	१५०००/-

ङ) बीउ आलुको गुणस्तर र मापदण्ड

क्र.सं.	श्रोत बीउ/ वेर्ना (बाली र जात)	उमेर	साइज ग्राम	सेवा शुल्क दर (रु.)	
				सावीक	नयाँ दर/रेट
१	टिस्युकल्चरबाट उत्पादन गरिएको इनभिट्रो विरुवा	२५-३० दिन	प्रति जार १० वटा विरुवा	५००/-	५५०/-
२	पि.बि.एस. बीउआलु (प्रति दाना)		०.५-१.०	१२/-	१४/-
			१-५	१६/-	१६/-

डा. राजेन्द्र प्रसाद मिश्र
सचिव

			५ ग्राम भन्दा ठूलो	१६/-	१८/-
३	बेसिक १ बीउआलु (प्रति केजी)				
	ग्रेड A		२५-५०	८०/-	९०/-
	ग्रेड B		१५- २५	७५/-	८५/-
	ग्रेड C		५०-१००	७०/-	८०/-
४	बेसिक २ बीउआलु (प्रति केजी)				
	ग्रेड A		२५-५०	७५/-	८०/-
	ग्रेड B		१५-२५	७३/-	७५/-
	ग्रेड C		५०-१००	७०/-	७०/-
५	बेसिक ३ बीउ आलु (प्रति केजी)				
	ग्रेड A		२५-५०	७०/-	७०/-
	ग्रेड B		१५-२५	६८/-	६८/-
	ग्रेड C		५०-१००	६५/-	६५/-
६	टि.पि.एस. उमारशक्ती ८०% भौतिक शुद्धता — ९८ %		प्रति के.जी.	३५०००/-	३५०००/-

च) अलैंची बिरुवाको गुणस्तर मापदण्ड र सेवा शुल्क दरः

क्र.सं.	बालीको नाम	उमेर	उचाई (फिट)	सेवा शुल्क दर (रु.) प्रति बेर्ना	
				साविक	नयाँ दर/रेट
१	अलैंचीबिरुवा/बेर्ना (दोस्रो नर्सरी पछि)	३३-३५ महिना	१.५-२	५/-	६/-
२	अलैंची बिरुवा सकर्स	१ वर्ष	१.५-२	४.५५/-	५/-
३	अलैंची बिरुवा टिस्यू कल्चर (दोस्रो नर्सरी पछि)	न्युनतम २ वर्ष	कम्तिमा १.५	५/-	६/-

डा. राजेन्द्र प्रसाद मिश्र
सचिव

भाग-७

७.१ राष्ट्रिय कृषि आधुनिकीकरण कार्यक्रम (NAMP) अन्तर्गत आलु, तरकारी तथा मसलाबालीका व्यावसायिक कृषि उत्पादन तथा प्रशोधन केन्द्र (जोन) तथा बृहत् व्यावसायिक कृषि उत्पादन तथा औद्योगिक केन्द्र (सुपरजोन) को २०८२/८३ सम्मको विवरण

मूल्य शृङ्खला अन्तर्गत समावेश भएका बाली/वस्तु	व्यावसायिक कृषि उत्पादन तथा प्रशोधन केन्द्र (जोन) (२०८२/८३ सम्म)	बृहत् व्यावसायिक कृषि उत्पादन तथा औद्योगिक केन्द्र (सुपरजोन) २०८२/८३ सम्म)	जम्मा जोन/सुपरजोन (२०८२/८३ सम्म)
आलु	पाँचथर, ओखलढुंगा, रामेछाप, रसुवा, नुवाकोट, भक्तपुर, काठमाडौँ, बागलुङ, दैलेख, बझाङ, अछाम, दोलखा, गोरखा, मनाङ, मुस्ताङ, म्याग्दी, रोल्पा, रुकुम पूर्व, गुल्मी, रूपन्देही, जुम्ला	काभ्रेपलाञ्चोक, डडेल्धुरा	२१ जोन र २ सुपरजोन
तरकारी	झापा, तेर्हथुम, धनकुटा, मोरङ, सुनसरी, खोटाङ, धनुषा, महोत्तरी, सर्लाही, रौतहट, बारा, पर्सा, मकवानपुर, चितवन, काठमाडौँ, भक्तपुर, ललितपुर, चितवन, नुवाकोट, धादिङ, तनहुँ, लमजुङ, पाल्पा, पर्वत, कपिलवस्तु, अर्घाखाँची, प्युठान, बाँके, सल्यान, रुकुम पश्चिम, सुर्खेत, दैलेख, डोटी, र बैतडी	कास्की, पू. नवलपरासी	३४ जोन र २ सुपरजोन
अलैँची	ताप्लेजुङ, पाँचथर, तेह्रथुम, लमजुङ, कास्की, बागलुङ,	संखुवासभा, भोजपुर	सुपरजोन २ जोन ६
अदुवा/बेसार	सुनसरी, उदयपुर, सोलुखुम्बु, सिन्धुली, पाल्पा, स्याङ्जा, प्यूठान, सल्यान, सुर्खेत, र डोटी		१० जोन

७.२ विगतका जिल्लागत तरकारी, आलु तथा मसलाबालीका पकेटका रूपमा परिचित क्षेत्रहरू

क्र. सं.	जिल्ला	बाली	क्षेत्रफल (हेक्टर)	उत्पादन (मे. टन)	मुख्य पकेट क्षेत्रहरू
१	ताप्लेजुङ	तरकारी	११०८	१३७५६	फु.न.पा., हाङदेवा, नाङखोल्याङ, ढुङेसाँघु, चाँगे, खाम्लुङ, थुम्बेदिन, फूलबारी, सिनाम, थेचम्बु
		आलु	४२७२	७७३४४	हाङदेवा, थुम्बेदिन, ईखाबु
		मसला	४६००.६१	८४९१.४७	फु.न.पा., ढुङेसाँघु, सावा, फुरुम्बु, फापाखोला, नाल्बु, थुकिम्बा, तिरिङे, लेलेप, तेल्लोक, निधरादिन, तापेथोक, लिवाङ,सिकैचा, ईखाबु, सुरुङखिम, खेजेनिम

क्र. सं.	जिल्ला	बाली	क्षेत्रफल (हेक्टर)	उत्पादन (मे. टन)	मुख्य पकेट क्षेत्रहरू
२	संखुवासभा	तरकारी	१८१९	१९४०५	चैनपुर, मामलिङ, तामाफोक, वाना, खांदवारी, सितलपाटी
		आलु	२७१०	४०३७९	हटिया, चेपुवा, चैनपुर, मत्स्यपोखरी, जलजला
		मसला	२५८१.७०	३२९९.५२	मादीमुलखर्क, तामाफोक, मावदिन, नुनढाकी, चैनपुर, जलजला, स्यावुन, सभापोखरी, बाह्रविसे, मत्स्यपोखरी, दिदिङ, पाथीभरा, नुम, खार्सानी
३	सोलुखुम्बु	तरकारी	६४९	८४९५	सल्लेरी, गामी, सल्यान, नेचा, वेतघारी, बतासे, काँकु, देउसा
		आलु	१००८६	१६०७२६	केरुंग, गारा, टाक्सिन्दु
		मसला	३२५.०२	२००२.०३	धौलाखर्क, गोली, भकान्जे, सोतांग, नेले, गुदेल, काँगेल, नेचा, बतासे
४	पाँचथर	तरकारी	२४४३	३१३३४	पौवासारताप, थर्पु, फिदिम, चिलिङदिन, अमरपुर
		आलु	२५२६	४३३९४	पौवासारताप, रानीटार, रवि, लुङरूपा, सराँङडाँडा, प्राम्बुङ,सिदिन
		अलैंची	३३५० (३३२३)	१३९६	एकतीन, सिदिन, रानीटार, रवि, ओयाम, लिम्बा, लुङरूपा
५	ईलाम	तरकारी	३७०२	५७३७५	सुम्बेक, माईपोखरी, साँखेजुङ, कोल्वुङ, साईरुम्वा, गोदक, चुलाचुली
		आलु	७२१६	१३५५०८	माईपोखरी, चमैता, माइमझुवा, जमुना, नयाँबजार, पशुपतिनगर, सूर्योदय, पुवामझुवा, यावुदेउमाई, ईलाम, समालजुङ, श्रीअन्तु, प्याङ, कोल्वुङ
		अदुवा	२६११	३५७१८	सूर्योदय, देउमाई, देउराली, साँखेजुङ, ईलाम
		अलैंची	१६९१ (१६५६)	११५९	फिक्कल, कन्याम, इरौटार, हर्कटे, मङलबारे, धुसेनी,एकतप्पा, माईपोखरी, सुम्बेक, सुलुवुङ, शान्तीडाँडा, साँखेजुङ, ईलाम, बरवोटे, नाम्सालिङ, गोदक, दानावारी, लक्ष्मीपुर
६	तेह्रथुम	तरकारी	१६७९	२९२३९	आङ्दिम, फुलेक, बसन्तपुर, म्याङलुङ, श्रीजुङ
		आलु	३०३९	४८८९३	बसन्तपुर, म्याङलुङ, आङ्दिम,
		मसला	९५२	४४९७.८३	सोल्मा, खाम्लालुङ, बसन्तपुर, म्याङलुङ, मोराहाङ, ओकाहाङ, जलजले

क्र. सं.	जिल्ला	बाली	क्षेत्रफल (हेक्टर)	उत्पादन (मे. टन)	मुख्य पकेट क्षेत्रहरू
७	धनकुटा	तरकारी	६०२१	१३८०६९	मूर्तिढुंगा, परेवादिन, बुढीमोरङ, भिरगाउँ, सिधुवा, भेडेटार, मारेकटहरे, ताँखुवा, हिले, हात्तीखर्क, धनकुटा न.पा., पाख्रीवास, चुनवाङ, गुठीटार, बेलहारा, आँखीसल्ला, खोकु, छिन्ताङ, महाभारत
		आलु	२११८	४११३९	चौबिसे, सिधुवा, परेवादिन
		मसला	५३२.८०	६०१६.७१	पाख्रीवास, जितपुर, तांखुवा, चुङबाङ, सिधुवा
८	भोजपुर	आलु	३२७३	५१९०७	दिङ्ला, दोभाने, बालंखा, तिवारीभन्ज्याङ
		मसला	८९९	३०८१.१६	भोजपुरन.पा दोभाने, हतुवागढी, बालंखा, सिद्धेश्वर, दिलां
		तरकारी	२०६७	२७६७४	भोजपुरन.पा., तिवारीभन्ज्याङ, दिङ्ला, प्याउली
९	खोटाङ	तरकारी	१२५३	१४०५८	दिक्तेलर हलेसी रोड कोरिडोर
		आलु	२५७१	२४६५२	नुनथला, कुभिन्डे, वाप्लुखा, ऐसेलुखर्क, खिदिमा, च्यानडाँडा
		मसला	१३८०	२९६२.९५	नेर्पा, निर्मलीखर्क, अखौंले, ऐसेलुखर्क, खिदिमा, च्यानडाँडा
१०	ओखलढुंगा	तरकारी	१७९२	२१३५४	बिगुटार, सल्लेरी, मोली, कुन्तादेवी, माने भञ्याङ
		आलु	२९४४	४७४७२	जन्तरखानी, बिगुटार, पात्ले, कुन्तादेवी
		मसला	१६१.५०	१५११.४४	पोकलीरावादोलु, भुसिँगा, खिजि, खिजिकाती, चण्डेश्वरी
११	उदयपुर	तरकारी	१५०४	१९८६८	त्रियुगा, कटारी, बेलका न.पा.
		आलु	१०१८	१७१५३	त्रियुगा, रौतामाई
		मसला	१२३६.५	१५११.४४	चौदण्डी न.पा., कटारी न.पा.
१२	झापा	तरकारी	१०७४४	१९८१५२	चारआली, पृथ्वी नगर, चकचकी, गौरादह
		आलु	१५७९५	२५९०३८	तोपगाछि, चारआली
		मसला	६५१	६९३३.८६	

क्र. सं.	जिल्ला	बाली	क्षेत्रफल (हेक्टर)	उत्पादन (मे. टन)	मुख्य पकेट क्षेत्रहरू
१३	मोरङ	तरकारी	१०१८३	१४३७५७	
		आलु	६०७०	९१६५७	
		मसला	१९२७	१५४६७.८५	
१४	सुनसरी	तरकारी	८१००	१०८५९६	वविया, ईनरुवा, भोक्राहा, डुम्राहा, नरसिंह, देवानगञ्ज, कसानगञ्ज, हरिनगर, भुताहा, जल्पापुर, श्रीपुर, जव्दी, हिरपुर, पश्चिम कुसाहा, पाँचकन्या
		आलु	२९६९	५१२६४	महेन्नुगर, प्रकाशपुर, मधुवन, भोक्राहा, कसानगञ्ज देवानगञ्ज, बसन्तपुर, धुस्की
		मसला	११८१.५	८९७९.४७	पाँचकन्या, बिष्णुपादुका, नरसिंह, डुम्राहा, भोक्राहा, जल्पापुर, वविया
१५	ससरी	तरकारी	१६०५२	२३८३१२	बोरिया, मलेठ, पत्थरगाडा, खोक्सर, तेह्रहउता, कचम्रो, हर्दिया, हरिपुर
		आलु	६७३२	८३२०७	कचम्रो, कोपाबखारी,
१६	सिराहा	तरकारी	५८५६	१०१७८०	गोलबजार, नवराजपुर
		आलु	३११५	२७९३६	
१७	दोलखा	तरकारी	१७७८	२३०२५	भिमेश्वरन.पा., लांकुरीडाँडाँ, बोच, शैलुंगेश्वर, काब्रे, सुन्दावती, मालु
		आलु	३०७४	५६०८५	लुङ, मागा, बोंच,लाकुरीडाँडाँ, कालिन्चोक, काटाकुटी, शैलेश्वर, जीरी, मालु, सुरी, बिगु, गैरीमुदि
		मसला	४३२	१३५१	सुनखानी, सुरी, मार्बु, बुलुङ, ओराङ, चंखु, खारे, सुप्पा, क्षमावती, कांब्रे, मिर्गे, गेरिमुदी, बोंच, भिमेश्वरन.पा., चिलंखा
१८	सिन्धुपाल्चोक	तरकारी	४५७१	५३१५३	जेठल, पिस्कर, ठूलो सिरुवारी, सांगाचोक, कदमवास, चौतारा, नवलपुर, स्याउले, भोटेचौर, ज्यामिरे
		आलु	४२२०	८०६०२	फटकशिला, वासवारी, मेलम्ची (इनुवतीक्षेत्र), जलविरे, वतासे, फुल्पिङकोट, कुविण्डे, फुल्पिङडाँडाँ, (वलेफी क्षेत्र) जेठल, तौथली (मुडे क्षेत्र)
		मसला	१२६१	११३३३	अत्तरपुर, चौकटी, भोटेचौर, हैबुङ, थकनी, हेलम्बु, इचोक, पाल्चोक, थामपालकोट

क्र. सं.	जिल्ला	बाली	क्षेत्रफल (हेक्टर)	उत्पादन (मे. टन)	मुख्य पकेट क्षेत्रहरू
१९	रसुवा	तरकारी	७६१	७९३७	लहरे, धेदुङ, स्यार्फु, भोर्ले
		आलु	२७४५	४८८०६	लहरे, राम्चे, धुन्चे, स्यार्फु, गलेङ
		मसला	४०७	२९७८	भोर्ले, लहरे
२०	रामेछाप	तरकारी	११५३	१४०७२	फुलासी, तिल्यांग, चिसापानी, रामेछाप न.पा.
		आलु	३२८७	५०२९६	गुप्तेश्वर, फुलासी
		मसला	४६६	३१८७	दाम्ती, गुम्देल, भुजी, प्रिती, दोरम्वा, डढुवा, खुलासि, रस्नालु, दिलिपोखरी
२१	सिन्धुली	तरकारी	२०५८	३०३१२	जलकन्या, भिमेश्वर, तिनकन्या, वितिजोर, वाशेश्वर, भुवनेश्वर, कमलामाई न.पा., झाँगाजोली, रातामाटा, पुरानोझागाझोली, हत्पते
		आलु	२६५१	४७७३९	भिमेश्वर, भुवनेश्वर, झाँगाजोली रातामाटा, पुरानो झागाजोली रातामाटा, दुधौली
		मसला	१०३७	११०७३	अरुणठाकुर, कुकुरठाकुर, भुकाली, लाम्पान्टार, महादेवस्थान, कपिलाकोट, कल्पवृक्ष, क्यानेश्वर
२२	काभ्रेपलाञ्चोक	तरकारी	१२९०९	२२१७११	धुलिखेलन.पा., पाँचखाल, बालुवा, हाक्से, बनेपा, मङलटार
		आलु	१०१२८	२०९२४४	महादेवस्थान, पनौती, शंखु, कुशादेवी
		मसला	१३५३	८९६८	कोशीबारी, पाँचखाल उगरचण्डी महादेवस्थान लकुशादेवी, डाँडापारीका गा.वि.स. हरू
२३	भक्तपुर	तरकारी	९४२	३०७६२	ठिमी, बागेश्वरी , झाखै ले , ताथली,सिपाडाले , दधिकाटे , ठिमी,
		आलु	९६०	१८७४९	बागेश्वरी, ताथली, नगरकोट
२४	ललितपुर	तरकारी	३१८२	६९५३७	गोदावरीन.पा., वडिखेल, बिशंखुनारायण, गोदामचौर, लेले ,चापागाउँ, झरुवारासी, लुभु, सिद्धिपुर, टिकाथली, छम्पी, गोटीखेल, चन्दनपुर, कालेश्वर, मानिखेल, बुखेल
		आलु	९८२	१९५८१	गोटीखेल, चन्दनपुर, कालेश्वर, माल्टा, भट्टेडाँडा
		मसला	१६८	१६८२	प्यूटार, माल्टा, आश्राङ, गिम्दी, चन्दनपुर, ठूलादुर्लुङ

क्र. सं.	जिल्ला	बाली	क्षेत्रफल (हेक्टर)	उत्पादन (मे. टन)	मुख्य पकेट क्षेत्रहरू
२५	काठमाडौँ	तरकारी	३२०५	९३११७	ईन्द्रीणी, पालावारी, गोकर्ण, जितपुरफेदी, धर्मस्थली, नाम्लेभारे
		आलु	९१८	१८३०५	ईन्द्रेणी, पालावारी
		मसला	५४	५३६	दक्षिणकाली, नाम्लेभारे
२६	नुवाकोट	तरकारी	३७१८	५४३८५	रातामाटे, बेलटार, जिलङ
		आलु	४५५६	८७०६५	खानीगाउ, चौघडा, थानसिं
		मसला	६६०	५९५२	किम्ताङ, बालकुमारी, हल्देकाँडा
२७	धादिङ	तरकारी	७१०५	११५५७८	थाक्रे, जीवनपुर, केवलपुर, धुषा, गोगनपानी, कुम्पुर, जोगीमारा, पीडा, नीलकण्ठ, गजुरी, बेनीघाट, कल्लेरी, नौबिसे, सलाङ, नलाङ
		आलु	२३२५	३१२२०	
		मसला	५६९	४८७३	जीवनपरु, केवलपुर, नौबिसे, सनौलो बजार, मैदी
२८	मकवानपुर	तरकारी	४६८६	७५७००	थाहानपा, नामटार, चित्लाङ, टिष्टुङ, हाडीखोला, आग्रा, मनहरी, आमभन्ज्याङ, फाखेल, हटिया
		आलु	२१५५	४४२५९	थाहा न.पा., नामटार, चित्लाङ, आमभन्ज्याङ
		मसला	७००	८६५२	नामटार, ठिंगन, हटिया, शिखरपुर, टिष्टुङ
२९	धनुषा	तरकारी	७७२०	१०२०१६	ढल्केवार, फूलगडा, ज.उ.म.
		आलु	५३९३	७०११४	चदुकुहा, धनुवाधमी
३०	महोत्तरी	तरकारी	१५६६१	२०४०३०	
		आलु	४०३०	६६४१४	
३१	सर्लाही	तरकारी	२३१२८	३२०४१४	नेत्रगञ्ज, लालबन्दी, हरिवन, मूर्तिया, कौडेन
		आलु	२८९७	४६८७४	शंकरपुर, बेल्वाजन्दी, हजरिया, राजघाट, बरहथवा
		मसला	७८२.२७	८२७४.०९	बरहथवा, हजरिया, मानपुर

क्र. सं.	जिल्ला	बाली	क्षेत्रफल (हेक्टर)	उत्पादन (मे. टन)	मुख्य पकेट क्षेत्रहरू
३२	रौतहट	तरकारी	१०७८२	१४५३५६	कटहरिया, गरुडा, गुजरा न.पा.
		आलु	२२८८	४४४१०	व्यावसायिक ताजा तरकारी उत्पादन आयोजना
		मसला	५५४.५४	५४४२.७४	
३३	बारा	तरकारी	११८६६	१८८०३८	अमृतगञ्ज, कलैया, भलुही भरवलिया, बतरा, छतवा, धर्मनगर, मटिअर्वा, बरैनिया, उचिडिह
		आलु	७६६३	१२६७१९	देवापुर, गोलागञ्ज, हरिहरपुर, बगही, उचिडिह
		मसला	५२४.८५	४२६४.९	
३४	पर्सा	तरकारी	६१८७	८५८७८	बहुअरी, पिडरी प्रसौनी, बिर्ता मुडली, सेढवा, गोबिन्दपुर, शिवर्वा, फुलबारिया, सूर्याहा, श्रीसिया, भौराटार गम्हरिया, बिश्रामपुर कटगेनवा
		आलु	३४४१	६१४६३	
		मसला	५३६.२२	३८९७.९०	
३५	चितवन	तरकारी	७६३२	१०६९४७	गितानगर, गुन्जनगर, शुक्रनगर, मङलपुर, चैनपुर, फूलवारी, भण्डारा, वीरेन्द्रनगर, जगतपुर, रत्ननगर, पिप्ले, माडी, दारेचोक, काउले, शक्तिखोर, सिद्धी
		आलु	१६७०	३०६८६	गुन्जनगर, चैनपुर, खैरहनी, कठार, रत्ननगर, माडी
		मसला	५४४	४०८३	तल्लोकाउली
३६	मनाङ	तरकारी	११६	८९५	धारापानी, चामे, मनाङ, पिसाङ,
		आलु	६५५	९४६५	धारापानी, नाचे, चामे, पिसाङ, मनाङ, हुम्डे
३७	मुस्ताङ	तरकारी	५५	३८८	कुन्जो, लेते, कोवाङ, मार्फा, स्याङ, कागवेनी, जोमसोम
		आलु	४६०	८४५५	कुन्जो, लेते, कोवाङ, मार्फा, स्याङ, कागवेनी, जोमसोम
३८	गोरखा	तरकारी	११७८३	११३५९३	तारानगर, आरुघाट, पालुङटार, जौवारी, मनकामना, भच्चेक, घ्याल्चोक
		आलु	२५२२	५०४४०	जिल्ला भरी
		मसला		२५०	बुंकोट, मनकामना, पालुङटार, जौवारी, भच्चेक, गो.न.पा., माछीखोला

क्र. सं.	जिल्ला	बाली	क्षेत्रफल (हेक्टर)	उत्पादन (मे. टन)	मुख्य पकेट क्षेत्रहरू
३९	लमजुङ	तरकारी	२१६८	२१९८४	सुन्दरबजार, तार्कुघाट, चक्रतिर्थ, बाझोखेत, खुदी, सिम्पानी, भोटेओडार, सोतीपसल
		आलु	१९७५	३७५२५	भुलभुले, ताघ्रिङ, बागलुङपानी, ईलमपोखरी, दुधपोखरी, भोर्लेटार, चक्रतिर्थ
		मसला	९०४	४५३५	भुलभुले, मालिङ, ईलमपोखरी, दुधपोखरी, गिलुङ, भोजे, पसँगाउँ, घनपोखरा, खुदी
४०	तनहुँ	तरकारी	४२२३	४४७६८	बरादी, याम्पा, मारकीचोक, बारीफाँट
		आलु	१८७२	३२३११	बरादी, याम्पा, सत्रसय, चुँदी, बुडुवा
		मसला	१०४१	९२४४	राम्जाकोट, साभौं, माझकोट
४१	कास्की	तरकारी	३६८५	४४६९७	पोखरा, लखेनाथ, घाचाके, कालिका, लाहाचाके, परन्चारै, ढिकरु पाखेरी, सर्दिखोला माझठाना, लुम्ले, भदारे, दान्गसिंग, कास्कीकाटे, धिताल, चापाकाटे, दउेराली
		आलु	१७८५	३३९१५	हेम्जा, भलाम, लेखनाथ, दांगसिङ, पुरन्चौर, आर्वा, अर्मला, घान्द्रुक, पोखरा
		मसला	१००६	९४५९	निर्मल पोखरी, कास्कीकोट, चापाकोट, आर्वा्वजय, देउराली, हंसपुर थुम्की, रूपाकोट, मिजुरेडाडा, पुरन्चौर, सर्दिखोला, थुमाकोडाडा, माझठाना
४२	पर्वत	तरकारी	८९८	११३८०	मिलनचोक, फरसे, चुवा, पातिचौर, कटुवाचौपारि, पाङराङ, हुवास, लुङखु
		आलु	१३५०	१९५७५	बनौ, भोक्सिङ, सालिजा, क्याङ,
		मसला	१६४	१२३९	लेखफाँट, कुरगा, लिमिठाना, ठानामौला, भौकिसङ, लुङ्खु
४३	स्याङ्जा	तरकारी	२६२१	२९०२४	पु.ब.न.पा., वालिङ, चापाकोट, गल्याङ, सेतीदोभान, बरघा, पडदिखोला, आरुखर्क, श्रीकृष्णगण्डकी, दहथुम, जगतभन्ज्याङ
		आलु	२०१२	४०२४०	गल्याङ नगरपालिका
		मसला	८३६	७९८०	गल्याङ नगरपालिका
४४	पाल्पा	तरकारी	३२८१	३८०८६	दोभान, तल्घा, मदनपोखरा, बन्दीपुर, भैरवस्थान, बौघा पोखराथोक, बौघागुम्हा, खस्यौली, देवीनगर, पोखराथोक, चिदीपानी, नायर्नमतलेश, मुझुम
		आलु	१३७५	२०८१८	अर्गली, कसेनी, रा.न.पा., सोमादी, हुंगीरा न.पा., हुगी
		मसला	१९२१	२३१००	पालुङ, मैनादी, खानीगाउँ, भैरवस्थान, फेक

क्र. सं.	जिल्ला	बाली	क्षेत्रफल (हेक्टर)	उत्पादन (मे. टन)	मुख्य पकेट क्षेत्रहरू
४५	म्याग्दी	तरकारी	१२३६	१४८३३	रत्नेचौर, ज्यामरुक कोट, सिँगा, बाबियाचौर, ओखरवोट, मौवाफाट, दाना, फगाम, अर्मन, शिख
		आलु	१७५०	३२३७५	पाखापानी, ज्यामरुक कोट, सिँगा, भकिम्ली, पात्लेखेत
		मसला	१९६	१३१०	सिँगा, रत्नेचौर, अर्मन, कुहूँ. पिप्ले, घतान, वरङ्जा
४६	बागलुङ	तरकारी	२९६१	३६३५६	बा.न.पा., हरिचौर, बुर्तिवाङ, कुश्मीसेरा, हटिया, अमरभूमि, तङ्राम, भिमपोखरा, मल्म, नारायणस्थान, बिहुँ, बुङादोभान, मालिका
		आलु	३७८०	६१६९०	ढोरपाटन, ग्बालीचौर, बलेवा, बा.न.पा., ताराखोला
		मसला	३६७	२८८४	भिमपोखरा, हरिचौर अमरभूमि, तङ्राम
४७	गुल्मी	तरकारी	१८६०	२१२५९	रे.न.पा., अस्लेवा, पुर्कोटदह, गौंडाकोट, शान्तिपुर, रुरु, ठूलोलुम्पेक, अमरपुर, वस्तु, वामी, अर्वेनी, हस्तिचौर, लिमघा, हर्राचौर, आँपचौर, खडगकोट, ग्वादी, घमिर, जैसिथोक, थानापति, दरवार देवीस्थान, पल्लीकोट, मुसिकोट, रिमुवा, रूपाकोट, हर्मिचौर, हर्दिनेटा, हसरा, जुनिया, बम्घा, अमरवार्थोक, वलिथुम
		आलु	९०६	१४१०८	अग्लुङ, अर्खवाङ, ह्राङदी, पुर्कोटदह, ठुलो लुम्पेक, भार्से,
		मसला	५६५	५६६९	हुंगा, गौंडाकोट, खडगकोट, ग्वादी, घमिर, थानापति, पल्लीकोट, बम्घा, बलेटक्सार
४८	अर्घाखाँची	तरकारी	१६२७	१८९५९	अर्घाभगवती, छत्रमहाराज, पाणिनी, नर्सिङथान
		आलु	१०१५	१५७५९	अर्घाभगवती, पाणिनी गाउँपालिका, नर्सिङ स्थान
		मसला	६८१	७१८१	अर्घाभगवती, पाणीनी, नर्सिङ स्थान
४९	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पूर्व)	तरकारी	१७५३	२२६९२	
		आलु	२३१५	४८६१५	
		मसला	१११५	१२०३७	
५०	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पश्चिम)	तरकारी	२६७३	३६२४०	
		आलु	१७४५	२९१४६	
		मसला	३९५	३०१४	

क्र. सं.	जिल्ला	बाली	क्षेत्रफल (हेक्टर)	उत्पादन (मे. टन)	मुख्य पकेट क्षेत्रहरू
५१	रूपन्देही	तरकारी	९४९३	१२४०२८	धकधई, परोंहा, गजेडी, सि.न.पा., खुदावगर, धमौली, सूर्यपूरा, हर्नैया, कम्हरिया, रायपुर, जोगडा, मझगावाँ, पअमुवा, सिक्टहन, देवदह
		आलु	२७४३	४३३३९	गजेडी, अमुवा, छोटकी, रामनगर, मक्रहर, टिकूलीगढ, सेमलार, रायपुर, विचौवापुर
५२	कपिलवस्तु	तरकारी	५६०४	७१३६३	धनकौली, पचेरा, बलरामपुर
		आलु	२८४०	४५३०३	बाणगङा
५३	डोल्पा	तरकारी	५१४	४६४३	
		आलु	८१६	१२९०९	
५४	मुगु	तरकारी	३४७	१८७८	कार्कीवाडा, श्रीनगर, निगाले, हेर्निकाध
		आलु	७०६	१२५०३	खमाले, पिना रोवा, लिउडी, मन्दु
		मसला	६६	३६२	रुगाको, तिर्प
५५	हुम्ला	तरकारी	३७५	२८०४	सिमीकोट, डाँडापाया, छिप्रा, खार्पुनाथ
		आलु	८५८	१५५३८	मुचु, खनालगाउँ, डाँडाफाय, वरगाउँ
५६	जुम्ला	तरकारी	५९३	३७४०	चन्दननाथ
		आलु	२२४३	३२७०३	डिल्लीचौर
		मसला	१८३	१००८	चन्दननाथ, तातोपानी
५७	कालिकोट	तरकारी	३८८	४२४१	मान्म, बदालकोट, भर्ता, दाहा, सुकाटिया
		आलु	१२४६	२०६८४	भर्ता, दाहा
		मसाला	३८२	२४९८	

क्र. सं.	जिल्ला	बाली	क्षेत्रफल (हेक्टर)	उत्पादन (मे. टन)	मुख्य पकेट क्षेत्रहरू
५८	रुकुम	तरकारी	११९८	१६११६	मुसिकोट, वाँफिकोट, स्यालापाखा, छिवाङ, विजेश्वरी, पूर्तिमकाँडा, खोलागाउँ, कोटजहारी, सिम्ली, गरायला, पेउघा, मुरु, रुघा, भलाक्चा, साँख, छिवाङ
		आलु	६५५	१९५४	मुसिकोट, रुघा, जाङ, तकसेरा, रन्मामैकोट, सिस्ने, छिवाङ, मुसिकोट, विजेश्वरी, जाङ, सिस्ने
		मसला	१९९	१६६९	रुघा, खारा, मुरु, पेउघा
५९	रुकुम पूर्व	तरकारी	६५६	७३५१	
		आलु	११८८	२०८१८	
		मसला	३७३	२९००	
६०	रोल्पा	तरकारी	६०१६	७९४८०	लिवाङ, झेनाम, डुविडाँडाँ, मिझिङ, बुढागाउँ, जिनावाङ, धवाङ, गैरिगाउँ, ईरिवाङ, नुवागाउँ, कोटगाउँ, जंकोट
		आलु	३६७८	६४६०६	सबैगा.वि.स.
		मसला	१५७१	१३३३०	लिवाङ, गैरिगाउँ, जौलीपोखरी, करेटी, कोटगाउँ, बुढागाउँ, डुब्रिङ
६१	प्युठान	तरकारी	१७४६	२१५६४	बिजुबार, धर्मावती, माझकोट, मरनठाना, खलङा, दखाकविडी, विजयनगर जुमरीकाडा, मर्काबाङ, तेवाङ
		आलु	१५८५	२५०३३	विजवार, बादिकोट, पकला, ओखरकोट, तुषारा, अर्खा, रजवारा, स्याउलीवाङ, खवाङ
		मसला	१०५०	११८९५	ढुगेगढी, हंसपुर, तिराम, मर्कावाङ, बरौला, दाङवाङ
६२	सल्यान	तरकारी	३३९६	३६३४९	कपुरकोट, थारमारे
		आलु	१६८१	३२५११	वाफुखोला, शिवरथ
		मसला	१८५०	२४२००	माल्नेटा, जिमाली
६३	जाजरकोट	तरकारी	४७५	५०००	खलङा, लह, दशेरा, डाँडा गाउँ, दल्ली, पुन्मा, जगतीपुर
		आलु	१२७५	२४३७८	ढिमे, खलङा, पुन्मा, जगतीपुर, सीमा, डाँढडा गाउँ, झाप्रा, रोकायगाउँ, दशेरा
		मसला	३२३	१८१५	सीमा, रम्दा, भगवती, खगेनकोट, लह, डाँडागाउँ, खलङा, रामीडाँडा, झाप्रा, पजारु, भुर, दशेरा

क्र. सं.	जिल्ला	बाली	क्षेत्रफल (हेक्टर)	उत्पादन (मे. टन)	मुख्य पकेट क्षेत्रहरू
६४	दैलेख	तरकारी	२८४०	३३६६०	नारायणन.पा., चौराठा, गोगनपानी, बिक्रमचौर, गुराँसे, दुल्लु, कालभैरब, राकमकर्णाली, जम्बुकांध, डुडगेश्वर
		आलु	१९२६	३३५३२	लहरा, सल्लेरी, छान्ना, चामुण्डा,
		मसला	७३५	६३६९	दुल्लु, पगनाथ, कट्टी, मेहलतोली, मालिका
६५	सुर्खेत	तरकारी	२५३१	३७१९७	सहारे, साटाखानी, भेरीगङा न.पा., वीरेन्द्रनगर, दशर थपुर, बिद्यापुर, कुनाथरी
		आलु	१३५४	२४०८८	वीरेन्द्रनगर, बिद्यापुर डाडाँखानी
		मसला	९६८	१२३१२	भेरीगङा न.पा., मैनतडा, अवलचिंग, सहारे, पाम्का, मटेला, काफलकोट
६६	दाङ	तरकारी	७८८७	९०१२०	घोराही, सिसहनिया, रामपुर
		आलु	२७६७	४२०७९	तुलसीपुर, लमही
		मसला	१३४५	१३२७३	लोहारपानी
६७	बाँके	तरकारी	६३५२	७७५५९	सितापुर, परसपुर, जइसपुर, नेपालगञ्ज, पुरैनी, कम्दी, फत्तेपुर, राधापुर, साईगाउँ, नौवस्ता, शम्शेरगञ्ज, पुरैना, भवानियापुर
		आलु	३२५०	४८७२५	हिरमनिया, नौवस्ता, महादेवपुरी, कोहलपुर, भवानियापुर
		मसला	३६५	२७१५	फत्तेपुर, बैजापुर, बिनौना
६८	बर्दिया	तरकारी	६६६५	८२३९५	बाँसँगढी, गुलरिया, कालिका
		आलु	४१३३	६८९७४	मैनापोखर, कालिका, राजापुर
		मसला	८६२	७०४०	
६९	बाजुरा	तरकारी	६७४	५८५९	ब.न.पा., पाण्डुसेन, आटीचौर,
		आलु	१९३५	२१०७२	ब.न.पा., जयबागेश्वरी, कांडा, डोगडी, आटीचौर
		मसला	१६९	१४१८	ब.न.पा., आटीचौर
७०	बझाङ	तरकारी	७३९	९१९६	पाराकाट्ने, बायलकुच, सुनकुडा, सुवेडा, कचेली
		आलु	२०००	३८०००	मयाना, मेलविसौना, काडा

क्र. सं.	जिल्ला	बाली	क्षेत्रफल (हेक्टर)	उत्पादन (मे. टन)	मुख्य पकेट क्षेत्रहरू
७१	दार्चुला	तरकारी	१०७६	१३०७३	छापरी, अपि न.पा., दत्तु, शंकरपुर, गोकूलेश्वर, दैथला
		आलु	६७५	९१००	धौलाकोट, सुन्सेरा, काटै, खार, खण्डेश्वरी, धुसा, इयरकोट
		मसला	२९५	२३२५	भगवती, शंकरपुर
७२	अछाम	तरकारी	१०३४	१६२३०	तमुखार्द, कडूका, बिरपथ, जपु, कालिका, नवाठाना, मङ लसने, गाजा, जनालिकोट
		आलु	६७०	६४४७	तोषि, शान्तडा, सुतार, रामारोशन, मतालिकोट, वर्ददिवी, ऋषिदह, खप्तड, देवीस्थान
७३	डोटी	तरकारी	२३८४	२७८५१	खन्नेखोला, भूमिराजमाड, कठाली, घण्टेश्वर, खिरसैन, घोल्तडा, पानीतोला, कलेना
		आलु	३४८३	४२३१८	डौड, तोलेनी, घण्टेश्वर, बगलेक, दुर्गामाडौ
		मसला	१४९८	१९०४४	सिमचौर, घाँघल, लानाकेदारेश्वर, बछैंन, मन्नाकपडी, कानाचौर, केदार अखडा, निरौली
७४	बैतडी	तरकारी	११३४	१४१४५	दनपा, गुरुखोला, ग्वालेक, सिद्धेश्वर, सिद्धपुर, कुवाकोट
		आलु	८६०	१०४९२	देहिमाण्डौ, सिद्धेश्वर
		मसला	२६४	१५८५	श्रीकोट, गांजरी
७५	डडेल्धुरा	तरकारी	१४९२	१९२७०	अमरगढी, बगरको, गाखेत, असिग्राम, समैजी
		आलु	१५००	३५०००	अमरगढी, असिग्राम, समैजी
		मसला	१४८	१७२३	रूपाल, भागेश्वर, गाखेत, असिग्राम
७६	कैलाली	तरकारी	९१४५	११०४५८	धनगढी, टीकापुर, सहजपुर
		आलु	५३६६	९६५८८	श्रीपुर, उर्मा, सहजपुर
		मसला	१२९२	१२६६०	नियालपुर, गदरिया
७७	कञ्चनपुर	तरकारी	५३९६	८२६६७	भिमदत्त, सडु, दर्जी, झलारी, कृष्णपुर, रेबि, पनु वार्स, बेलौरी
		आलु	१८१२	२८०८६	सुडा, पिपलाडी, दैजी, श्रीपुर
		मसला	५०९	४६२८	चांदनी, दोधार, बेलौरी, पुनर्वास

आ.व. २०८१/८२ मा NAMP अन्तर्गत सञ्चालनमा रहेका पकेटहरूको समग्र विवरण

बाली	प्रदेशगत पकेटहरूको विवरण							
	कोशी	मधेश	बागमती	गण्डकी	लुम्बिनी	कर्णाली	सुदूरपश्चिम	कूल जम्मा
तरकारी	१३	२१	१७	१४	१७	९	३	९४
आलु	४	६	५	७	८	२	७	३९
अलैंची	२	०	१	१	१	१	०	६
अदुवा/बेसार	२	०	२	१	२	०	०	७

७.३ तरकारी बीउ उत्पादनका लागि सम्भाव्य जिल्लाहरू

क्र. सं.	प्रदेश	जिल्ला	बीउ उत्पादन हुने तरकारी बाली
१	कोशी प्रदेश	धनकुटा, तेह्रथुम, भोजपुर	मुला, सलगम, रायो, चम्सुर, पालुङ्गो, भेडेखुर्सानी, गोलभेंडा, घिउ सिमी, स्क्वास, करेला, भन्टा
		पाँचथर, ताप्लेजुङ	ब्रोकाउली, केराउ, घिउ सिमी, झाङ्गेसिमी, बोडी, मुला, सलगम, रायो, चम्सुर, पालुङ्गो, धनियाँ, खुर्सानी, भेडेखुर्सानी, भन्टा, स्क्वास
२	मधेश प्रदेश	बारा, पर्सा	खुर्सानी, केराउ, रामतोरिया, उष्ण प्रदेशीय मुला
		धनुषा	मेथी, भन्टा, धनियाँ, गोलभेंडा, करेला, तरभुजा, खुर्सानी, पालुङ्गो, उष्ण प्रदेशीय मुला र काउली
		सर्लाही	भन्टा, भेडेखुर्सानी, खुर्सानी, गोलभेंडा, बोडी, केराउ, घिरौला, लौका, काँक्रो, करेला, तरबुजा, कुभिन्डो, फर्सी, रामतोरिया, पालुङ्गो, उष्ण प्रदेशीय काउली
३	बागमती प्रदेश	काठमाडौं, ललितपुर, भक्तपुर	मुला, रायो, चम्सुर, घिउ सिमी, केराउ, झाङ्गेसिमी
		नुवाकोट	घिउ सिमी, झाङ्गेसिमी, बोडी, केराउ, चम्सुर, स्क्वास
		धादिङ	मुला, रायो, चम्सुर, पालुङ्गो, खुर्सानी, घिउ सिमी, झाङ्गेसिमी, बोडी
		काभ्रेपलाञ्चोक	खुर्सानी, भन्टा, रामतोरिया, गोलभेंडा
		दोलखा	मुला, केराउ
४	गण्डकी प्रदेश	मुस्ताङ	बन्दा, गाजर, स्वीस चार्ड, रायो, धनियाँ, मुला
		कास्की, पर्वत, म्यार्दी	काउली, मुला, सलगम, रायो, चम्सुर, भेडेखुर्सानी, गोलभेंडा, केराउ, प्याज, घिउ सिमी, झाङ्गेसिमी
५	लुम्बिनी प्रदेश	बाँके	घिरौला, लौका, काँक्रो, रामतोरिया, करेला, भन्टा, खुर्सानी, उष्ण प्रदेशीय मुला
		पाल्पा	ब्रोकाउली, बोडी, केराउ, घिउ सिमी, झाङ्गेसिमी, करेला, प्याज, मुला, चम्सुर, चम्सुर, पालुङ्गो
		रुकुम पूर्व, रोल्पा, सल्यान, दाङ	प्याज, मुला, सलगम, रायो, भेडेखुर्सानी, स्क्वास, केराउ

क्र. सं.	प्रदेश	जिल्ला	बीउ उत्पादन हुने तरकारी बाली
६	कर्णाली प्रदेश	रुकुम पश्चिम	प्याज, मुला, सलगम, काउली, रायो, भेडेखुर्सानी, स्क्वास, केराउ
		डोल्पा	काउली, गाजर
		हुम्ला	बन्दा, गाजर, मुला, रायो, सलगम, स्वीस चार्ड, धनियाँ,
		जुम्ला	काउली, गाजर, रायो, मुला, केराउ
		सुर्खेत	खुर्सानी, झाङ्गेसिमी, रामतोरिया, प्याज, चम्सुर, पालुङ्गो
७	सुदूरपश्चिम प्रदेश	डडेल्धुरा	ग्याँठ काउली, मुला, चाइनिज बन्दा, रायो, स्वीस चार्ड, घिउ सिमी, झाङ्गेसिमी, बोडी, केराउ, चम्सुर, पालुङ्गो

७.४ तरकारी बीउ उत्पादनका पकेट क्षेत्रहरू

क्र.सं.	बाली	जात	उत्पादन पकेट क्षेत्रहरू
१	मुला	मिनोअर्ली	रोल्पा, रुकुम, सल्यान, प्युठान, तेह्रथुम, धनकुटा, भोजपुर, संखुवासभा, सोलुखुम्बु, स्याङ्जा, गुल्मी, म्याग्दी, सुर्खेत, जाजरकोट, कालिकोट, अछाम, डोटी र डडेल्धुरा
		४० दिने	पर्वत, बागलुङ, सुर्खेत
२	प्याज	रेड क्रियोल	रुकुम, सल्यान, रोल्पा, प्युठान, कास्की
३	सिमी	चौमासे	रुकुम, सल्यान, काभ्रेपलाञ्चोक, सुर्खेत, दैलेख, तेह्रथुम, धनकुटा, भोजपुर, संखुवासभा, सोलुखुम्बु, गुल्मी, बागलुङ, अछाम, डोटी, डडेल्धुरा, बैतडी,
		त्रिशुली	नुवाकोट
४	केराउ	सिक्किमे	डडेल्धुरा, बैतडी, रुकुन, सल्यान, काभ्रेपलाञ्चोक, सुर्खेत, संखुवासभा, सोलुखुम्बु
		आर्केल	डडेल्धुरा, बैतडी, रुकुन, सल्यान, काभ्रेपलाञ्चोक, सुर्खेत
५	रायो साग	मार्फा चौडापात	म्याग्दी, मुस्ताङ, रुकुम, डडेल्धुरा, धनकुटा, स्याङ्जा, गुल्मी, प्युठान, सल्यान, रोल्पा
६	काँक्रा	भक्तपुर स्थानीय	पर्वत, बागलुङ, सुर्खेत, कास्की, म्याग्दी
७	बोडी	मालेपाटन	कास्की, सुर्खेत
८	गोलभेंडा	सृजना	काठमाडौं उपत्यका, स्याङ्जा, कास्की, म्याग्दी, बागलुङ
		लप्सिगेडे	सर्लाही
९	काउली	काठमाडौं स्थानीय	रुकुम, कास्की, जाजरकोट, डोल्पा, कालिकोट
		खुमल ज्यापु	काठमाडौं उपत्यका
१२	पालुङ्गो	स्थानीय	जुम्ला
१५	बन्दा	कोपन हेगन मार्केट	मुस्ताङ
१६	गाजर	Nantis, न्युकोरोडा	मुस्ताङ, डोल्पा, मुगु, कालिकोट, हुम्ला

७.५ उन्नत बीउ उत्पादनका लागि आवश्यक पर्ने तरकारीको मूल/स्रोत बीउ उत्पादन गर्ने सरकारी फार्म केन्द्रहरूको विवरण

फार्म केन्द्रहरू	तरकारी बाली	बीउ उत्पादन हुने तरकारीका जातहरू
तरकारी बाली विकास केन्द्र, खुमलटार	काउली	खुमल ज्यापु, काठमाडौं स्थानीय
	रायो	खुमल रातोपात
	मूला	मिनोअर्ली
	सलगम	काठमाडौं रातो
	घिउ सिमी	झाँगे, चौमासे, त्रिशुली
	बोडी	मालेपाटन, खुमल तने
	गोलभेंडा	सृजना, खुमल हाइब्रिड-२
	खुर्सानी	काठमाडौं स्थानीय, अकबरे
शीतोष्ण बागवानी केन्द्र, मार्फा	बन्दा	कोपनहेगन मार्केट
	रायो	मार्फा चौडापात
	मूला	टोकीनासी
	सलगम	पर्पल टप, व्हाईट ग्लोब
	गाजर	नान्टेस
	स्वीस्चाड	सुसाग
	धनियाँ	मुस्ताङ स्थानीय
सुन्तला जात फलफूल विकास केन्द्र, पाल्पा	मूला	प्युठाने रातो
	घिउ सिमी	चौमासे
तरकारी बीउ उत्पादन केन्द्र, रुकुम पश्चिम	काउली	काठमाडौं स्थानीय
	रायो	खुमल चौडापात
	मूला	मिनोअर्ली
	सलगम	काठमाडौं रातो
	केराउ	सिक्किम स्थानीय, आर्केल
	गोलभेंडा	सृजना, मनप्रेक्स
	प्याज	रेड क्रियोल
	काँक्रो	भक्तपुर स्थानीय
बागवानी विकास केन्द्र, सिन्धुली	मूला	मिनोअर्ली
	बोडी	मालेपाटन १
	भिण्डी	पार्वती
	लौका	P.S.P.L
	फर्सी	सर्लाही स्थानीय
बागवानी विकास केन्द्र, पाँचखाल, काभ्रेपलाञ्चोक	गोलभेंडा	सृजना
	घिउ सिमी	चौमासे
	बेसार	सुगन्धा
	लसुन	स्थानीय

फार्म केन्द्रहरू	तरकारी बाली	बीउ उत्पादन हुने तरकारीका जातहरू
कृषि अनुसन्धान निर्देशनालय, तरहरा	भिण्डी	पार्वती
	मूला	४० दिने
बागवानी विकास केन्द्र, त्रिशुली, नुवाकोट	घिउ सिमी	चौमासे, त्रिशुली
उष्ण प्रदेशीय बागवानी केन्द्र, नवलपुर, सर्लाही	मूला	चेतकी, ४० दिने
	पालुङ्गो	अल ग्रिन
	बोडी	सर्लाही तने, खुमल तने
	भिण्डी	जुली
	भन्टा	परवानीपुर
	करेला	कोयाम्बटोर लङ
	घिरौंला	पुसा चिल्लो
	फर्सी	सर्लाही स्थानीय
तरकारी जर्मप्लाज्म सम्वर्द्धन तथा बीउ उत्पादन केन्द्र, डडेल्धुरा	रायो	खुमल रातोपात
	मूला	मिनोअर्ली
	धनियाँ	पन्त १
	केराउ	सिक्किम स्थानीय
	स्क्वास	ग्रे जुकिनी
कृषि अनुसन्धान केन्द्र,पाखिबास	चम्सुर	स्थानीय
	रायो	ताम्खुवा
	काउली	खुमल ज्यापु
	मूला	मिनोअर्ली
	ब्रोकाउली	ग्रिन स्पाउट
	सिमी	त्रिशुली
	केराउ	सिक्किम स्थानीय

७.६ District-wise Potential Vegetable Crops, Vegetable Seeds, Potato, Spice and Tuber Crops

S. N.	Districts	Vegetables		Potato	Spices	Kandamul
		Fresh	Seeds			
1	Jhapa	Cauliflower, Cabbage, Tomato, Peas		Ware Potato	Ginger	
2	Morang	Cauliflower, Cabbage, Okra		Seed Potato	Garlic, Chilli	
3	Sunsari	Cauliflower, Cabbage, Brinjal		Seed /Ware Potato	Ginger, Chilli	
4	Saptari	Cauliflower, Okra, Brinjal		Ware Potato		Elephant Footyam
5	Siraha	Tomato, Cauliflower, Okra, Brinjal		Ware Potato		

S. N.	Districts	Vegetables		Potato	Spices	Kandamul
		Fresh	Seeds			
6	Ilam	Peas, Cabbage		Seed/Ware Potato	Chilli, Ginger, Cardamom	
7	Panchthar	Peas, Cabbage			Ginger, Chilli, Cardamom	
8	Tehrathum	Cauliflower, Cabbage, Peas	Radish, Beans		Chilli, Cardamom, Ginger	
9	Dhankuta	Cauliflower, Cabbage, Tomato, Peas	Radish, Beans, Rayo (BLM)		Chilli, Cardamom, Ginger	
10	Bhojpur	Capsicum	Radish, Beans		Ginger, Chilli, Cardamom	
11	Udaypur	Cauliflower, Cabbage, Tomato			Ginger	
12	Khotang	Capsicum			Cardamom	
13	Okhaldhunga	Capsicum		Ware Potato	Ginger, Chilli	
14	Taplejung			Ware Potato	Cardamom Chilli	
15	Sankhu-wasabha		Radish, Beans, Peas	Ware Potato		
16	Solukhumbu	Capsicum	Radish, Beans, Peas	Ware Potato	Cardamom	
17	Dhanusha	Cauliflower, Cabbage, Okra, Brinjal, Melons			Garlic, Chilli	
18	Mahottari	Cauliflower, Cabbage, Okra, Brinjal, Melons		Ware Potato	Ginger, Garlic, Chilli	
19	Sarlahi	Tomato, Okra, Cabbage, Cauliflower, Brinjal, Bottle gourd, Bitter gourd	Tomato, Okra, Brinjal, Sponge gourd, Bitter gourd		Chilli	
20	Rautahat	Cauliflower, Cabbage, Okra, Brinjal, Tomato, Sponge gourd, Bitter gourd	Okra, Brinjal, Sponge gourd, Bitter gourd		Chilli	
21	Bara	Cauliflower, Cabbage, Okra, Brinjal, Tomato			Garlic, Chilli	
22	Parsa	Cauliflower, Cabbage, Okra, Brinjal, Tomato, Onion, Bitter gourd			Chilli	
23	Chitwan	Cauliflower, Cabbage, Okra, Beans			Chilli	Elephant Footyam
24	Sindhuli	Cauliflower, Cabbage				
25	Ramechhap	Cauliflower, Cabbage				
26	Makawanpur	Cauliflower, Cabbage, Radish, Carrots				

S. N.	Districts	Vegetables		Potato	Spices	Kandamul
		Fresh	Seeds			
27	Kavre	Bitter gourd, Capsicum, Tomato, Cucumber, Bottle gourd		Seed /Ware Potato	Ginger, Chilli, Garlic, Cardamom	
28	Bhaktapur	Cauliflower, Cabbage, Radish, Carrots, Cucumber, Leafy Vegetables		Ware Potato	Chilli, Garlic	
29	Lalitpur	Cauliflower, Cabbage, Radish, Carrots, Cucumber, Leafy Vegetables		Ware Potato	Chilli, Garlic	
30	Kathmandu	Cauliflower, Cabbage, Radish, Carrots, Cucumber, Leafy Vegetables		Seed /Ware Potato	Chilli, Garlic	
31	Nuwakot	Radish, Cauliflower, Beans			Cardamom, Chilli	
32	Rasuwa	Beans		Ware Potato	Ginger	
33	Dhading	Radish, Cauliflower, Beans, Cucumber, Tomato, S. Pepper		Potato	Ginger	
34	Dolakha	Cauliflower, Cabbage		Ware Potato	Chilli, Garlic, Cardamom	
35	Sindhupalchok	Tomato, Cauliflower	Squash	Seed /Ware Potato	Chilli, Garlic, Ginger	
36	Nawalparasi	Tomato, Bitter Gourd, Cucumber, Cauliflower, Cabbage		Ware Potato	Ginger, Chilli	
37						
38	Rupandehi	Tomato, Bitter Gourd, Cucumber, Cauliflower, Cabbage		Seed /Ware Potato	Chilli	
39	Kapilwastu	Tomato, Bitter Gourd, Cucumber, Cauliflower, Cabbage		Ware Potato	Chilli	
40	Gorkha	Cauliflower, Beans, Peas		Seed /Ware Potato	Chilli, Cardamom	
41	Lamjung				Ginger, Cardamom	
42	Tanahu	Cauliflower, Beans, Peas, Cucumber, Tomato			Chilli, Ginger	
43	Syangja	Cauliflower, Tomato, Onion		Seed/ Ware Potato	Chilli, Ginger	
44	Parbat	Cauliflower, Tomato, Onion, Cucumber	Rayo (BLM), Radish, Beans,Tomato, Squash, Cucumber		Ginger , Garlic	
45	Kaski	Cauliflower, Tomato, Onion, Cucumber	Rayo (BLM), Radish, Beans, Tomato, Squash, Cucumber		Ginger, Garlic	

S. N.	Districts	Vegetables		Potato	Spices	Kandamul
		Fresh	Seeds			
46	Palpa	Cauliflower, Cabbage, Tomato			Ginger	
47	Arghakhanchi	Cauliflower, Beans			Ginger	
48	Gulmi	Cauliflower, Beans			Ginger	
49	Myagdi		Rayo (BLM), Radish, Beans, Tomato, Squash, Cucumber			
50	Baglung	Cauliflower, Beans, Peas, Cucumber, Tomato	BLM, Radish, Beans, Tomato, Squash, Cucumber	Ware Potato		
51	Manang					
52	Mustang		Carrot, Cabbage			
53	Dang	Cauliflower, Cabbage, Tomato	Okra		Chilli	
54	Banke	Pointed gourd, Okra, Brinjal		Ware Potato	Garlic, Chilli	
55	Bardia	Pointed gourd, Okra, Brinjal		Ware Potato	Chilli	
56	Pyuthan		BLM, Radish, Okra, Onion	Ware Potato	Ginger	
57	Salyan		BLM, Radish, Okra, Onion	Seed Potato	Ginger	
58	Rolpa		BLM, Radish, Okra, Onion	Ware Potato		
59	Rukum		Onion, BLM, Radish, Okra			
60	Rukum East		BLM, Radish, Okra, Onion			
61	Surkhet	Cauliflower, Cabbage, Tomato	Radish, Beans	Seed /Ware Potato		
62	Jajarkot		Onion, Cauliflower, Radish			
63	Dailekh	Cauliflower, Cabbage, Radish		Ware Potato	Chilli	
64	Dolpa		Carrot, Cauliflower			
65	Mugu		Carrot			
66	Kalikot		Carrot, Cauliflower, Carrot, Radish,			
67	Jumla		Swiss Chard, Spinach			

S. N.	Districts	Vegetables		Potato	Spices	Kandamul
		Fresh	Seeds			
68	Humla		Carrot, Radish	Ware Potato		
69	Kailai		Pointedgourd, Okra, Brinjal	Ware Potato	Chilli	
70	Kanchanpur	Pointed gourd, Okra, Brinjal, Cauliflower, Cabbage, Cucumber			Chilli	
71	Achham		Radish, Beans	Ware Potato		
72	Doti		Radish, Beans	Ware Potato		
73	Dadeldhura	Cauliflower, Beans, Cabbage, Peas	Radish, Beans	Ware Potato	Chilli	
74	Baitadi			Ware Potato		
75	Bajura			Ware Potato		
76	Bajhang	Choto (Dwarf Radish)		Ware Potato	Chilli	
77	Darchula			Ware Potato		

७.७ Potato By Province in the Fiscal Year 2081/82

Province	Area (Ha.)	Production (Mt.)	Yield (Mt./Ha.)
Koshi	66607	1090527	16.37
Madhesh	35559	527138	14.82
Bagmati	39671	742637	19.09
Gandaki	20476	374605	18.29
Lumbini	27225	438707	16.11
Karnali	12760	220799	17.30
Sudurpschhim	18301	287104	15.69
Total	220599	3681517	16.69

७.८ Major Districts of Nepal in Potato by Area and Production in the Fiscal Year 2081/82

S.N.	By Area		S.N.	By Production	
	Districts	Area (Ha.)		Districts	Production (Mt.)
1	JHAPA	15,795	1	JHAPA	2,59,038
2	KAVRE	10,128	2	KAVRE	2,09,244
3	SOLUKHUMBU	10,086	3	SOLUKHUMBU	1,60,726
4	BARA	7,663	4	ILAM	1,35,508
5	ILAM	7,216	5	BARA	1,26,719
6	SAPTARI	6,732	6	KAILALI	96,588
7	MORANG	6,070	7	MORANG	91,657
8	DHANUSHA	5,393	8	NUWAKOT	87,065
9	KAILALI	5,366	9	SAPTARI	83,207
10	NUWAKOT	4,556	10	SINDHUPALCHOWK	80,602

७.१ Districts of Nepal in Vegetable by Area and Production in the Fiscal Year 2081/82

७.१.१ Koshi Province

By Area			By Production		
S.N.	Districts	Area (Ha.)	S.N.	Districts	Production (Mt.)
1	Taplejung	1108	1	Taplejung	13756
2	Sankhuwasabha	1819	2	Sankhuwasabha	19405
3	Solukhumbu	649	3	Solukhumbu	8495
4	Panchthar	2443	4	Panchthar	31334
5	Ilam	3702	5	Ilam	57375
6	Terhathum	1679	6	Terhathum	29239
7	Dhankuta	6021	7	Dhankuta	138069
8	Bhojpur	2067	8	Bhojpur	27674
9	Khotang	1253	9	Khotang	14058
10	Okhaldhunga	1792	10	Okhaldhunga	21354
11	Udayapur	1504	11	Udayapur	19868
12	Jhapa	10744	12	Jhapa	198152
13	Morang	10183	13	Morang	143757
14	Sunsari	8100	14	Sunsari	108596
Total		53062	**Total**		831131

७.१.२ Madhesh Province

By Area			By Production		
S.N.	Districts	Area (Ha.)	S.N.	Districts	Production (Mt.)
1	Saptari	16052	1	Saptari	238312
2	Siraha	5856	2	Siraha	101780
3	Dhanusha	7720	3	Dhanusha	102016
4	Mohattari	15661	4	Mohattari	204030
5	Sarlahi	23128	5	Sarlahi	320414
6	Rautahat	10782	6	Rautahat	145356
7	Parsa	6187	7	Parsa	85878
8	Bara	11866	8	Bara	188038
Total		101252	**Total**		1385823

७.१.३ Bagmati Province

By Area			By Production		
S.N.	Districts	Area (Ha.)	S.N.	Districts	Production (Mt.)
1	Dolakha	1778	1	Dolakha	23025
2	Sindhupalchok	4571	2	Sindhupalchok	53153
3	Rasuwa	761	3	Rasuwa	7937
4	Ramechhap	1153	4	Ramechhap	14072
5	Sindhuli	2058	5	Sindhuli	30312
6	Kavrepalanchowk	12909	6	Kavrepalanchowk	221711

By Area			By Production		
S.N.	Districts	Area (Ha.)	S.N.	Districts	Production (Mt.)
7	Bhaktapur	942	7	Bhaktapur	30762
8	Lalitpur	3182	8	Lalitpur	69537
9	Kathmandu	3205	9	Kathmandu	93117
10	Nuwakot	3718	10	Nuwakot	54385
11	Dhading	7105	11	Dhading	115578
12	Makawanpur	4686	12	Makawanpur	75700
13	Chitwan	7632	13	Chitwan	106947
Sub Total		53700	**Sub Total**		896234

७.१.४ Gandaki Province

By Area			By Production		
S.N.	Districts	Area (Ha.)	S.N.	Districts	Production (Mt.)
1	Manang	116	1	Manang	895
2	Mustang	55	2	Mustang	338
3	Gorkha	11783	3	Gorkha	113593
4	Lumjung	2168	4	Lumjung	21984
5	Tanahun	4233	5	Tanahun	11768
6	Kaski	3685	6	Kaski	44697
7	Parbat	898	7	Parbat	11380
8	Syanja	2621	8	Syanja	29024
9	Myagdi	1236	9	Myagdi	14833
10	Baglung	2961	10	Baglung	36356
11	Nawalparasi East	1753	11	Nawalparasi East	22692
Sub Total		31499	**Sub Total**		340610

७.१.५ Lumbini Province

By Area			By Production		
S.N.	Districts	Area (Ha.)	S.N.	Districts	Production (Mt.)
1	Arghakhanchi	1627	1	Arghakhanchi	18959
2	Dang	7887	2	Dang	90120
3	Banke	6352	3	Banke	77559
4	Nawalparasi West	2673	4	Nawalparasi West	36240
5	Palpa	3281	5	Palpa	38086
6	Pyuthan	1746	6	Pyuthan	21564
7	Rolpa	6016	7	Rolpa	79480
8	Rupandehi	9493	8	Rupandehi	124028
9	Bardiya	6665	9	Bardiya	82395
10	Rukum East	656	10	Rukum East	7351
11	Gulmi	1860	11	Gulmi	21259
12	Kapilbastu	5604	12	Kapilbastu	71363
Sub Total		53858	**Sub Total**		668405

७.१.६ Karnali Province

By Area			By Production		
S.N.	Districts	Area (Ha.)	S.N.	Districts	Production (Mt.)
1	Jumla	593	1	Jumla	3740
2	Kalikot	388	2	Kalikot	4241
3	Salyan	3396	3	Salyan	36349
4	Rukum	1198	4	Rukum	16116
5	Dailekh	2840	5	Dailekh	33660
6	Surkhet	2531	6	Surkhet	37197
7	Dolpha	514	7	Dolpha	4643
8	Mugu	347	8	Mugu	1878
9	Humla	375	9	Humla	2804
10	Jajarkot	1102	10	Jajarkot	10687
Sub Total		13283	**Sub Total**		151314

७.१.७ Sudurpaschim Province

By Area			By Production		
S.N.	Districts	Area (Ha.)	S.N.	Districts	Production (Mt.)
1	Bajura	674	1	Bajura	5859
2	Bajhang	739	2	Bajhang	9196
3	Darchula	1076	3	Darchula	13073
4	Achham	1034	4	Achham	16230
5	Doti	2384	5	Doti	27851
6	Baitadi	1134	6	Baitadi	14145
7	Dadeldhura	1492	7	Dadeldhursa	19270
8	Kailali	9145	8	Kailali	110458
9	Kanchanpur	5396	9	Kanchanpur	82667
Sub Total		23074	**Sub Total**		298750

७.१० Fresh Vegetables By Province the Fiscal Year 2081/82

Province	Area (Ha.)	Production (Mt.)	Yield (Mt./Ha.)
Koshi	53062	831131	15.66
Madhesh	101252	1385823	13.69
Bagmati	53700	896234	16.69
Gandaki	31499	340610	10.81
Lumbini	53858	668405	12.41
Karnali	13283	151314	11.39
Sudurpschhim	23074	298750	12.95
Total	329729	4572267	13.87

७.११ Major Fresh Vegetables in Nepal by Area and Production in the Fiscal Year 2081/82

By Area			By Production		
S.N.	Commodities	Area (Ha.)	S.N.	Commodities	Production (Mt.)
1	Cauliflower	47550	1	Cauliflower	713576
2	Cabbage	38705	2	Cabbage	622877
3	Tomato	28512	3	Tomato	562114
4	Onion	19009	4	Onion	249889
5	Radish	18978	5	Radish	285135
6	Broad Mustard Leaf	13478	6	Broad Mustard Leaf	160898
7	Cucumber	10835	7	Cucumber	166448
8	Okra	9254	8	Okra	110984
9	Bitter Gourd	9681	9	Bitter Gourd	130718
10	Brinjal	9447	10	Brinjal	134727
11	Bottle Gourd	8260	11	Bottle gourd	135092
12	Chilli	7709	12	Chilli	75520
13	Carrot	3935	13	Broccoli	45020
14	Broccoli	3806	14	Carrot	44404
15	Capsicum	2774	15	Capsicum	30211

७.१२ Major Spice Crops (Large Cardamom, Ginger, Garlic, Turmeric, Dry Chilli) in Nepal by Area and Production in the Fiscal Year 2081/82

By Area			By Production		
S.N.	Districts	Area (Ha.)	S.N.	Districts	Production
1	Taplejung	4600.61	1	Ilam	38795.82
2	Ilam	4457	2	Salyan	24200
3	Panchthar	4201.5	3	Palpa	23100
4	Sankhuwasabha	2581	4	Doti	19044
5	Saptari	2019.35	5	Udaypur	16537.38
6	Morang	1927	6	Morang	15467.85
7	Palpa	1921	7	Saptari	14027.46
8	Salyan	1850	8	Panchthar	13444.03
9	Rolpa	1571	9	Rolpa	13330
10	Doti	1498	10	Dang	13273
11	Kavre	1353	11	Nawalparasi East	12037
12	Dang	1345	12	Sindhupalchok	11333
13	Sindhupalchok	1261	13	Kavre	8968
14	Udaypur	1236.5	14	Taplejung	8419.47
15	Nawalparasi East	1115	15	Sankhuwasabha	3299.52

७.१३ नेपालमा हालसम्म सूचित भएका तरकारी बालीका जातहरूको विवरण

नेपाल सरकारबाट मिति २०८३/१०/१४ गतेसम्म सूचीकृत वा पञ्जीकृत भएका विभिन्न तरकारी बाली तथा जातहरूको संक्षिप्त विवरण

(क) आलु

क्र. सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे.)	सिफारिस क्षेत्र
१	कुफ्री ज्योति	२०४९ (१९९२)	११०	२३	पहाडमा वर्षे बालीको लागि माघ, फाल्गुण र चैत्र, हिउँदे बालीको लागि असोज र कार्तिकमा तथा कम वर्षा हुने पश्चिमका उच्चपहाडका लागि असार र साउन ।
२	कुफ्री सिन्दुरी	२०४९ (१९९२)	११०–१२०	२३	तराईमा हिउँदे बालीको रुपमा, असोजदेखि मङ्सिरसम्म र तल्लोपहाडी भेगमा कार्तिकदेखि पुससम्म ।
३	डेजिरे	२०४९ (१९९२)	९०–१२०	१८	तराईमा हिउँदेबालीको रुपमा असोज र कार्तिक, मध्यपहाड र तल्लो पहाडमा भाद्र र असोज तथा मध्यपहाडदेखि उच चपहाडमा वर्षे बालीको रूपमा माघ र फागुन ।
४	जनकदेव	२०५६ (१९९९)	११०	३९.४	मध्य तथा उच्चपहाडी क्षेत्रमा गृष्म ऋतु, उपत्यका तथा तराई क्षेत्रमा शरद ऋतु र कम पानी पर्ने उच्चपहाडी क्षे त्रमा वर्षा ऋतु ।
५	खुमल सेतो १	२०५६ (१९९९)	११०	३८.७	मध्य तथा उच्चपहाडी क्षेत्रमा गृष्म ऋतु, कम पानी पर्ने उच्चपहाडी क्षेत्रमा र मध्यपहाडी क्षेत्रमा शरद ऋतु ।
६	खुमल रातो २	२०५६ (१९९९)	९५	३६.२	तराई, भित्रीमधेश तथा खोंचहरूमा शरद ऋतु ।
७	खुमल लक्ष्मी	२०६५ (२००८)	१२०–१४०	२४–२८	मध्य तथा उच्चपहाडी भेग–बर्षे बाली सुख्खा उच्चपहाडी भेग–मनसुन बाली तराई तथा भित्री मधेश–शरद तथा हिउँदे बाली
८	आई.पी.वाई. ८	२०६५ (२००८)	११०–१२०	२५–२७	तराई तथा भित्री मधेश ।
९	खुमल उज्वल	२०७१ (२०१४)	१००–१२०	२५	मध्यपहाडदेखि उच्चपहाडी क्षेत्र ।
१०	खुमल उपहार	२०७१ (२०१४)	१००–१२०	२४	तराई र मध्यपहाडको १२०० मि. उचाइ सम्म ।
११	टि.पि.एस-१ (पञ्जीकरण मात्र)	२०७१ (२०१४)	११०–१२०	३५–४०	तराई र मध्यपहाडको सिञ्चित क्षेत्र ।
१२	टि.पि.एस.-२ (पञ्जीकरण मात्र)	२०७१ (२०१४)	११०–१२०	३० –३५	तराई र मध्यपहाडको सिञ्चित क्षेत्र ।
१३	खुमल विकास	२०७५ (२०१८)	१००–११०	२५.७५	मध्यपहाड देखि उच्चपहाडी क्षेत्र (१२०० देखि ३००० मि. सम्म)
१४	कार्डिनल (पञ्जीकरण मात्र)	२०७६ (२०१९)	८०–११०	१८–३०	तराईदेखि पहाडसम्म करिब १०० देखि ४०० सम्म ।
१५	रोजीटा (पञ्जीकरण मात्र)	२०७६ (२०१९)	१२०–१४०	१०–१४	मध्य र पूर्व उच्चपहाडी क्षेत्र (१६०० देखि ३५०० मि. सम्म)
१६	एम.एस.४२.३ (पञ्जीकरण मात्र)	२०७६ (२०१९)	१००–१२०	१०–२४	तराईदेखि पहाडी उपत्यका तथा खोंच (१०० देखि १६०० मि. सम्म)।

क्र. सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे.)	सिफारिस क्षेत्र
१७	खुमल रातो-४	२०८० (२०२४)	११०	२७.८४	समुन्द्र सतहबाट ८०० मिटरदेखि २५०० मिटरसम्मका मध्यपहाडी तथा उच्चपहाडी क्षेत्रहरू
१८	खुमल सेतो-३	२०८० (२०२४)	११५	२९.९१	समुन्द्र सतहबाट ८०० मिटरदेखि २५०० मिटरसम्मका मध्यपहाडी तथा उच्चपहाडी क्षेत्रहरू

(ख) काउली

क्र. सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे.)	सिफारिस क्षेत्र
१	काठमाडौं स्थानीय	२०४६ (१९९०)	११०-१२०	२५.०	तराई, पहाड र उच्चपहाड ।
२	डोल्पा स्नोवल	२०५१ (१९९४)	११०-१२०	१५	तराई, मध्यपहाड र उच्चपहाड ।
३	सर्लाही दिपाली	२०५१ (१९९४)	५५-६०	८.०	तराई र मध्यपहाड ।
४	एन.एस.एन.६०,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	५५-६०	२६-३०	तराई र पहाड ।
५	एन.एस.१०६,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	७०-७५	२८-३४	तराई, पहाड र उच्चपहाड ।
६	एन.एस.९०,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	९०-९५	४०-६०	तराई, पहाड र उच्चपहाड ।
७	अन्ना ९०,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	९०	४५-५६	तराई, पहाड र उच्चपहाड ।
८	अन्ना कप,F_1 (पञ्जीकरण मात्र))	२०६६ (२०१०)	६०	३०	तराई, पहाड र उच्चपहाड ।
९	डमी,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	७०	४०-४४	तराई, पहाड र उच्चपहाड ।
१०	स्नो क्राउन,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	७०	२२-२५	तराई र पहाड ।
११	स्नो मिस्टीक,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	८०	३५-४०	तराई र पहाड ।
१२	स्नो ग्रेस,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	७३	३५-४०	तराई र पहाड ।
१३	नेपा ६०,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	५५	२६-२८	तराई र पहाड ।
१४	ह्वाईट कप,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	५०-५५	१५-१६	तराई र पहाड ।
१५	ह्वाईट डायमण्ड,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	८०-८५	३६	तराई र पहाड ।
१६	स्नो मून,F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	९०-१००	४०-४४	तराई र मध्यपहाड ।
१७	सिल्भरकप ६०,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	५०-६०	२४-३०	मध्यपहाड र तराई ।
१८	रेमी, F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	५०-६०	२४-३०	मध्यपहाड र तराई ।
१९	ह्वाईट टप,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	९०	४२	मध्यपहाड र तराई ।
२०	सुपर ह्वाईट टप,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	९५	५६	मध्यपहाड र तराई ।
२१	देवि २,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	११५	४८	मध्यपहाड र तराई ।
२२	एन २२,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	१३०	६०	मध्यपहाड र तराई ।
२३	निम्पु,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	८०	२८	मध्यपहाड र तराई ।
२४	ह्वाईट मुन,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	१२५	४८	मध्यपहाड र तराई ।
२५	स्नो वेभ,F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७० (२०१३)	६०-६५	५०-५५	तराई र मध्यपहाड ।

क्र. सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे.)	सिफारिस क्षेत्र
२६	फुजिएमा,F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७० (२०१३)	७०-८५	३५	तराई र मध्यपहाड ।
२७	खुमल ज्यापू	२०७२ (२०१५)	६५-८०	२९.७	मध्यपहाडी क्षेत्र ।
२८	बर्खा,F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७६ (२०१९)	६०-६५	३४-३९	मध्यपहाडको सिञ्चित क्षेत्र।
२९	गिरिजा,F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७६ (२०१९)	८५-९०	४४	मध्यपहाडको सिञ्चित क्षेत्र।

(ग) मूला

क्र. सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे.)	सिफारिस क्षेत्र
१	मिनोअर्ली	२०४६ (१९९०)	४०-४५	२६	तराई, पहाड र उच्चपहाडको सिञ्चित भूमि ।
२	ह्वाइट नेक	२०५१ (१९९४)	६०-६५	३५	मध्यपहाड ।
३	प्युठाने रातो	२०५१ (१९९४)	७०-८०	४३	मध्यपहाड ।
४	चालिस दिने	२०५१ (१९९४)	३५-४५	२८	तराई र मध्यपहाड ।
५	टोकिनासी (पञ्जीकरण मात्र)	२०५१ (१९९४)	५२-६०	३१	११०० मिटरदेखि १७०० मि. सम्मको मध्यपहाड ।
६	धनकुटे (पञ्जीकरण मात्र)	२०५१ (१९९४)	५५-६०	४२	११०० देखि १७०० मि. सम्मको मध्यपहाड ।
७	अल सिजन ह्वाईट, OP (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	७०	२०-३०	तराई, पहाड र उच्चपहाड ।
८	वाइ.आर.ह्वाईट स्प्रिङ,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	६०-६५	४०-८०	तराई र पहाड ।
९	मिनोअर्ली लङ ह्वाईट,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	५५-६०	४०-६०	तराई र पहाड ।
१०	ग्रीन बो,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	६५	४०-६०	तराई र पहाड ।
११	ट्रपिकल क्रस,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	४०-४५	४०-६०	तराई र पहाड ।
१२	लङ ह्वाईट, मिनोङ, F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	६०	४०-६०	मध्यपहाड ।
१३	बि. एन.४२९,F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	६०	४०-४५	मध्यपहाड ।
१४	रकि-४५, OP (पञ्जीकरण मात्र)	२०७० (२०१३)	४५-५० १४० (बीउको लागि)	४४-५० ०.८-०.९ बीउ	तराई र मध्यपहाड ।

(घ) सलगम

क्र. सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे. टन/हे.)	सिफारिस क्षेत्र
१	पर्पल टप	२०४६ (१९९०)	६०-७०	२३	तराई, पहाड र उच्चपहाड ।
२	फुयुनोसो,F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	५०-६०	१०-१८	तराईर मध्यपहाड ।

क्र. सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे. टन/हे.)	सिफारिस क्षेत्र
३	काठमाडौं रातो	२०७३	६५	३०.६०	समुन्द्र सतहबाट १००० देखि १५०० मि. सम्मको मध्यपहाड।

(ङ) रायो साग

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे.)	सिफारिस क्षेत्र
१	खुमल चौडापात	२०४६ (१९९०)	५०-६०	३५.०	तराई, पहाड र उच्चपहाड ।
२	मार्फा चौडापात	२०५१ (१९९४)	५५-६५	२८.०	मध्यपहाड र उच्चपहाड ।
३	खुमल रातोपात	२०५१ (१९९४)	६०-७०	२८.०	मध्यपहाड र उच्चपहाड ।
४	ताङ्खुवा रायो	२०५१ (१९९४)	३०-३६	३१.०	११०० देखि १७०० मि. सम्मको मध्यपहाड ।
५	माईक जायन्ट,OP (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	३५-४०	१	तराई र पहाड ।
६	रेड जायन्ट,OP (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	३५-४०	१	तराई र पहाड ।
७	गुजमुज्जे रायो (पञ्जीकरण मात्र)	२०७१ (२०१४)	२४०-२७०	२ . Seed ३० Fresh	समुन्द्र सतहबाट १५०० देखि १८०० मि. सम्मको पहाडी क्षेत्र ।
८	डुडे रायो (पञ्जीकरण मात्र)	२०७१ (२०१४)	२४०	२. Seed ३५ Fresh	समुन्द्र सतहबाट १५०० देखि १८०० मि. सम्मको पहाडी क्षेत्र ।
९	मनकामना रायो (स्थानीय) (पञ्जीकरण मात्र)	२०७७ (२०२१)	मौसमी पहिलो उत्पादन २८ दिन	३६	८०० देखि १६०० मि. उचाइसम्मका पहाडी क्षेत्र।
१०	बेलाचापी चौडापात (पञ्जीकरण मात्र)	२०८० (२०२४)	१२८	२०-३०	मधेश प्रदेश
११	जिम्पाखा रायो (पञ्जीकरण मात्र)	२०८१ (२०२४)	१४०-१५०		समुन्द्र सतहबाट १००० देखि २००० मि. सम्मको ओखलढुङा र समान हावापानी भएको क्षेत्र ।
१२	कालो भाजी (पञ्जीकरण मात्र)	२०८१ (२०२४)			समुन्द्र सतहबाट १४०० देखि २९०० मि. सम्मको कर्णाली प्रदेशका समान हावापानी भएको क्षेत्र ।

(च) प्याज

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे.)	सिफारिस क्षेत्र
१	रेड क्रियोल	२०४६ (१९९०)	६०	१५	तराई, पहाड र उच्चपहाड तीनै भौगोलिक क्षेत्रमा क्रमशः कार्तिकदेखि मङ्सिर, भाद्रदेखि कार्तिक र फागुनदेखि चैत्रसम्म लगाउने ।
२	सुपरेक्स,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	१३०-१५०	३५-३८	तराई र पहाड ।
३	टि.आई.१७२,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	१३०-१५०	३२-३५	तराई र पहाड ।
४	भेनस,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	३००	४५	तराई र पहाड ।

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे.)	सिफारिस क्षेत्र
५	नासिक–५३ (पञ्जीकरण मात्र)	२०६८	१३०–१६५	१६.६–२०.०	तराई र मध्यपहाड ।
६	बैतडी स्थानीय प्याज (पञ्जीकरण मात्र)	२०७७ (२०२०)	१७०–२३०	४०–५०	सुदूरपश्चिम प्रदेशको १००० देखि २००० मि. उचाइसम्मका क्षेत्रहरू ।
७	खुमल प्याज-२ (पञ्जीकरण मात्र)	२०७९ (२०२२)	१२०-१५०	३५-४०	समुन्द्र सतहबाट १४०० तराई र मध्यपहाड मि. सम्मको पहाडी क्षेत्र।
८	खुमल प्याज-१ (पञ्जीकरण मात्र)	२०८० (२०२४	१२०-१५०	४०-५०	समुन्द सतहबाट १४०० मि. सम्मको तराई र मध्यपहाड, पहाडी क्षेत्र ।

(छ) गोलभँडा

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे.)	सिफारिस क्षेत्र
१	पुसारुबी	२०४६ (१९९०)	६०	१५.०	तराई र पहाड ।
२	रोमा	२०५१ (१९९४)	६५–७०	१२-१५	तराई र मध्यपहाड ।
३	मनप्रेकस	२०५१ (१९९४)	८०–९०	२०–४०	मध्य र उच्चपहाड ।
४	एन.सी.एल. १	२०५१ (१९९४)	६५–७०	२०–३०	तराई र मध्यपहाड ।
५	सृजना,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	७०–८०	१०५–११०	मध्यपहाड- ८०० देखि १६०० मि., तराई-१५० मि. माथि ।
६	गौरव ५५५,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२००९)	१००–१०५	१०६	तराई तथा मध्यपहाड ।
७	अमिता,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	९५–१००	९६.२	तराई तथा मध्यपहाड ।
८	स्वरक्षा,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	७५–८०	८०–९०	तराई र पहाड ।
९	एन.एस.५३, F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	८०–८५	९०–१००	तराई र पहाड ।
१०	सेन्सससF_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	१०७	११५	तराई र पहाड ।
११	सेरेसF_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	११२	१०५	तराई र पहाड ।
१२	एस्ट्रा ७१७,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	१०३	१३१	तराई र पहाड ।
१३	नोभा,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	१०७	१५२	तराई र पहाड ।
१४	मारिना,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६(२०१०)	१०५	११३	तराई र पहाड ।
१५	भि.एल.४४३,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	१०४	१४०	तराई र पहाड ।
१६	माकिस,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	६०–७०	३०	तराई तथा मध्यपहाड ।
१७	दलिला,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	६०–७०	३०	तराई, मध्य तथा उच्चपहाड ।
१८	सूर्य–१११,F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७० (२०१३)	१००–१०५	६०.५	तराई र मध्यपहाड ।
१९	मिन्टो,F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७० (२०१३)	६०–६५	१००–१२०	तराई र मध्यपहाड ।
२०	अभिलाष,F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७६ (२०१९)		७९	तराईको सिञ्चित क्षेत्र।

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे.)	सिफारिस क्षेत्र
२१	रेड कभर,F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७६ (२०१९)	७०-८०	७५-८५	तराईको सिञ्चित क्षेत्र।
२२	रेड ग्लोरी,F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७६ (२०१९)	७०-८०	७०-८०	तराईको सिञ्चित क्षेत्र।
२३	खुमल गोलभेँडा हाईब्रिड-२,F1 (एच.ए.आर.१४ X एच.डि.आर.७)	२०७७ (२०२१)	६६	७४.५	तराई र मध्यपहाड।
२४	खुमल गोलभेँडा हाइब्रिड-३ F1 (एच.ए.आर. २० X एच.डि.आर.२)	२०७७ (२०२१)	६५	६२.४	तराई रमध्यपहाड।

(ज) गाजर

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे.)	सिफारिस क्षेत्र
१	नानटिस फोर्टे	२०४६ (१९९०)	९०-१००	१२.०	तराई, पहाड र उच्चपहाड ।
२	न्यु कुरोदा, OP (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	१००	५०-६०	तराई, पहाड र उच्चपहाड ।
३	नेपा ड्रिम,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	१२०	२५	तराई र पहाड ।
४	सिग्मा,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	१२०	२५	तराई र पहाड ।

(झ) बन्दा

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे.)	सिफारिस क्षेत्र
१	कोपनहेगन मार्केट	२०५१ (१९९४)	७०-९०	३५	तराई र मध्यपहाड ।
२	नेपाग्रिन ७७७,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	८५-९०	७५	तराई तथा मध्यपहाड ।
३	बिगसन १७१,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	९५-१००	८०	उच्चपहाड ।
४	नेपा राउण्ड,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	९०	७५	तराई ।
५	सुपर ग्रिन,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	९०-१००	४०-५०	तराई, पहाड र उच्चपहाड ।
६	रेयर बल,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	९०	३६-४०	तराई, पहाड र उच्चपहाड ।
७	ग्रिन कोरोनेट,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	७५-८०	३५-३८	तराई र पहाड ।
८	नेपा स्टार,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	७५-८०	२२-२५	तराई र पहाड ।
९	टि. ६२१,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	५५-६०	१८-२०	तराई र पहाड ।
१०	रुबि किङ,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	७५	२२-२५	तराई र पहाड ।
११	समर क्रस,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	५३-५८	४५-६०	तराई र पहाड ।
१२	ग्रिन हिरो,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	५३-५८	४५-६०	तराई र पहाड ।

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे.)	सिफारिस क्षेत्र
१३	नेपा म्याजिक,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	६०-६५	४५-६०	तराई र पहाड ।
१४	ऋषि,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	६०-६५	४५-६०	तराई र पहाड ।
१५	ग्रीन क्राउन,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	७५-८०	२०-२५	मध्यपहाड ।
१६	ग्रीन टप,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	११०	४८	मध्यपहाड र तराई ।
१७	एन. एस. आर.,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	१००	४२	मध्यपहाड र तराई ।
१८	के. एफ. ६५,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	९५	३९.२	मध्यपहाड र तराई ।
१९	एन.७६६,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	१००	४८	मध्यपहाड र तराई ।
२०	ग्रीन हट,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	७५-८०	५०-६०	तराई, पहाड र उच्चपहाड ।
२१	वाई. आर. होनाम,F_1 (पञ्जीकरण मात्र))	२०६७ (२०१०)	७५-८०	५०-६०	तराई, पहाड र उच्चपहाड ।
२२	एशिया एक्प्रेस,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	५५	४०-५०	तराई र मध्यपहाड ।
२३	वन्डर वल,F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७६ (२०१९)	९२-९६	७१.७	मध्यपहाडको सिञ्चित क्षेत्र ।
२४	ग्रीन च्यालेन्जर मन्सान्टो, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७६ (२०१९)	९२-९६	५६.४१	मध्यपहाडको सिञ्चित क्षेत्र ।
२५	मिलेनियम १११,F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७६ (२०१९)	८७	६५-७०	तराईको सिञ्चित क्षेत्र ।

(ञ) तनेबोडी

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे.)	सिफारिस क्षेत्र
१	खुमल तने	२०५१ (१९९४)	६०-७०	४.५	तराई र मध्यहाड ।
२	सर्लाही तने	२०५१ (१९९४)	५०-६०	७.०	तराई र मध्यहाड ।
३	चन्द्रा ०४१, OP (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	४८	३३	तराई र मध्यहाड ।
४	कर्मा स्टीकलेस, OP (पञ्जीकरण मात्र)	२०७० (२०१३)	४५	१५	तराई र मध्यहाड ।
५	एन.ओ.–३२४, OP (पञ्जीकरण मात्र)	२०७० (२०१३)	६०-६५	४.६	तराई, मध्यहाड र उच्चपहाड ।
६	सीला–४६४, OP (पञ्जीकरण मात्र)	२०७० (२०१३)	३५-४०	५	तराई र मध्यपहाड ।
७	ग्रेटवाल-०२, OP (पञ्जीकरण मात्र)	२०७६ (२०१९)		१४.२-२४.६	पहाडी सिञ्चित र अर्धसिञ्चित क्षेत्र र काठमाडौं उपत्यका आसपास।

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे.)	सिफारिस क्षेत्र
८	ग्रेटवाल-०३, OP (पञ्जीकरण मात्र)	२०७६ (२०१९)		१६.६-३१.४	पहाडी सिञ्चित र अर्धसिञ्चित क्षेत्र र काठमाडौं उपत्यका आसपास।

(ट) घिउ सिमी

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे.)	सिफारिस क्षेत्र
१	त्रिशुली सिमी	२०५१ (१९९४)	७०-७५	१४.०	मध्य र उच्चपहाड ।
२	झांगे सिमी	२०५१ (१९९४)	५०-५५	९.०	तराई र मध्यहाड ।
३	मन्दिर, OP (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	४६	१२	तराई र मध्यपहाड ।
४	खैरो घिउ सिमी (पञ्जीकरण मात्र)	२०७७ (२०२१)	कोसाः ८५ देखि ९० दानाः ११० देखि ११५	कोसाः १६.५२ दानाः३.१३	दोलखा जिल्ला लगायत आसपासका क्षेत्रहरू ।
५	चौमासे सिमी (पञ्जीकरण मात्र)	२०७८ (२०२२)	५५-६०	१८-२०	समुद्र सतहबाट ३०० मि. देखि २२०० मि. सम्मको उचाइ भएका तराई, मध्यपहाड तथा उच्च पहाडका क्षेत्रहरू

(ठ) केराउ

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे.)	सिफारिस क्षेत्र
१	सर्लाही आर्केल	२०५१ (१९९४)	६०-६५	५-७	तराई, मध्य र उच्चपहाड ।
२	न्यू लाईन	२०५१ (१९९४)	८५-९०	६-८	तराई र मध्यपहाड ।
३	सिक्किमे	२०५१ (१९९४)		२५-३०	तराई, मध्य र उच्चपहाड ।

(ड) भेंडे खुर्सानी

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे.)	सिफारिस क्षेत्र
१	क्यालिफोर्निया	२०५१ (१९९४)	८०-९०	१६-२०	तराई, मध्य र उच्चपहाड ।
२	सागर,OP (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	६५-७५	३६	तराई र मध्यपहाड ।
३	एन.एस.६३२,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	६५	४४-५०	तराई र पहाड ।

(ढ) खुर्सानी

क्र. सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे.)	सिफारिस क्षेत्र
१	ज्वाला	२०५१ (१९९४)	६०-७०	२५-३०	तराई, मध्य र उच्चपहाड ।
२	कर्मा७४७,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	७०	४०	तराई र मध्यपहाड ।
३	कर्मा७७७,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	६५	६०	तराई र पहाड ।
४	नेपा हट,F_1(पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	१२०	४०	तराई र मध्यपहाड ।
५	अन्ना ३,F_1(पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	७०-७५	४०-४४	तराई र पहाड ।

क्र. सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे.)	सिफारिस क्षेत्र
६	एन.एस.१७०१, F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	७५-८५	८०-९०	तराई र मध्यपहाडका नदी किनारहरू ।
७	एन.एस.११०१, F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	७०-८०	७०-७४	तराई र मध्यपहाडका नदी किनारहरू ।
८	गोली,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	७०-८०	७०-७६	तराई र मध्यपहाडका नदी किनारहरू ।
९	आकास,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	७५-८५	५०-५६	तराई र मध्यपहाडका नदी किनारहरू ।
१०	बिग मामा ३,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	९५	५०	तराई र पहाड ।
११	ओमेगा,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	११५	५०	तराई र पहाड ।
१२	सुपर तारा,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	११८	४०	तराई र पहाड ।
१३	मार्शल,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	११५	३५	तराई र पहाड ।
१४	प्रिमियम,F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७० (२०१३)	८०-८५	२५-३०	तराई र मध्यपहाड ।
१५	फाएर क्याम्प,F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७६ (२०१९)	१४४	१२-१४	तराईको सिञ्चित क्षेत्र ।
१६	हट सट, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७६ (२०१९)	१४४	१३-१५	तराईको सिञ्चित क्षेत्र ।
१७	टिस्टुङ अकबरे खुर्सानी (पञ्जीकरण मात्र)	२०८१ (२०२४)	२१२	६.९	समुद्र सतहबाट १२०० मि. देखि २३०० मि. उचाइसम्मका पहाडी क्षेत्रहरू

(ण) भण्टा

क्र. सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे.)	सिफारिस क्षेत्र
१	नुर्की	२०५१ (१९९४)	६०-६५	२५-३०	तराई र मध्यपहाड ।
२	एन.एस.७९७,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	५५-६०	३०-४०	तराई र मध्यपहाडका नदी किनारहरू
३	रुनाको,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	६०-७०	१०	तराई, पहाड र उच्चपहाड ।
४	मायालु-५५५, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७० (२०१३)	७५	४५	तराई र मध्यपहाड ।
५	साम्ली, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७० (२०१३)	४५-५०	५०	तराई ।
६	परवानीपुर सेलेक्सन- १	२०७८ (२०२०)	९५-९०	३६-२५	
७	पोखरा लुर्की- १	२०८१ (२०२४)	१८०-१७०	३०-२५	गण्डकी प्रदेशका मध्यपहाडी क्षेत्रहरू

(त) घिरौंला

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे.)	सिफारिस क्षेत्र
१	कान्तिपुरे	२०५१ (१९९४)	११०-१२०	१५-१८	मध्यपहाड ।
२	न्यु नारायणी,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	४५	१३	तराई र मध्यपहाड ।
३	एन.एस.४४५,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	४०-४५	२४-३६	तराई र मध्यपहाड ।
४	एन.एस.४४१,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	४०-४५	२०-३०	तराई र मध्यपहाड ।
५	सरिता,F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७० (२०१३)	४५-५०	५०-७०	तराई ।
६	सिन्धु,F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७० (२०१३)	५०-६०	५०-७०	तराई ।

(थ) काँक्रो

क्र. सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे.)	सिफारिस क्षेत्र
१	कुश्ले	२०५१ (१९९४)	७५-८०	१५-१८	तराई र मध्यपहाड ।
२	एन.एस.४०४,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	३०-३५	२.४-३.२	तराई र पहाड ।
३	एन.एस.४०८,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	४३-४५	४	तराई र पहाड ।

क्र. सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे.)	सिफारिस क्षेत्र
४	चाँदनी,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	३६	५८	मध्यपहाड ।
५	सिमरन, F_1(पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	३५	६३	मध्यपहाड ।
७	कर्मा,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	३५	६३	तराई र मध्यपहाड ।
८	गौरी ७५७,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	३५	६३	तराई र मध्यपहाड ।
९	हिमाल,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	३५-३७	६०	मध्यपहाड ।
१०	गरिमा,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	४५-४८	५५	तराई र मध्यपहाड ।
१२	सिता ८८८,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	३४	६६	मध्यपहाड ।
१३	शाहिनी १,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	३६	६८	तराई ।
१४	शाहिनी २,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	३७	६८	तराई ।
१५	निन्जा १७९,F_1(पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	३५	६३	तराई र मध्यपहाड ।
१७	नेपा टुसी १०३,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	४०-५०	१८-२०	तराई र पहाड ।
१८	डयाडी २२३१,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	३५	३०-४०	तराई र पहाड ।
२०	डाइनेष्टी,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	४२	४०-६०	तराई र पहाड ।
२१	बेली,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	४०	५०-७०	तराई र पहाड ।
२२	म्याजेष्टी,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	४०	५०-७०	तराई र पहाड ।
२३	कानेना,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	३५-४०	१५-२०	मध्यपहाड र तराई ।
२५	राजा,F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७० (२०१३)	४५	६५	तराई ।
२७	एन.ओ.-१२९,F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७० (२०१३)	५५	३२	तराई र मध्यपहाड ।
२८	भक्तपुर लोकल (पञ्जीकरण मात्र)	२०७५ (२०१८)	६०-६५	३०-३५	६०० देखि १६०० मि. उचाइसम्म ।
२९	मधु,F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७८ (२०२२)	६०	७०.४	समुद्र सतहबाट १५० मि. देखि १६०० मि. उचाइसम्मका काठमाडौं उपत्यकादेखि पश्चिम क्षेत्रहरू
३०	कृष्ण,F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७८ (२०२२)	५७	६६.१५	समुद्र सतह बाट १५० मि. देखि १६०० मि. उचाइसम्मका काठमाडौं उपत्यकादेखि पश्चिम क्षेत्रहरू
३१	मादले काँक्रो (पञ्जीकरण मात्र)	२०८१ (२०२४)	१२०-१३०		कास्की, बागलुङ, म्यार्दी तथा पर्वत र समान हावापानी भएका क्षेत्रहरू

(द) स्क्वास फर्सी

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे.)	सिफारिस क्षेत्र
१	असारे स्क्वास	२०५१ (१९९४)	६०-८०	९७.८	तराई र मध्यपहाड ।
२	अन्ना १०१,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	६५-७०	४०-५०	तराई र पहाड ।
३	अन्ना २०२,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	६५-७०	३६-४०	तराई र पहाड ।
४	अन्ना ३०३,F_1(पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	६५-७०	४०	तराई र पहाड ।
५	सनी हाउस,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	५०-५२	५१.८	तराई र पहाड ।
६	सोन्डो भि,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	३८-४३	२५	तराई र पहाड ।
७	लङ ग्रीन,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	५३-५८	२५	तराई र पहाड ।
८	हनि डेजर्ट,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	९०-९५	१८	तराई र पहाड ।
९	डेभिन्च, F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	६०-७५	१०५	मध्यपहाड र तराई ।
१०	स्टार व आई. जुकिनी, F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	५०-५५	११०	मध्यपहाड र तराई ।
११	ग्रे जुकिनी, OP (पञ्जीकरण मात्र)	२०७० (२०१३)	४५	८०	तराई र मध्यपहाड ।
१२	सुपर स्क्वास बल, F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७५ (२०१८)	४०-४५	२८-३१	मध्यपहाडको सिञ्चित क्षेत्र।

(ध) स्वीस चार्ड

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे.)	सिफारिस क्षेत्र
१	सुसाग	२०५१ (१९९४)	६०-७०	२०-३५	तराई, मध्य र उच्चपहाड ।

(न) तीते करेला

क्र. सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे.)	सिफारिस क्षेत्र
१	हरियो करेला	२०५१ (१९९४)	९०-१००	२०-२५	तराई र मध्यपहाड ।
२	पिपल,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	५०	२०.९	तराई, मध्यपहाड तथा उच्चपहाड ।
३	कोमल,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	४८-५०	३५.६	तराई,मध्यपहाड तथा उच्चपहाड ।
४	एन.एस.४५४,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	४०-५०	४०-४५	तराई र पहाड ।
५	एन. एस.१०२४,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	४०-५०	४०-४५	तराई र पहाड ।
६	एन.एस.४३४,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	४०-५०	४४-४८	तराई र पहाड ।
७	पाली,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	४०-५०	४५-५०	तराई, पहाड र उच्चपहाड ।
८	हरीत,F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७० (२०१३)	६०-७०	३०-३५	तराई र मध्यपहाड ।
९	रमन,F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७० (२०१३)	६०-६५	३५-४०	तराई ।
१०	माया,F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७० (२०१३)	४५	४०-४५	तराई र मध्यपहाड ।
११	सि.जी. ०१, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७५ (२०१८)	८० -९९	१८-२२	पूर्वी तराई ।
१२	सि.जी. ०२, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७५ (२०१८)	८०-९९	१५-१९	पूर्वी तराई ।

(प) रामतोरिया

क्र. सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे.)	सिफारिस क्षेत्र
१	पार्वती	२०५१ (१९९४)	५०-६०	१२-१६	तराई, मध्य र उच्चपहाड ।
२	अर्का अनामिका, OP (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६(२०१०)	४०-४५	२४-३२	तराई, मध्यपहाड र उच्चपहाड ।

(फ) पालुङ्गो

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे.)	सिफारिस क्षेत्र
१	हरिपाते	२०५१ (१९९४)	४०-४५	१२-१६	तराई, मध्य र उच्चपहाड ।
२	डब्लु किङ, F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	१२०	१८-२७	तराई र पहाड ।
३	पाटने पालुङ्गो (पञ्जीकरण मात्र)	२०७४ (२०१८)	५०-५५	१६.६०	समुन्द्र सतहदेखि २१०० मि. उचाइ सम्मका तराई, पहाड र उच्चपहाड ।
४	काङ्गकोङ्ग (थाई पालुङ्गो), OP (पञ्जीकरण मात्र)	२०७७ (२०२०)	३०-३५	१०७.६ (पहाड) ५४.२४ (तराई)	मध्यपहाडदेखि तराईको सिञ्चित क्षेत्र ।

(ब) ब्रोकाउली

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे.)	सिफारिस क्षेत्र
१	सेन्ताउरो,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	६८	२२-२५	तराई र पहाड ।
२	ग्रीन पिया,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	८५	१६-१७	तराई र पहाड ।
३	साकुरा,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	९५	१०-१२	मध्यपहाड ।
४	एभरेष्ट ग्रीन,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	९५	२५-३०	तराई र मध्यपहाड ।
५	किङ डोम,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	८५-९०	१६-२४	तराई र मध्यपहाड ।

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे.)	सिफारिस क्षेत्र
६	अर्ली यु,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	६०-६५	१२-१८	तराई र मध्यपहाड ।
७	नोक गक,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	८५-९०	१६-२४	तराई र मध्यपहाड ।

(भ) तर्बुजा

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे.)	सिफारिस क्षेत्र
१	लक्ष्मी ७४७,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	७०-७५	२०.५	तराई ।
२	लक्ष्मी ७६७,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	७५-८०	३०.५	तराई ।

(म) फर्सी

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे.)	सिफारिस क्षेत्र
१	सोनार ०२२, F_1(पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	७५-८०	५५	तराई ।

(य) लौका

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे.)	सिफारिस क्षेत्र
१	काभेरी,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	४५-५०	४०-५०	तराई र पहाड ।
२	एन.एस. ४२१,F_1(पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	४५-५०	४४-५६	तराई र पहाड ।
३	एन. एस. ४४३,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	४३-५०	३०-४०	तराई र पहाड ।
४	अनमोल,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	६०	१२	तराई, पहाड र उच्चपहाड ।

(र) पाटे घिरौंला

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे.)	सिफारिस क्षेत्र
१	ह्यु. क्यु. ५०१,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	४०	२३	तराई र मध्यपहाड ।
२	एन.एस.४०१,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	४०-४५	४४-४८	तराई र पहाड ।

(ल) धनियाँ

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे.)	सिफारिस क्षेत्र
१	लोटस,OP (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	४०-५०	११.८	तराई र मध्यपहाड ।
२	सुरभी,OP (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	३५	१६-२०	तराई, मध्यपहाड र उच्चपहाड ।
३	अमेरिकन लङ्ग स्ट्यान्डीड, OP (पञ्जीकरण मात्र)	२०७० (२०१३)	४५-५०	१२.२	तराई र मध्यपहाड ।
४	एक्स.एम.एल.एन.ओ.-४६५,F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७० (२०१३)	३५	७.२	तराई, मध्यपहाड र उच्चपहाड ।
५	रामसेस,F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७० (२०१३)	५०-६०	६-७	तराई र मध्यपहाड ।

(व) चिचिण्डा

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे.)	सिफारिस क्षेत्र
१	कर्णाली,F_1(पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	४५	३०	तराई र मध्यपहाड ।

(श) कुरिलो

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे.)	सिफारिस क्षेत्र
१	मेरी वाशिङटन ५०० डब्लु,OP (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	२१०	६	तराई, मध्यपहाड र उच्चपहाड ।

(स) ग्याँठकोपी

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे.)	सिफारिस क्षेत्र
१	नेपा बल,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	४०-५०	१५	तराई र पहाड ।

(ह) पाकचोय

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे.)	सिफारिस क्षेत्र
१	टेष्टी ग्रीन,F_1(पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	४५-५०	४८-५७	तराई र पहाड ।
२	चोका,OP (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	४०-५०	२	तराई र मध्यपहाड ।
३	एन.ओ.-४१६, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७० (२०१३)	२५०	१६	तराई र पहाड ।

(क्ष) जिरीको साग

क्र. सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे.)	सिफारिस क्षेत्र
१	ग्रीन स्पान,OP (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	५०-५५	४-५	तराई, मध्यपहाड र उच्चपहाड ।
२	ग्रीन वेभ,OP (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	४०-४५	१	तराईर मध्यपहाड तथा नदी किनारहरू।
३	न्यु रेड फायर,OP (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	५०-५५	१	तराईर मध्यपहाड तथा नदी किनारहरू।

(त्र) चुकन्दर

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे.)	सिफारिस क्षेत्र
१	मधुर,OP (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	६०-७०	२४-३६	तराई र पहाड ।

(ज्ञ) चाईनिज बन्दा

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे.)	सिफारिस क्षेत्र
१	ब्लुज,F_1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	५५-६०	२२-२५	तराई र पहाड ।
२	स्प्रीड सन-६०,OP (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	७५-८०	२०-२५	मध्यपहाड

ज्ञ(१) चम्सुर

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे.)	सिफारिस क्षेत्र
१	ठिमी चम्सुर (पञ्जीकरण मात्र)	२०७४ (२०१८)	४५-५०	८	समुद्र सतहदेखि १२०० मि. उचाइसम्मको तराई, मध्य र उच्चपहाड ।

ज्ञ(२) लट्टे

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे.)	सिफारिस क्षेत्र
१	रामेछाप हरियो (पञ्जीकरण मात्र)	२०७५ (२०१८)		८.६८	२०० देखि १६५० मि. उचाइसम्मको असिञ्चित क्षेत्र।
२	लाल मार्से (पञ्जीकरण मात्र)	२०७७ (२०२१)	१७५	३.१०	समुन्द्र सतहबाट १५००देखि २००० मि. उचाइ भएका हुम्ला, जुम्ला वा समान हावापानी भएका कर्णाली प्रदेशका आसपासका जिल्लाहरू।

ज्ञ(३) सिमी

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे.)	सिफारिस क्षेत्र
१	लङ्ग ग्रीन बिन,OP (पञ्जीकरण मात्र)	२०७६(२०१९)	७५-७८	२६-२८	मध्यपहाड ।

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे.)	सिफारिस क्षेत्र
२	सेमी लाइट लङ्ग, OP (पञ्जीकरण मात्र)	२०७६(२०१९)	७०–७५	३०–३३	मध्यपहाड ।
३	पहेंलो सिमी (पञ्जीकरण मात्र)	२०७७ (२०२१)	कोसा: १०५ देखि ११० दाना: ८५ देखि ९०	कोसा: १७.३२ दाना: ३.६४	दोलखा जिल्ला लगाएत आसपासका क्षेत्रहरू ।

ज्ञ(३) हिउँदे सिमी

क्र.सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे.)	सिफारिस क्षेत्र
१	मालेपाटन हिउँदे सिमी-१ (पञ्जीकरण मात्र)	२०७९ (२०२२)	११०–१२०	२५–३०	समुद्री सतहबाट १२५० मिटरसम्मका कर्णाली, लुम्बिनी, गण्डकी र मधेश प्रदेशका क्षेत्रहरू ।
२	मालेपाटन हिउँदे सिमी-२ (पञ्जीकरण मात्र)	२०७९ (२०२२)	१००–११०	१५–२०	समुद्री सतहबाट १२५० मिटरसम्मका कर्णाली, लुम्बिनी, गण्डकी र मधेश प्रदेशका क्षेत्रहरू ।

ज्ञ(३) लसुन

क्र. सं.	बालीको जात	सिफारिस वर्ष	पाक्ने दिन	उत्पादन क्षमता (मे.टन/हे.)	सिफारिस क्षेत्र
१	राजिकोट लसुन-१ (पञ्जीकरण मात्र)	२०८० (२०२४)	२५०–२६०	१७.३६	समुद्री सतहबाट २००० देखि ३००० मिटरसम्मका कर्णाली प्रदेशका उच्चपहाडी क्षेत्रहरू ।
२	राजिकोट लसुन-१ (पञ्जीकरण मात्र)	२०८० (२०२४)	२३०–२४०	२१.८०	समुद्री सतहबाट २००० देखि ३००० मिटरसम्मका कर्णाली प्रदेशका उच्चपहाडी क्षेत्रहरू ।

७.१४ सूचित लिस्टबाट हटाइएका (Denotified) विभिन्न बालीका जातहरूको विवरण काउली

क्र.सं.	जातको नाम	सिफारिस वर्ष	सिफारिस भएको क्षेत्र	कारण
१	ह्वाइटईजल्याण्ड, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६		विगतका लगातार तीन वर्षभन्दा बढी अवधिसम्ममा आयात नगरिएको।
२	कासमिरे, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६		"
३	स्नो क्वीन, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६		"
४	स्नो मार्च F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६		"
५	देवी १, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७		"
६	मनास्लु, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७		"
७	८०४, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७		"
८	ह्वाइट स्नो, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६९		"
९	मेघा F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७०		"
१०	अल द राउण्ड, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७०		"
११	एन.एस. ९०, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६		"
१२	रेनी, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६		"
१३	यमिको, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६		"
१४	स्नो वष्टे, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६		"
१५	ह्वाइट फ्ल्यास, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६		"
१६	मिल्कीवे, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६		"
१७	नेपा ह्वाइट, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६		"
१८	स्नो डोम F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६		"

क्र.सं.	जातको नाम	सिफारिस वर्ष	सिफारिस भएको क्षेत्र	कारण
१९	जुली, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७०		"
२०	क्यान्डिड चार्म, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	तराई र मध्यपहाड	"
२१	युकोन, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	तराई र मध्यपहाड	"
२२	ह्वाईट किङ, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	तराई र पहाड	"
२३	ह्वाईट कलाउड, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	तराई र पहाड	"
२४	सिल्भरमून ६०, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७ (२०१०)	मध्यपहाड र तराई	"
२५	विस्टलर, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७६ (२०१९)	तराईको सिञ्चित क्षेत्र	"

मूला

क्र. सं.	जातको नाम	सिफारिस वर्ष	सिफारिस भएको क्षेत्र	कारण
१	एनी सिजन, OP (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६		विगतका लगातार तीन वर्षभन्दा बढी अवधिसम्ममा आयात नगरिएको।
२	लङ् ह्वाइट मिनोङ, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७		,,
३	सिन्जिन, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७		,,
४	ग्रीन नेक, OP (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७		,,
५	मिनोअर्ली लङ ह्वाईट, OP (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	तराई, पहाड र उच्चपहाड	,,

प्याज

क्र.सं.	जातको नाम	सिफारिस वर्ष	सिफारिस भएको क्षेत्र	कारण
१	कास, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६		विगतका लगातार तीन वर्षभन्दा बढी अवधिसम्ममा आयात नगरिएको।
२	विन्टर सिल्भर, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	तराई र पहाड	,,

गोलभेँडा

क्र. सं.	जातको नाम	सिफारिस वर्ष	सिफारिस भएको क्षेत्र	कारण
१	यूरेका, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६		विगतका लगातार तीन वर्षभन्दा बढी अवधिसम्ममा आयात नगरिएको।
२	साभेरा, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६		,,
३	जिको, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६		,,
४	माधुरी F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७		,,
५	जिना, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७		,,
६	वपेल, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७		,,
७	जमुना, OP (पञ्जीकरण मात्र)	२०६९		,,
८	एन. एस. ८१५, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६		,,
९	एन. एस. ७१९, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६		,,
१०	एन. एस. २५३५, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६		,,
११	स्पेक्ट्रा, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६		,,
१२	टी. -३०, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६९		,,
१३	अमरुता, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७०		,,

क्र. सं.	जातको नाम	सिफारिस वर्ष	सिफारिस भएको क्षेत्र	कारण
१४	अभिरल, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७	तराईको सिञ्चित क्षेत्र	,,

गाँजर

क्र.सं.	जातको नाम	सिफारिस वर्ष	सिफारिस भएको क्षेत्र	कारण
१	मस्काडे (पञ्जीकरण मात्र)	२०७०		विगतका लगातार तीन वर्षभन्दा बढी अवधिसम्ममा आयात नगरिएको।
२	कुरोदा मार्क II, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७		,,

बन्दा

क्र.सं.	जातको नाम	सिफारिस वर्ष	सिफारिस भएको क्षेत्र	कारण
१	सपुर कोरोनेट, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६		विगतका लगातार तीन वर्षभन्दा बढी अवधिसम्ममा आयात नगरिएको।
२	ग्रीन च्यालेन्जर, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६		,,
३	एन.वाइ.सी.आर., F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७		,,
४	सि.जे.एन., F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६९		,,
५	एशिया क्रस, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६९		,,
६	समर क्रस, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६		,,
७	बोनस, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६		,,
८	गोल्डेन बल, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६		,,
९	जेनिथ, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७०		,,
१०	क्षितिज, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	तराई र पहाड	,,
११	फुटोस्की, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७० (२०१३)	तराई र मध्यपहाड	,,
१२	सौर्या, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७६ (२०१९)	तराईको सिञ्चित क्षेत्र	,,

खुर्सानी

क्र.सं.	जातको नाम	सिफारिस वर्ष	सिफारिस भएको क्षेत्र	कारण
१	सुद्र, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६९		विगतका लगातार तीन वर्षभन्दा बढी अवधिसम्ममा आयात नगरिएको।
२	नैना, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७०		,,

भण्टा

क्र.सं.	जातको नाम	सिफारिस वर्ष	सिफारिस भएको क्षेत्र	कारण
१	अन्ना ८०६, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६		विगतका लगातार तीन वर्षभन्दा बढी अवधिसम्ममा आयात नगरिएको।
२	अर्का केशब, OP (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६		,,
३	आशा, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७०		,,

घिरौला

क्र.सं.	जातको नाम	सिफारिस वर्ष	सिफारिस भएको क्षेत्र	कारण
१	निशा ७७७, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७०		विगतका लगातार तीन वर्षभन्दा बढी अवधिसम्ममा आयात नगरिएको।
२	गिता, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६		,,

काँक्रो

क्र.सं.	जातको नाम	सिफारिस वर्ष	सिफारिस भएको क्षेत्र	कारण
१	मलिका ९९९, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६		विगतका लगातार तीन वर्षभन्दा बढी अवधिसम्ममा आयात नगरिएको।
२	मनिसा, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६		,,
३	सालिनी, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६		,,
४	रमिता F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६		,,
५	पार्वती ४७८, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६		,,
६	नेपा टुसी ००५, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६		,,
७	हिमालय, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७		,,
८	हिरो, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७		,,
९	जुबोराज ४११, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७		,,
१०	कासिन्दा, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७		,,
११	कोपिला, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६		,,
१२	सन्जय, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६		,,
१३	लक्की स्टार, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६		,,
१४	मालिनी, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७०		,,
१५	नेपा टुसी, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	तराई र पहाड ।	,,
१६	एल.- ३३३ (पञ्जीकरण मात्र)	२०६९ (२०१२)	तराई भित्री मधेश र पहाड ।	,,

तिते करेला

क्र. सं.	जातको नाम	सिफारिस वर्ष	सिफारिस भएको क्षेत्र	कारण
१	शिव, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६		विगतका लगातार तीन वर्षभन्दा बढी अवधिसम्ममा आयात नगरिएको।
२	सेती ४४४, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६		,,
३	गङ्गा, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६		,,
४	एन.एस. ४५३, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६		,,
५	एन.एस. ४३१, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६		,,
६	एन.एस. ४३३, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६		,,
७	चन्द्रा, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६		,,

क्र. सं.	जातको नाम	सिफारिस वर्ष	सिफारिस भएको क्षेत्र	कारण
८	लक्ष्मी ५५५, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६		,,
९	समृद्धि, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६		,,
१०	हिरा, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६		,,
११	केशव- ७७७, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७०		,,
१२	रमन, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७०		,,

ब्रोकाउली

क्र. सं.	जातको नाम	सिफारिस वर्ष	सिफारिस भएको क्षेत्र	कारण
१	ग्रीन डोम ११५, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६		विगतका लगातार तीन वर्षभन्दा बढी अवधिसम्ममा आयात नगरिएको।
२	ग्रीन डोम ८०, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६		,,
३	ग्रिन पारासोल, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६		,,
४	प्रिमियम कप, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६		,,

लौका

क्र.सं.	जातको नाम	सिफारिस वर्ष	सिफारिस भएको क्षेत्र	कारण
१	धारा, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७०		विगतका लगातार तीन वर्षभन्दा बढी अवधिसम्ममा आयात नगरिएको।

चिचिण्डा

क्र. सं.	जातको नाम	सिफारिस वर्ष	सिफारिस भएको क्षेत्र	कारण
१	हरियाली, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७०		विगतका लगातार तीन वर्षभन्दा बढी अवधिसम्ममा आयात नगरिएको।

पार्सले

क्र.सं.	जातको नाम	सिफारिस वर्ष	सिफारिस भएको क्षेत्र	कारण
१	सोइ सिम, OP (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६		विगतका लगातार तीन वर्षभन्दा बढी अवधिसम्ममा आयात नगरिएको।
२	सलेरी उताह टल ग्रीन, OP (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६		,,
३	पार्सले ग्रिन कापेट, OP (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६		,,

पाटे घिरौला

क्र.सं.	जातको नाम	सिफारिस वर्ष	सिफारिस भएको क्षेत्र	कारण
१	भिसेट सि सि १६५, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६		विगतका लगातार तीन वर्षभन्दा बढी अवधिसम्ममा आयात नगरिएको।

पाक चोय

क्र.सं.	जातको नाम	सिफारिस वर्ष	सिफारिस भएको क्षेत्र	कारण
१	क्यान्टोङ् ह्वाइट, OP (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६		विगतका लगातार तीन वर्षभन्दा बढी अवधिसम्ममा आयात नगरिएको।

चाइनिज बन्दा

क्र. सं.	जातको नाम	सिफारिस वर्ष	सिफारिस भएको क्षेत्र	कारण
१	विन्टर भिजिटर, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६		विगतका लगातार तीन वर्षभन्दा बढी अवधिसम्ममा आयात नगरिएको।
२	एन. ७, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७		,,
३	सि.आर. चुन दे गिल, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७		,,

ग्याँठकोपी

क्र. सं.	जातको नाम	सिफारिस वर्ष	सिफारिस भएको क्षेत्र	कारण
१	सम्राट, OP (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६		विगतका लगातार तीन वर्षभन्दा बढी अवधिसम्ममा आयात नगरिएको।

रामतोरिया/ भिण्डी

क्र. सं.	जातको नाम	सिफारिस वर्ष	सिफारिस भएको क्षेत्र	कारण
१	जया, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७०		विगतका लगातार तीन वर्षभन्दा बढी अवधिसम्ममा आयात नगरिएको।

पालुङ्गो

क्र.सं.	जातको नाम	सिफारिस वर्ष	सिफारिस भएको क्षेत्र	कारण
१	एसिया डोङ चो, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७		विगतका लगातार तीन वर्षभन्दा बढी अवधिसम्ममा आयात नगरिएको।
२	एसिया वोल डोङ, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६७		,,

स्क्वास फर्सी

क्र. सं.	जातको नाम	सिफारिस वर्ष	सिफारिस भएको क्षेत्र	कारण
१	ट्रु ग्रीन, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०६६ (२०१०)	तराई र पहाड	विगतका लगातार तीन वर्षभन्दा बढी अवधिसम्ममा आयात नगरिएको।

तर्बुजा

क्र. सं.	जातको नाम	सिफारिस वर्ष	सिफारिस भएको क्षेत्र	कारण
१	मस्ताना, F1 (पञ्जीकरण मात्र)	२०७० (२०१३)	तराई	विगतका लगातार तीन वर्षभन्दा बढी अवधिसम्ममा आयात नगरिएको।

प्रमुख कार्यक्रमका केही झलकहरू

मसलाबालीको इन्वेन्टरी तयार गर्न गरिएको फिल्ड भेरिफिकेसन तथा आयोजित तथ्याङ्क Validation गोष्ठी (कोशी, बागमती र कर्णाली प्रदेशमा)

Organic Inspection सम्बन्धी अधिकृतस्तरीय तालिम

मौसमी र बेमौसमी प्याज खेतीको सम्भावना तथा चुनौती सम्बन्धी सरोकारवालाहरूसँग अन्तरक्रिया कार्यक्रम

तरकारी बीउ उत्पादन गर्ने सङ्घीय तथा प्रादेशिक फार्महरूको उत्पादित बीउ प्रमाणीकरणको लागि संयुक्त अनुगमन (नार्क, SQCC/PSQCC र केन्द्रसहित)

उच्च प्रविधि प्रयोग गरी संरक्षित संरचनामा तरकारी उत्पादन सम्बन्धी अधिकृतस्तरीय तालिम

तन्तु प्रजनन् प्रविधि सम्बन्धी प्राविधिक/अधिकृतस्तरीय तालिम

केन्द्र तथा फार्महरूको सेवा प्रवाह सुदृढीकरणको कार्ययोजना तयारीका लागि FGD तथा विज्ञसँगको छलफल गरी सेवा प्रवाह सुदृढिकरण कार्ययोजना तयारी

कार्यालयमा रहेका पुराना सरकारी कागजातहरू धुल्याउने कार्य गरिएको

पुराना मालसामानको लिलाम बिक्री गरी रू. १,१०,०००/- राजश्व सङ्कलन गरिएको

Cross Learning Visit कार्यक्रम

कर्मचारीलाई Procurement Management सम्बन्धी तालिम

विषय विज्ञसहित तरकारी बालीहरूको समस्याग्रस्त क्षेत्रहरूको अनुगमन तथा प्राविधिक पृष्ठपोषण

केन्द्रमा सुशासन प्रवर्द्धनका लागि गरिएका क्रियाकलापहरू

आलु, तरकारी तथा मसलाबालीसँग सम्बन्धित फिल्ड अनुगमन तथा पृष्ठपोषण

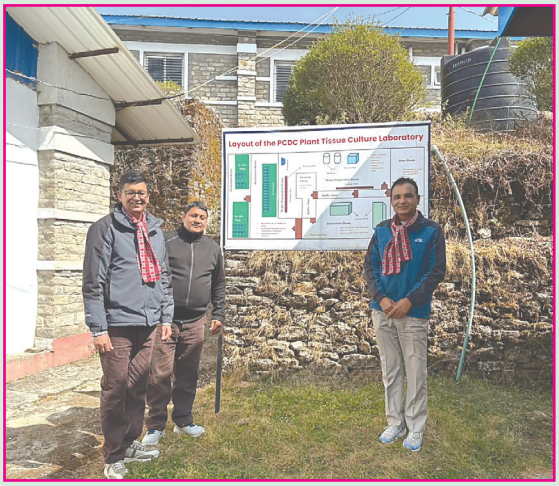

नेपाल सरकार

कृषि, वन तथा पर्यावरण मन्त्रालय

कृषि विभाग

राष्ट्रिय तरकारी बाली विकास केन्द्र

कीर्तिपुर, काठमाडौँ

फोन : ०१-५२०७०१२, ५२०७०१३

इमेल : npvsckhumaltar@gmail.com, info.ncpvs@moafe.gov.np

वेबसाइट : www.ncpvs.gov.np